

ЕПИСКОП МЕЛЕНТИЈЕ
ХИЛАНДАРАЦ
ДУХОВНА ГРАДИНА
ЗБИРКА МУДРИХ ИЗРЕКА СВЕТИХ ОТАЦА
ЗА ДУХОВНИ ЖИВОТ

САДРЖАЈ

1. О Богу и његовом односу према свијету и човјеку
2. Свето Писмо или Библија
3. Господ Исус Христос
4. Благодат
5. Вјера (религија) - Хришћанство
6. Вјера и добра дјела
7. О односу човјека према Богу
8. Унутрашње и спољашње Богопоштовање
9. Знање и обавезе хришћанина
10. Спасење душе и врлина (доброчинство)
11. Молитва
12. О посјећивању храма
13. О поштовању празника
14. Наука - знање - мудрост
15. Мудри, добри и свети људи
16. Дружење с добрим и рђавим људима
17. О љубави према ближњима
18. Дарежљивост или милостиња
19. Дружба - пријатељство
20. Праштање увреда и љубав према непријатељима
21. Смјерност и понизност
22. Расуђивање или разборитост
23. Саблазан и развратници
24. Ђаво - сотона
25. Гријех
26. Помисли - мишљења
27. Страсти
28. Гњев
29. Таштина, охолост и самохвалисање
30. Гордост
31. Завист
32. Осуђивање других
33. Ласкање и лицемјерство

Поговор

1. О БОГУ И ЊЕГОВОМ ОДНОСУ ПРЕМА СВИЈЕТУ И ЧОВЈЕКУ

[садржај](#)

Све што видимо, свједочи о невидљивом (Рим. 1, 20).

Небо, земља, море, једном ријечју сав овај свијет јесте велика и преславна књига Божја у којој се самим ћутањем открива проповиједани Бог. (Св. Григорије Богослов).

Један философ упита св. Антонија Великог, који није знао ни читати ни писати: "Из каквих си књига поцрпио знање о високим истинама које проповиједаш"? - Св. Антоније не говорећи ни ријечи, једном руком указа небо, а другом земљу.

Посматрање безбројних чуда, виђених на небу и на земљи, јесте књига коју сваки може читати а која и дању и ноћу исказује величанственост Божју људима, чак и најограниченијим у појмовима.

Пођите полако по узаној стазици у поље засијано пшеницом, разгледајте влат (класје), погледајте на ону танку кожицу (пљеву) која их обавија, дугачке љуске које га штите од јаке сунчане припеке; видите зелене листиће или љуште које обавијају кромпир да задржавају влагу која је потребна да кромпир раскрупња . . . Ко тако чува те влатове? Ко скрива то зрно? Ко је уредио трепавице а и обрве над човјечијим оком да га штите и од зноја и од сунчане свјетлости? Зар не Бог, биће разумно? Зар је при таквим доказима могуће одрицати Његово Биће, пажљивост, смотреност и доброту?

Свака ствар изражава собом мисао Божју. А мисао Божја савршена је и пуна, отуда и свака твар по своје виду и роду садржи у себи савршенство и пуноћу. Додуше, ми називамо неке од твари гаднима, ружнима, али то чинимо по лошој навици. А то је врло глупо. Продри мислима, расмотри организам тих по изгледу ружних твари - створова, и ти ћеш се зачудити њиховом чудном устројству. Шта више, може се рећи: што је и ништавнији, што је једва за очи примјетнији какав гмизавац или инсекат, тим више он у себи има савршенства. Ми мало знамо природу те с тога о њој тако површно и судимо. Но када се вели: диван си Ти Господе и чудна су дјела твоја, то је за то тако речено, што је свака твар у своје роду савршена, да се свака од њих налази у тијесно вези са осталим створењима и створена је за извјестан неопходан циљ. (Инокентије, архиеп. Херсонски).

У стварању црва и мушице види се несравњено више вјештине него ли у најбољим производима ума људског. Многи граде великољепна здања, изналазе необичне машине, граде огромне лађе; но најјачи и најоштроумнији од њих - проналазачи и вјештаци - могу ли створити гмизавца, летећу птицу, зелену травчицу или чак саставити једно зрно пијеска?

Заиста је Бог велики. И Он је, само Он велики и у малом на земљи и у великом. (Филарет, митроп. Московски).

Код видљивих, такорећи, опипљивих доказа бића Божијега у природи, која нас окружава, немогуће је довољно начудити се безумљу (Пс. 13, 1) атеиста (безбожника) који поричу биће Божије, или материјалиста, који су готови да прије саму природу обоже, него ли да признаду правога домаћина њенога, Творца и проузроковача!

Одрицање, непризнавање бића Божијега садржи у себи рђаву претпоставку; оно строго говорећи није ништа друго, него ли необична самообмана. Прије него ли ма ко може рећи "свијет је без Бога", он мора познавати цијели свијет, он мора испитати васељену са свима њеним сунцима и звијездама, историју свију времена, проћи сву област пространства и времена, те да би могао са свом тачношћу рећи: "Нигдје ја не нађох ни трага од Бога". Да би могао позитивно казати "не постоји никакав Бог", треба бити свевидећим и свемогућим, т.ј. треба да је он сами Бог.

Кад би било могуће мишљење материјалиста, као да су некаква тврда и нераздјелива тијела, повучена неизвјесном силом и тежином, сјурила се наниже, а случајним њиховим сударом произведен је овај уређени и прекрасни свијет, - то зашто не допустити и ово: да треба само посути по земљи безбројно мноштво салитих из злата слова латинске азбуке да се из њих састави летопис Енија? Но не знам може ли случај таквим начином сложити макар један стих? (Цицерон).

Ако је судар атома (по мнијењу материјалиста) могао створити цијели свијет, то онда зашто не може (тај судар атома) створити један храм, или кућу, или варош, а што би много простије и лакше било? (Исти).

Хришћанине! Када су се они који су се клањали звијездама, звијездом научили клањати се јединоме истинитоме Богу (Мат. 2, 1-11), то тим више клањај се ти Њему када гледаш сунце, мјесец и звјезде.

Када би се Савска царица (Мт. 12, 42), по доласку своје у престоницу Јудејску, занијела разматрањем драгоцјених ријеткости и не обратила пажњу на Соломона цара, украшенога мудрошћу - онда њена равнодушност не би се могла извинити. - Тим више је недостојан извињења човјек који у овоме свијету живи и занима се свима предметима осим Бога, Извора свакога блага и премудрости.

Добра су створења и одвећ добра, но неупоредиво је бољи Створитељ који их је добре створио. (Св. Тихон Задонски).

Ако би ти, сагласно Св. Писму, имао свагда на уму "да су по свој земљи судови Господњи" (Пс. 105. 7), то би сваки случај био за тебе учитељ богопознања. (Св. Марко Посник).

Сви ми вјерујемо да је Бог моћан и вјерујемо да је Њему све могуће; но ти и у својим дјелима треба да имаш вјере у Њега, стога што и у теби самом чини чуда. (Ава Евагрије).

Треба завољети путеве Господње и они ће за нас постати примјетни. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Путеви провиђења покривени су мраком и тамом, и непостижне су разуму судбе Његове, но онај човјек који добро чини, познаје их. (Ава Евагрије).

Бог открива себе не проницавом уму већ чистом срцу: "Благо онима који су чиста срца јер ће Бога видјети" (Мат, 5, 8.), казао је Богочовјек.

Да би могао посматрати путеве промисла Божјега потребно је да сам будеш близак промислу. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Као што је немогуће видјети сунце без самога сунца, тако је исто немогуће познати Бога без самога Бога. (Прота П. Соколов).

Нема ничега бједнијега од ума који без Бога мудрује о Богу. Не говори о Богу ничега таквога чему се ниси научио од Њега самога. Одвећ је опасно говорити о Богу што ти се самоме хоће, па ма колико то изгледало истинито. Истинска ријеч о Богу, јесте само Ријеч Божја (т.ј. Св. Писмо).

Ко хоће да стекне високо знање или науку о Богу, тај човјек треба увијек да се креће у границама и свјетлости Божјега Откривења - Открића (т.ј. онога што је Бог открио и показао људима у Старом Завјету преко пророка, а у Новом преко Исуса Христа и светих апостола), те да не би маштањем своје уобразиље саставио о Врховном Бићу појмове недостојне Његова величија и светости и због тога да не потпадне под строгу одговорност и осуду, какву је сами Бог изрекао грјешнику ... "Ти си то чинио (гријешио), а ја мучах[1], а ти си мислио да сам ја као ти" (Пс. 49. 21).

Опасно је пливати у одијелу (одјевен); опасно је и дотицати се богословског мудровања, ономе ко има какву страст. (Св. Јован Љествичник).

Када је Мојсију (пророку) било забрањено да приступи ватреној купини (на Синају) прије него ли скине са ногу своју обућу, то како можеш ти прићи к Богу прије него ли се најприје ослободиш од чулних наклоности?

Ко нема смирености са дубоком понизношћу, тај не може расуђивати о величију Божјему.

Што више ко познаје Бога тим се већ-ма смирује, боји Га се и воли Га. (Св. Тихон Задонски).

Оно што је Бог, не могу знати не само Пророци и Апостоли, самим Богом просвећени људи, - него чак ни Анђели и Арханђели, бића Богу најближа.

Као што нико и никада није удисао у себе сав ваздух, тако ни ум није смјештао у себе савршено, нити глас обухватао Божје биће и суштину. (Св. Григорије Богослов).

Шумбер прича: како је једна дјевојка добила падајућу болест што је упорно жељела да посматра сунце отвореним очима. Зар слично овоме не подвргавају себе они дрски умови

који се усиљавају да појме или разумију Онога који је Непостижан, Неописан, Непојмљив?

Каквим ће умом човек постићи Бога, када он још не зна ни самога ума којим ће постићи?

Када се то, да Бог постоји, прима вјером (Јевр. 11, 6), а не постиже се разумом, онда, зар је могуће постићи разумом оно шта је Он? (Св. Златоуст).

Ријеч о Богу што је савршенија, мудрија, тим је непостижнија. (Св. Григорије Богослов).

Нема имена које би могло потпуно изразити Бога; исто је тако немогуће разумјети Њега свег.

Ми треба да се радујемо томе што је Бог недостижан, с тога што ће Он бити предмет познавања кроз сву вјечност. Кад би га ум (наш) појмио, онда би остао без дјелања (беспослен), а то је за њега права мука. (Инокентије, архиеп. Херсонски).

Не улази толико у дубока истраживања о Богу, колико се старај да Му подражаваш. (Св. Григорије Богослов).

Најпростији доказ да је потребна храна за сва жива бића јесте глад, тако исто најјачи је доказ бића Божјега тежња свих добрих срдаца ка Богу.

Бог је центар наш и ван Њега ми смо тако мало спокојни као рибе ван воде и као ишчашени чланак изван свога мјеста.

Наш је дух од Бога и само у Богу он може наћи за себе утјехе и блаженства.

Тијелу даје живот душа, души - Бог. Према томе, истински живи само она душа у којој по благодати духовно Бог обитава.

Као што тијело, раставши се од душе, умире; тако и душа, ако није у општењу с Богом, умире. (Блажени Августин).

Погледајте на биљку која се зове сунцокрет: шта њу привлачи тако сунцу те је свагда њему - сунцу окренута? - У сунцу је живот биљака. Када се сунцокрет не окреће на страну камо је сунце, то је знак да му је корен подгрижен црвом и биљка је увенула.

Погледајте такође на ватру која пламти; зашто пламен тежи све горе, у вис? С тога што је његова стихија - елеменат над земљом. Када пламен не иде горе, - знак је да нема хране (тј. горива) и гаси се. Тако је и у хришћанина онај огањ љубави Божанске, о којој говори Господ Исус Христос (Лук. 12, 49), и он свагда треба да тежи к Њему и да се упире више свега земаљскога ка Богу. А то би био доказ правога живота духовног; гдје нема тога огња, тамо нема ни правога живота.

Бог је све, прво и посљедње благо душе наше!

Шта то значи, што никаква земаљска ствар, ни част, ни богатство, ни дарови, ни знања не задовољавају наше срце? Шта то значи, што посред земаљске среће нама је досадно, обузима нас некаква чамотиња, и осјећамо празнину душе наше? - То је јасни, силни глас срца који нам говори: Човјече! не тражи задовољавајућих блага на земљи, у овој долини сујете и трулежи: твоје је блаженство само у јединоме Богу! Ка Њему упућуј све твоје жеље, у Њему тражи сталних наслада и спокојства. (Ја-ков, архиеп. Нижегородски).

Због чега је некима досадно и нерасположени су? Због тога што нису наишли на предмет који би их свестрано занимао и засићивао потпуно. Такав је предмет један: Бог и судови правде Његове. Предајте Њему свој труд, вријеме и пажњу и ви нећете имати кад чамити; напротив бићете као у рају, стога што се са радошћу размишљања о Богу и славословљења Бога ништа не може сравнити. Испитавши ово, свети оци су сво вријеме овоме посвећивали. На том је основу и св. Црква заповједила да се вјерни више пута дневно на молитву скупљају. (Теофем, еп. Владимирски).

Ничега нема већег него ли човјек са Богом, и ништа нема ништавније него ли човјек без Бога (т.ј. човјек без вјере у Бога или који се слабо сјећа Бога). - Ти си, човјече, угљен, а пламен је твој и свјетлост - Бог.

Права и потпуна радост бива само у оних људи у којима Бог обитава.

Ко има у себи Бога, тај све има, па макар се и свега у свету лишио. (Адријан Југски).

С Богом бити и живјети - и у несрећи је срећа.

С Богом бити, на сваком ти је мјесту дом и отаџбина; међутим, без Бога бити и сами дом и отаџбина су заточење и ропство (Св. Тихон Задонски).

Са Богом је добро и у биједама и страдањима, па и у самоме паклу; али без Бога и сами рај и небо су ништавни. (Исти).

Са Господом свуда је рај; без Њега је свуда пакао и жалост духа.

Са Богом бити и у паклу је рај; а без Бога бити и на самоме небу су муке.

О ви, који ми причате о блаженству раја, говорио је један философ; не тражим ја рај, но Онога који је створио рај. (Огјуст Никол).

Тражи Бога, али не тражи - не распитуј - гдје Он обитава. (Ава Сисоје).

Тражи Онога свуда, који је свуда.

Бог је свуда: Он је и на висинама небеским и у дубини наше душе.

Попните се на највишу висину, отидите у најудаљенија мјеста, спустите се у најдубља њедра земље, сакрите се у најмрачнију таму - свуда ће те бити пред очима Божјим. "Куда бих отишао од Духа твојега, и од лица Твојега куда бих утекао" (Пс. 138, 7).

Бог је круг, којег је средиште (центар) свуда, а окружност (котур, периферија) нигдје. (Филарет, митроп. Московски).

Бог све испуњава, и ван свега постоји. (Св. Јован Дамаскин).

У сваком мјесту налази се Бог, али ни у једноме није затворен (опкољен). (Св. Кирило Јерусалимски).

Бог је сав свуда, сав у свему, подједнако равно, како у великоме тако и у маломе, и сав је више свега. (Св. Јован Дамаскин).

До Бога ни ниско, ни високо, ни блиско, ни далеко, с тога, што је Он посвудан, те је ближи теби него ли твоја душа тијелу твоме; само буди умјешан наћи ту близину вјером и молитвом. "Господ је близу свијех који Га призивају, свијех који га призивају у истини" (Пс. 144. 18). (Филарет, м. Московски).

Бог је близак човјеку по својој свудаприсутности, а човјек пак није свагда близак к Богу по својој ограничености, непажљивости, расијаности. (Исти).

О, душо моја! Бог је свагда с тобом а ти живиш онако, као да је Он врло далеко од тебе.

Од нас зависи бити далеко од Бога, а Он се свагда налази близу.

Бити близу или далеко од Бога зависи од самога човјека, с тога што је Бог свуда. (Св. Златоуст).

Када доброме човјеку не може бити близу онај који се разликује од њега својим наравима (Прем. 2, 15), то тим више (не може се приближити) ка Богу. (Исти).

Бог се приближава нама, када се ми приближавамо ка Њему. "Ако ко отвори врата, говори Он, ући ћу к њему" (Апок. 3, 20). (Филарет, архиеп. Черњиговски).

Да би Бог био са нама потребно је да ми будемо са њиме. (Филарет, м. Московски).

Буди свагда са Богом ако хоћеш да Бог буде с тобом.

Тражи Бога мишљу на небесима, љубављу у срцу, побожношћу у храму; свуда га тражи дјелима, која ћеш ради Њега предузимати и довршавати. (Филарет, м. Московски).

Тражи свуда Онога који је свуда. Оставивши се свега, Њега Јединога тражи и - неизоставно ћеш наћи. (Св. Тихон Задонски).

Бог свуда присуствује, а ти стојиш пред погледом Његовим.

Треба бити тврдо убјеђен да очи Господње, бескрајно свјетлије од сунца, посматрају стално синове људске и ништа се од њих (очију Господњих) не може сакрити: ни мисао, ни машта, ни ма какво било осјећање у срцу.

Од свевидећега ока Божијега не могу се сакрити не само јавна дјела која људи виде, него и тајна дјела наша; па не само дјела но и саме помисли наше (Апок. 2, 23; Јеврејима. 4, 13). (Филарет, митр. Московски).

Представите себи најтамнију ноћ, нај-црњи (по боји) мрамор и најцрњега мрава. Бог у таквој без звијезда ноћи, на таком мрамору не само види овога мрава, но чу-је и топот ногу његових. (Арапски мудрац).

У свакоме дјелу које дјелаш - којим се занимаш - имај на памети да Бог види сваку помисао твоју, и никада нећеш сагријешити. (Ава Исаија).

Ако се свагда будеш сјећао да је Бог посматрач свега онога што ти чиниш душом и тијелом, то ни у каквом дјелу нећеш погријешити. (Ава Евагрије).

Ако се ти стидиш сличних теби грјешника да те не виде када гријешиш, то колико више треба да се страшиш Бога, који потпуно види сакривене тајне срца твога? (Ава Исаија).

Ако хоћеш да све послове (и у опште дјела твоја) добро вршиш, то представљај себи (имај на уму) да Бог на тебе гледа.

Када ми у присуству цара недозвољамо себи никакву небрижљивост, то тим већма и више онај који има на уму присуство Божје, не дозвољава себи никакав гријех и ревнује у светоме дјелу које је Богу угодно. (Филарет, митроп. Московски).

Као што је ласно човјеку назвати по имену - именовати - постојеће предмете, тако је ласно било Богу дати биће, односно створити оно чега није било.

Богу је лакше ужећи ново сунце на небу него ли ја и ти да упалимо свијећу. (Инокентије, архиеп. Херсонски).

Богу није ништа немогуће, сем онога чега Он неће. - Шта хоће Бог то и може; али Он неће све оно што може. (Тертулијан).

Све је немоћно ондје гдје Бог јавља силу своју - Богу је могуће и да вода пали а ватра да гаси.

Бог саме непријатеље своје употребљава као оруђа славе своје.

Онај који је из ничега све створио, може и из мрака свјетлост и од зла добро створити.

Гдје нема начина за спасење, тамо Бог начин (средство) налази.

Гдје је нама нешто немогуће, Богу је тамо све могуће.

Бог може нама и из безизлазног стања излаза наћи.

Промисао Божији пројављује своје моћи онамо гдје човек гледа (тј. види) понекад само и једино немоћи, (немогућности). Моћ Божија не потребује моћи људске.

Бог баш тамо и јавља моћ своју, гдје оскудијева моћ људска.

Изгубивши наду на помоћ људску, обрати се к Богу и добићеш је од куда се ниси ни надао ни замишљао.

У кога другога тражити помоћи и милости ако не у Најмоћнијега и Најмилостивијега?

Пред величанством Божијим нема ничега великога, а пред Његовом милошћу и благошћу нема ничега малога.

Јер, и најмања птичица није заборављена пред Оцем небеским. (Св. Тихон Задонски).

Господ не одбацује ни једнога молитвеног уздисаја, као ни једне капље суза наших.

Господ је моћан неизмерно, благ безбројно.

Особито велико чудо љубави Божје - које нећемо видјети ни у вјечности (с тога што је то крајња граница могуће љубави) - јесте послање у свијет Сина Божијега. Много значи неосјећати увреду када вријеђају, још више је - опростити; још више је - после опроштаја благодарити; но кудикамо и несравњено је много - да Бог прими на себе природу човјечију и да страда и умре за људе. Ово је заиста највеће чудо у моралном свијету (Јоан. 15, 13; Рим. 5, 8). Само у овоме једноме толико је се испољило срце Божје, да када би се заборавила наука о савршенствима Божјим, само у овоме једноме би се садржавало све богословље. (Инокентије, архиеп. Херсонски).

По правосуђу своме, Бог је за гријех једнога (Адама) предао сав род људски смрти, а по милосрђу своме, када су сви људи били под проклетством и свезани свезама грјешним, ради правде Једнога (Господа Исуса Христа) свима је даровао спасење. (Блажени Теодорит).

О Боже, давши нам Сина Твога, шта ли нам Ти нећеш с Њиме дати! (Филарет, митроп. Московски).

Лакше је измјерити простор неба и под небом и дубине бездана морских, лакше је избројити дисања срца и тежину удисања ваздуха, него ли измјерити и сазнати величије и број добротина Божјих. (Филарет, арх. Черниговски).

О! када би човјек тако Бога почитовао и уважавао, колико Бог цијени човјека! (Св. Тихон Задонски).

Човјек је свагда заборављао Бога; али Бог никада није заборављао човјека.

Бог је познао нас прије него ли ми Њега; Он је нас заволио прије него ли ми Њега.

Љубав Божја к човјеку несравњено је већа од љубави човјечије к Богу.

Бог се о нама више стара, него ли колико се ми о себи старамо.

Мајка се толико не стара о своме дјетету које јој је на грудима, колико се о нама брине наш Господ и Цар. (Наполеон).

Бог се за нас брине и о ономе што при-пада нама.

Бог нам низпошиље издашне даре своје са већим задовољством него ли са каквим их ми тражимо. (Св. Григорије Богослов).

Бог по бескрајној благодати и милосрђу своме свагда је готов подарити човјеку све, али човјек није свагда готов (управо - није достојан) примити што од Њега. (Филарет, м. Московски).

Сви ми имамо потребу у милосрђу, али нисмо сви достојни милосрђа. А то с тога што оно, и ако је милосрђе, тражи онога који је њега достојан, као што је сами Бог рекао: "Смиловаћу се коме се смилујем, и пожалићу кога пожалим" (2 књ. Мојс. 33, 19). (Златоуст).

Бог је тачан у испуњавању својих обећања, али само за људе који су вјерни према својим објетима. (Другим ријечима: испуни оно што си Богу обећао, и Он ће опет испунити оно што је рекао).

Дарова је код Бога у изобиљу, али је нас мало за те даре Његове. (Филарет, м. Московски).

Благодарност Богу за учињене нам доброте, јесте суд у који благост Божија меће нове доброте - дарове.

Ништа није Богу угодније (пријатније) него ли благодарност. (Златоуст).

Буди благодаран на маломе па ћеш се удостојити да добијеш веће. (Тома Кемписки).

Вјеран у маломе, задобија повјерење у многоме. Ко је благодаран за мали дар Божији, добија слободу да моли за већи. (Филарет, м. Московски).

Господ дарива и увећава даре своје ономе који их прима у смјерној благодарности, а од неблагодарнога одузима и оно што замишља да има. (Димитрије, архиеп. Херсонски).

Што више сунчаних зракова пада на цвијеће и друга растиња, тим више они испуштају пријатан мирис према сунцу; наше је сунце - Бог, будимо му благодарни слично цвијећу. (Прота Ј. Толмачев).

Какви смо ми према Богу, такав је и Бог према нама.

Хвали Бога, па ћеш и сам бити похваљен од Њега.

Ко Бога заборавља, тога ће и Бог заборавити.

Суђења су Божија различита од суђења људских. Када би милосрдни и пун љубави Бог подчињавао се страсти гњева и кажњавао за сваку увреду која се Његовом Божанском величију нанесе, сав би род људски одавно изумро.

Господ по своме дуготрпљењу и човјекољубљу дуго пријети прије него ли кажњава.

Бог је тако дуго трпио и трпи тебе, а ти, не гледајући на то, ипак се не поправљаш!

Господ је моћан неизмјерно, благ безбројно.

Ако Бог и одлаже своје кажњавање, али ти не одлажи своје обраћање. (Блажени Августин).

Бог је милосрдан, али је и правдосудан - бескрајно милосрдан, но и бескрајно правдосудан. (Филарет, м. Московски).

Ко, надајући се на милост Божју, не престаје гријешити, тај треба да се страши праведнога суда Његова. (Св. Тихон Задонски).

Ко живи безбрижно, с надом на милосрђе Божје, тај тражи од Бога суд над собом.

Ко је немаран према благи Божјој, тај ће осјетити на себи правду Божију. (Св. Тихон Задонски).

У колико је Бог велики у својој благи, у толико је велики и у своме правосуђу.

Благост Божја нека нас покрене ка Њему, те да не осјетимо на себи правду Божју. (Св. Тихон Задонски).

И у дуготрпећег постоји граница трпљењу.

Једним оком гледај на милосрђе Божје, а другим на правду Његову. (Св. Тихон Задонски).

Да не би гријешео потребан је страх суда Божјега; а који је сагријешео, да не пада у очајање, нека се нада на милосрђе Божије. (Св. Василије Велики).

Праведан ли си, ипак се бој гњева Божијега да не паднеш (не згријеш); грешан ли си, ухвати се за милосрђе Божије да устанеш. (Св. Григорије Двојеслов).

Пријеко је потребно имати страха Божијега, али толико и таквога који не би уништавао наду, но такву наду која не би искључивала страх Божји.

Не покушавај да проникнеш у тајне судова Божијих. Нису то чинили ни сами светитељи.

Не жалимо се на праведни суд Божији. Ми смо незналице и, као такви, не можемо давати своје мнијење о непостижним судовима Божијим. (Св. Василије Велики).

Као што мало дијете није у стању да праведно цијени и оцијени дјела и поступке свога оца, тако смо и ми неспособни да са сигурношћу ислјеђујемо путеве премудрога Промисла.

Што нам се понекад понешто учини да није како треба, у самој је ствари више уређење Божије.

А понекад опет што нам се учини да је одвећ добро и заслужује похвалу, бива гадно у очима Божијим, нпр. идеја Кајзера њемачког и његових доглавника да Нијемци завладају цијелим свијетом, итд.

Не мисли да онамо већ нема ни правде Божије гдје је не може запазити твоје ограничено око. (Филарет Московски).

Не чудимо се срећи неваљалаца и страдању праведника. Ако не овдје (на земљи), а оно онамо (са оне стране гроба), и тим више онамо, ако не овдје, Бог ће свакоме по заслуги дати. (Инокентије, архиеп. Херсонски).

Потпуна одгонетка разноликости судби наших биће онамо. Онамо ће сви увидјети како је све било добро уређено, а овдје ми живимо за сада у тами. (Теофил, еп. Влад.).

Премда су сакривени од нас узроци Божјих уређења, ипак све што бива по наређењу премудрога и љубећега нас Бога, ма се чинило тешко, треба неизоставно за нас да буде пријатно. (Св. Василије Велики).

Не жели да се догоди оно што ти хоћеш, него оно што је угодно Богу. Ти треба да желиш оно што хоће Бог. А што нам Бог жели то је и најбоље за нас. (Прота Ј. Толмачев).

Што је за нас корисно, то и Бог хоће; што хоће Бог, то је корисно за нас. (Св. Златоуст).

Ма шта се с тобом догодило, примај тако као добро, знајући да без Бога ништа не бива. (Св. Симеон Нови Богослов).

Не сматрај за излишно и најмању околност или догађај с тобом у животу твоме, ма каква та околност или догађај био, јер је Бог хтио тиме да те нечему научи или те од нечега

сачува. Ако само пажљиво размотриш ту околност или догађај, то ћеш се увјерити да је он служио и служи твоме добру.

У догађајима живота чује се глас Провиђења, који призива човјека на пут Господњи. (Филарет, митр. Московски).

Вјеруј да све што се нама догађа до најмањих ситница бива по промислу Божијему, и тада ћеш без забуне и страха подносити све што те снађе. (Ава Доротеј).

Не заборављај да без Бога ништа не бива и - мир ће овладати у души твојој.

Онај који се искрено предао вољи Божјој, много се не брине о будућности својој, ма колико му мрачан изгледао хоризонт његова живота. "Све је од Бога - говори он у себи - све је мудро, све је ради користи наше. Шта ће бити, то ће и бити; а биће оно што Бог да. Шта хоће Бог мој, то и ја хоћу."

Премудрост Божја налази средства и путеве за наше добро и срећу, чак и онамо гдје ми не видимо ништа друго, него ли опасности и страдања. (По проти Ј. Толмачеву).

Када ти говориш: Бог је човјекољубив те с тога неће ни казнити, онда ће по твоме изићи, да је Он нечовјекољубив ако казни. (Св. Златоуст).

Бог нам и тада чини добро, када нас кажњава.

Бог по својој мудрости шаље нам несрећу ради наше среће. (Прота Ј. Толмачев).

Ако ти је Своблаги послао тугу, то значи да и у самој тој жалости има за тебе нечега кориснога.

Бог нас покара мало, да би после на нас излио велику милост.

Горчина коју нам Небесни Лјекар шаље много је благопријатнија за наше душевно здравље, него ли сладост коју нам свијет пружа. (Филарет, м. Московски).

И срећа може бити опаснија од несреће, и несрећа спасоноснија од среће. (Исти).

Често гледамо да задовољство вуче за собом самозадовољство (задовољство самим собом).

Да није жалости и страдања, људи би се ријетко и хладнокрвно молили Богу. (Прота Ј. Толмачев).

Господ помоћу патњи избавља од још већих патњи. (Филарет, м. Московски).

Бог кажњава тијело зарад цијене душе, да је тако уразуми и поучи. (Исти).

Велики дио људи такав је да их ваља побудити - подсјећати споља, да би се они могли повући сами у себе.

Вријеме биједи јесте вријеме по преимућству сјећања Бога о нама; вријеме несрећа јесте оно вријеме у које Бог обнавља или препорађа душе наше. (Игњатије, еп. Кавкаски).

Као што сјемена имају потребу да их киша орошава, тако су и нама сузе потребне. Као што је потребно да се земља оре и копа, тако су и за душу у мјесто раоника потребна искушења и жалости, да она не би прорашћивала рђаве траве - коров, да се умекша њена окорјелост и суровост, да се не би погордила. И земља без пажљивога обрађивања не доноси ништа кориснога. (Св. Златоуст).

Да би успламтила ватра Божанске љубави, нема бољих за то дрва, него ли дрво крста (невоље).

Школа крста (биједи, невоље, жалости) најбоља је школа. Васпитавање у тој школи чини те: а) - безумни постају паметни, а паметни мудри; б) - горди постају смјерни а смјерни смиреномудри; в) - рђави добри, а добри још бољи; г) - слаби силни, а силни - непобједни. (Прота Ј. Толмачев).

Кад већ нема човјека који би без искушења благоугодио Богу, онда треба благодарити Богу за сваки непријатни догађај и случај. (Св. Марко Посник).

Ма какво искушење постигло човјека, он треба да говори: "То је по милости Божјој". (Св. Ава Сисоје).

Кад је наишло (спопало те) искушење не истражуј због чега је и ради чега те је оно снашло, него се потруди да га благодарећи, без туге и смјерно, претрпиш. (Св. Марко Посник).

Бог у садашње доба не допушта таквих тешких искушења каквих је пређе бивало, с тога што зна да су сада људи слаби и не могу их издржати. (Св. Атанасије Велики),

Бог зна потребе свакога човјека, мјеру снаге и моћ немоћи свакога.

Лончар зна колико треба држати у ватри земљане судове, који, будући сувише задржани, испуцају, а опет, недовољно испечени, постану неупотребљиви; тим више Бог зна до какве је степени потребна ватра искушења за словесне судове Божије - хришћане, те да се оспособе за наслијеђе царства небеснога. (Игњатије, еп. Кавкаски).

Бог нам не допушта ни стално остати у биједама да не би пали у очајање, нити пак непрестано уживати да не би (морално) пропали. (Св. Златоуст).

Бог не оставља људе ни свагда у несрећи да не би изнемогли, ни у срећи те да не би постали безбрижни, но различним начинима спрема им спасење. (Исти).

Треба благодарити Богу када нас усрећава - обасипа добром, и не излазити из стрпљења када нам не даје оно шта желимо и тражимо. (Св. Василије Велики).

Дошла срећа или напредак - благодари Бога, и напредак ће бити осигуран и чврст. Наступиле су несреће - благодари Бога и њих ће нестати. (Св. Златоуст).

Слава Богу за све! Нећу престати да ово говорим свагда и у свима догађајима живота мога. (Св. Златоуст).

Ма куда ме, по горама или дубодолинама, водила невидима рука Провиђења, само нека би ме довела до горње Отаџбине моје. (Филарет Московски).

НАПОМЕНА:

1. Ћутах /прим. О./

2. СВЕТО ПИСМО ИЛИ БИБЛИЈА

[садржај](#)

Свето Писмо треба да буде свакоме од нас учебна књига (учбеник) и прва столна (настална) књига кроз цијели живот наш.

Што је тјелесна храна за одржавање наших сила, то је и читање Светог Писма за душу. (Св. Златоуст).

Као што лишени очињег вида не може право путем ићи, тако и онај који није просвијећен свјетлошћу Божанских Списа, принуђен је да непрестано гријешу у многеме, с тога што тумара по дубокој тами. (Исти).

Оно што можеш видјети, посматрај својим очима; но при расуђивању невидљивога и вјечнога ослањај се на Ријеч Божју.

У молитви ми разговарамо са Богом, - у Светом Писму пак Бог разговара са нама. (Блажени Августин).

Савјетујем свакоме да купи Библију или бар Нови Завјет. Те књиге послужиће вам свагда за науку. (Св. Златоуст).

Вода је по природи својој мека, а камен тврд. Но ако је над каменом стављен бић, то вода, капајући и падајући постепено на камен, најзад га пробије. Тако и Ријеч Божја (Св. Писмо) меко је, а наше срце грубо; но ако човјек често слуша или чита Ријечи Божје, то страх Божји силази у срце његово. (Ава Пимен).

Библија узводи од свјетскога ума на духовни. (Андрија Југски).

Ко има Библију, томе она може прибавити велику корист и утјеху. Често један поглед на ту Свештену Књигу задржава нас од расположења ка гријеху. (Св. Златоуст).

Не гледај само на Библију, но је читај са усрђем и брижљиво чувај у памети прочитано. (Исти).

Неко је једном приликом упитао мудраца: "Зашто ти непрестано читаш књиге у којима се садржи учење о Божанству и о дужностима човјековим? Та ти си их већ по неколико пута прочитао?" Мудрац одговори: "А зашто ти сада тражиш себи храну? Та ти си синоћ вечерао?" - "Ја чиним то да би могао живјети", одговори питалац. - "И ја читам ради тога да би такође могао живјети", одговори мудрац. Очеvidно је да је по схватању мудраца за душу потребна свакодневна душевна храна, као што је тјелесна за тијело потребна. (Петар, еп. Томски).

Један благочестиви човјек у току двадесет година непрестано је читао Библију, не напуштајући у осталом ни службено ни књижевно занимање. Једном приликом неко га

упита: "Зар ти већ није постало досадно понављање једнога и истога?" (тј. читање Библије). - "А ко вам то рече да је ту понављање једнога и истога? Напротив, ја свакодневно проналазим у Ријечи Божјој непрестано по штогод ново, понечега таквога што ми раније није било пало у очи, и, Бог ми је свједок, када би садашњи човјек проживио Матусалове године, он и тада не би до краја прочитао ту књигу, па макар је посведневно читао".

Треба знати: Човјек може разумјети Св. Писмо према самоме себи, тј. какав је он и какав треба да буде; његово разумијевање одговара оном степену на коме се он налази. Ако живи природним животом, то ће и у Св. Писму наћи само ствари природне; а када пак он сам пење се све више и више у духовноме животу, то ће и Св. Писмо бити за њега узвишеније. Уопште, у колико се он налази више (у духовноме животу), у толико ће му се већма откривати тајинства у Божјој Ријечи.

Буди марљив у пажљивом читању Св. Писма и не лијени се чешће читати га, па макар разумијевао или не разумијевао силу ријечи; јер често читање (поуке) разријешаће оно што ти се у почетку учинило неразумљиво. Често бива да оно што ми је неразумљиво сада, разумљиво ће бити сутра, благодаћу Бога који невидљиво просвјетљује ум наш за разумијевање Св. Писма. (Духовни Маргарит).

Ако ти и не разумијеш Ријечи Божије (Св. Писмо), али ђаволи разумију шта ти читаш, и дрхте.

Ово је велико благодјејање Божије што су нека мјеста Божанскога Писма одвећ јасна а нека нејасна, да би се једни прво утврђивали у вјери и љубави и да због непоимања многога не би пали у невјерије и тугу; а други, тј. они који не разумију, да би побуђивали себе на истраживање (испитивање) и труд, и тиме се сачували од гордости и смирили се кроз оно што не могу постићи. (Св. Златоуст).

Ми треба да мислимо или расуђујемо онако како говори Св. Писмо, а не да тражимо да нам оно казује онако како се нама хоће да расуђујемо.

"У овој величанственој књизи" - написао је Бајрон на Библији, његовој својини - "садржи се тајна тајни. Срећни су они смртни којима је од Бога подарена благодат читати, разумијевати, с побожношћу молитвено произносити ријечи ове књиге. Срећни су они који се усиљавају да отворе врата и греде по стази. Но боље би било да се нису ни родили они, који читају а сумњају и презиру".

Многи читају Св. Писмо ради тога да би могли говорити о њему, а многи, по примјеру Ирода (Мат. 2, 8), знање о њему обраћају чак против Исуса Христа. Но ти се упражњавај у њему да нађеш Христа, по примјеру источних мудраца. (Прота П. Соколов).

Ријечи Божанскога Писма читај дјелима (тј. извршуј на дјелу - дјелима), а не многим разговором, поносећи се једином простом пажњом. (Св. Марко Испосник).

Што је речено (написано) у Св. Писму речено је не само ради тога да знамо, него и да казано испуњавамо. (Ава Исихије).

Сједнувши ради читања Божанског Писма, прије свега призиви молитвама Господа (тј. помоли се Господу), да ти отвори очи срца твога те да не само појмиш написано него и да то извршиш; јер онај који чита а не твори, јесте презирач Божанскога Писма. (Духовни Маргарит).

Чувши Божју Ријеч (из уста проповједника или у Писму прочитавши), већа штета бива ономе ко слуша или чита (Св. Писмо), а не поправља се. (Св. Тихон Задонски).

Недостатак је у човјеку - не знати Св. Писмо, но дупли недостатак има онај који га зна а пренебрегава га. (Св. Јефрем Сирин).

Старајте се да свагда будете не само брижљиви слушаоци Св. Писма, но извршиоци дјела спасења. (Филарет Московски).

О, када би се ми користили књигама Св. Писма тако да само срце наше постане од тога књига, Св. Духом исписана! (2. Коринћ. 3, 3).

3. ГОСПОД ИСУС ХРИСТОС

[садржај](#)

Ми смо: душа и тијело; Исус је: Бог, душа и тијело.

Син Божји јавио се на земљи с душом, тијелом и Божанством, да као Бог избави душу и тијело од смрти. (Ава Таласије).

Господ наш Исус Христос, да би нас учинио оним што је Он сам, по безмјерној љубави својој постао је оно што смо ми. (Св. Иринеј Лионски).

Бог Ријеч, раван Оцу, постао је саучесник наше смртности, не по својој већ по нашој природи, да нас учини саучесницима Божанства Његова, не нашом већ Његовом силом. (Блажени Августин).

Бог је сишао до човјека да би човјека подигао и узвисио до Бога.

Син Божји сишао је с неба ради тога да би нас извео на небо.

Син Божји постао је сином људским, да би синове људске учинио дјецом Божјом (Гал, 4, 5). (Св. Атанасије, код протe П. Соколова).

Син Божији постао је сином човечијим не престајући бити Сином Божијим.

Ријеч Божја (Божији Син) поставши по човекољубљу тијелом, није се измијенио у ономе шта је био, ни оним шта је постао. (Ава Таласије).

Ако гвожђе туримо у ватру оно се сво загрије и усија, па ипак не претвара се у ватру; и обратно, ватра не постаје гвожђем; тако и у Исусу Христу свака природа (Божанска и човјечија) задржала је своја својства и остала је оним шта је била. (Прота Јевгеније Попов).

Руссо, непристрасан критичар, говорио је да Лице Господа Исуса Христа не може бити измишљено, с тога што не могу бити измишљена Његова дејства - дјелања. (Инокентије, арх. Херсонски).

Мудрост Исуса Христа тако је очигледна у Његовој науци, да ако би ју ко хтио доказивати, било би то исто као кад би ко покушао да доказује да сунце свијетли. (Исти).

У цијелој историји Божанског Учитеља нема ничега што би увриједило осјећаје морала. Над свим Његовим животом може се натписати: "Моје је јело да извршим вољу Онога који ме је послао" (Јован. 4, 34). (Исти).

Христос од самога рођења свога почео је носити крст ради спасења нашега.

Христос се родио у јаслама, живио како се гдје десило и умро на крсту. (Инокентије Херсонски).

Размотрите пажљивије човјека Христа и ви ћете несумњиво видјети у Њему Бога.

Ако је Сократ живио и умро као мудрац, онда је Исус Христос живио и умро као Бог. (Жан-жак Руссо).

"Ако си ти Син Божји", говорили су Јудејци, то "сићи сада са крста и узвјероваћемо у тебе" (Мат. 27, 40-42). Па баш због тога Он није ни сишао што је Син Божји. Он је претказао да ће на крсту умријети, и Он умире. Доиста, за човјека би било нешто необично - сићи са крста и спасти се од смрти. Али је само Бога достојно и само је једноме Богу могуће било торжествовати на крсту, са крста привући Себи васељену, остати у животу и послитије смрти, и чак посредством смрти дати живот свијету. (Огјуст Никол).

Хоћеш ли свакога дана гледати чудо? - сваки дан размишљај о ваплоћењу и страдању Христову. (Св. Тихон Задонски).

Како ли је ограничен ум човјечији са свом препреденошћу и свим лукавством страсти. Људи су мислили да, предајући на смрт Христа Господа, они чине само то што се хтјело њиховим страстима. А међутим се догодило да су саме страсти извршиле оно што је хтјела љубав небеска, љубав Сина Божијега. (Филарет Черниговски).

Бог је постао човјек да постане мртвом жртвом (за човјека), - да постане Спаситељ и оживи (васкрсне) човјека.

Христос је умро ради тога, да би у нама гријех умро.

Умри не чинећи гријех, умри што прије, без свакога одлагања и расуђивања; у противном, ти ћеш изгубити Христа, а са њиме и све остало. (Или, што рекли Свети Оци: боље је поштено или у поштењу умријети, него ли непоштено и неваљало живјети).

Ми гледамо на крст Христов и читамо о Његовим страдањима, а сами не трпимо ни једне увреде. (Стародревни Отечник).

Природа синова Адамових отима се подићи - од материјалног ка духовноме, слично риби која се понекад праћне из воде у ваздух; но тако исто брзо и лако (као риба у воду) погружава се опет у материјално; само Христос благодатном силом својом може је безусловно и смело узвисити, обновити, препородити и дати јој стални духовни правац. (Филарет, митроп. Московски).

Када бура почне колебати лађу душе наше, тада пробудимо Христа Господа молитвом, па ће настати тишина у души нашој (Лук. 8, 23, 24).

Распети за нас помоћи ће нам да распнемо (уништимо) наше страсти и похотљивост.

Исус је уједно и лекар и лекарство. Христос је својом смрћу побиједио гријех и својим васкрсењем побиједио је смрт.

Господ није васкрсао у први дан, ни одмах после смрти с тога да би освјетио - освештао наш пут ка гробу и освјетлио надом наше гробове; није васкрсао ни у други дан, ни у суботу ради тога да очува одмор законске суботе и да дужим борављењем у гробу увјери све у истинитост своје смрти и погребења и тиме увелича славу васкрсења. Али већ трећега дана, у недјељу, васкрсао је Господ да не би дуже оставио своје ученике у тузи и забуни и да би их што прије обрадовао и утјешо. Јер, зар би и смрт могла у својим канцама држати Извор живота? (Прота Ј. Јахонтов).

Као што је Христос својим **васкрсењем** скрхао паклена врата и отворио излаз из њега, тако је и својим **вазнесењем** отворио небеска врата и отвара вјернима улазак у рај. (Филарет Московски).

Љубав наша утврђује се на страдању Христовом, вјера - на васкрсењу Његову, а надежда - на вазнесењу Његову.

Сишавши на земљу, Син Божији није оставио Свога Оца; и изишавши на небо, није се одвојио од оних који Га вјерују.

Не видећи Христа, вјеруј у Њега, воли Га, и радуј се, па ћеш бити срећан. (Филарет Московски).

Ако ти, слично мирносицама, не проспаваш јутро ради Господа и журиш се к Њему духом својим, онда, ако Га и не видиш, ипак ћеш бити научен гдје ћеш Га наћи.

Христос је сишао с неба ради нашег искупљења, а отишао на небо да нас прослави.

Ми смо више задобили у Христу - Христом, него ли колико смо изгубили у Адаму - Адамом.

До Христа Аврам у паклу; послѣ Христа разбојник у рају.

Ако је створење свијета дјело љубави Божије, онда је дјело искупљења људи смрћу Сина Божијега чудо љубави Божије. (Филарет, арх. Черниговски).

Ако смо у свему обавезни Богу за учињено нам добро што нас је створио, онда чиме и како можемо благодарити Богу што нас је откупио и спасао, - и то још на такав начин? (Гиродо).

Кад би ти предао Богу не само све што имаш, него и све шта мислиш, осјећаш, чиниш, - душу, тијело, живот: можеш ли а да не признаш да си ипак овим само мало дао "Божије Богу"? (Филарет Московски).

О, ум човјечији није у стању обухватити сву ширину и висину љубави Божије, која се на нас Исусом Христом излила. Но тим је страшније бити неблагодаран пред таквом љубављу. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Христос с крста као да говори свима и свакоме: "Ето шта ја за тебе учиних? А шта си ти учинио за мене"?

Желиш ли ради Христа учинити ближњему пријатну услугу? Укажи сиромашноме помоћ.

Што се пружи сиромашу, то у лицу сиромашка прима сам Христос (Мат. 25, 40).

Христос је заволио нас недостојне; и ми Њега заволимо, достојна сваке љубави.

Нека буде у теби љубави према људима ради Исуса, а љубав према Исусу ради Њега самога. (Тома Кемпијски).

Треба љубити родитеља, али претпоставити Спаситеља (Лук. 9, 59, 60). (Блажени Августин).

Изабери - боље је да ти цијели свијет буде противником, него ли да увриједиш Исуса. (Тома Кемпијски).

Буди такав у односима према Исусу у каквим Га желиш видјети према теби. Ти желиш да Он јави на теби сво богатство љубави Своје, онда и ти откриј Му сву ширину срца твога.

Нема већега блаженства него ли вољети Христа и бити од Њега вољен.

Најбједнији је онај који живи без Исуса, а најбогатији је онај коме је добро бити са Исусом. (Тома Кемпијски).

Христос - све наше радости, сва наша блага, све наше - све!

Човјек који борави са Исусом богат је, па макар у материјалном погледу сиромаш био. (Ава Евгеније).

Боље је лишити се свега у свијету, него ли изгубити Исуса Христа: сву неимаштину Он ће стотину пута надокнадити. А лишење Њега самога не може бити надокнађено владањем над цијелим свијетом. (Прота П. Соколов).

Боље је трпити оскудицу и бити са Христом, него ли изобилувати у свему, а бити ван општења са Њиме.

Без милога Исуса горко је живјети у овоме многобиједноме свијету.

Живот без Христа рђавији је од саме смрти.

Тешко онима који одгоне од себе Исуса! А то с тога што ће и они некада бити одагнати од Њега. (Прота П. Соколов).

Они који нису хтјели послушати Христа који их је звао: **"Дођите к мени сви који сте уморни и оптерећени ..."** (Мат. 11, 28), чуће некада Његов заповједнички глас: **"Одлазите од мене, проклети, у огањ вјечни"** (Мат. 25, 41).

Не удаљуј се од Исуса, но се здружи с Њим присним везама љубави, ако желиш себи среће и блаженства, не само у будућем него и у садашњем животу.

Са Премилим Исусом све ће за тебе слатко бити. Саме невоље учиниће ти се нектаром небеским.

Зар се не осјећамо срећни, када за човјека, кога волимо и поштујемо, учинимо нешто па претрпимо? Из овога, по узношењу од малог ка великоме, можемо извести закључак овај: ако радо понесемо крст (страдања и невоље), осјећаћемо се срећни и радосни у самоме подвигу прије него ли наступи блаженство за подвиг. (Филарет Московски).

"Ми никада раније нисмо осјећали да са таквим задовољством, са таквом радошћу подносимо ово за Исуса Христа", одговорила су света браћа Марко и Марцелин када им је један од мучитеља изјавио сажаљење што су они за Христа привезани за стуб и приковани страшним ексерима.

Као што дијете или необразовани човјек не поима задовољства каква налази просвећени муж при читању учених књига, тако и мудри философ, или проицљив човјек, али неузнат са спасавајућом вјером, не може себи представити чак ни слабога појма о оној радости какву хришћанин црпи из љубави Исуса Христа!

Када тјелесна љубав толико заробљава душу да ју одвраћа од свега и привезује ју само особи коју љуби, шта онда неће учинити љубав према Христу или страх да се не буде удаљен од Њега? (Св. Златоуст).

"О, када би се мноме насладили звјерови, назначени да ме растргну, - које ја молим да убрзају моју кончину! Ако они не хтједну да се пожуре, ја ћу се постарати да они што прије растргну мене. Нека навале на мене ватра или крст (распињање), звијери, ломљење костију, расијецање дијелова (тијела) и сви ужаси ђавола, само да се насладим Христом"! - Са таквом ревношћу, са таквом готовошћу св. Игњатије Антиохијски очекује, тражи, измољава, изнуђава за себе мучења за Христа!

"О, мили крсте! кога сам давно желио, страсно волио, неодступно тражио; и ево сада је приговорљен за душу моју, која га је жељела! Ја прилазим Теби спокојан и радостан: и ти торжествено примаш мене"! - Тако је узвикнуо св. Андрија Првозвани, и у ужасима крсне смрти за Христа осјећао своје блаженство!

Ми треба да сматрамо себе за одвећ срећне, ако би се удостојили да ма шта претрпимо ради Господа.

Нема веће славе, него ли подијелити бешчашће са Исусом. (Филарет Московски).

Крст и различне биједе (несреће) јесу знамења или заставе хришћанске, под којима хришћани служе Цару своме, на крсту распетоме. (Св. Тихон Задонски).

Када добро расудиш ко је Христос, шта је и ради чега је, и ради кога је страшне муке и бешчашће - срамоту и понижење - претрпио: добићеш велику утјеху у свакој невољи и сваку биједу и жалост примићеш са благодарношћу и радошћу. (Св. Тихон Задонски).

Пред Крстом и у Крсту налазе утјехе сви они, које ништа у свијету не може утјешити.

Трпи до краја са Христом и Христа ради, ако хоћеш да са Христом царујеш. (Тома Кемпијски).

Ко хоће да буде учесник вјечнога царства са Исусом, тај је дужан бити учесник и страдања и трпљења Његова. (Св. Тихон Задонски).

Ко хоће да наличи на Исуса Христа по слави, тај је дужан наличити Њему и по животу.

Ако љубиш Христа, не заборављај извршити Његове заповијести. (Ава Евагрије).

Противник (непријатељ) је Христов не само онај који учењем, него и ко се животом противи Његовој ријечи. (Св. Тихон Задонски).

Онај није Христов који онако не мисли и не ради као Христос.

У свему да буде твојим учитељем Господ Исус Христос, на којег погледај оком ума твога; чешће самога себе питај шта би у томе случају помислио, казао и учинио Исус Христос?

Умјети смирити се, значи умјети подражавати Исусу Христу. (Св. Василије Велики).

Обучен у смјерност, Бог се јавио људима; ко се од људи обуче у смјерност, постаће Богу сличан.

Постани младенцем са Исусом (у смислу смјерности и простоте), и ти ћеш расти с Њим у премудрости (Лука 2, 40).

Сјећај се, хришћанине, да пећина и јасле витлејемске, гдје се родио и био у пеленама повијен Спаситељ и Господ наш, треба да буду гробом твога честољубља и властољубља.

Кад је Син Божји смирио себе, то смо и ми дужни понижавати себе, тим више што је Он због гордости наше понизио себе.

Ради тебе Бог је понизио себе, а ти ни ради себе не смираваш се, него се узвишаваш и гордиш. (Св. Макарије Велики).

Христос, призиван да царује, бега од тога, а позван на ругање и крсну смрт, драговољно се сагласио. И тако, човјек желећи да се уподоби Христу, треба да се више весели понижавањима него ли слави.

Сјећај се Христа у пећини и тамници, и тебе неће заносити ни примамљивати прекрасно украшени дом. (Филарет Московски).

Сјећај се Христа одгоњенога и обученога у срамотну хаљину, па нећеш тражити скупоцјена одјела. (Исти).

Сјећај се оцта и жучи, којима је Христос запојен, па нећеш тражити раскошних гозби и весеља.

Опомињи се Христа, чија кољена, по изразу пророчкоме, "изнемогоше од поста" (Пс. 108, 24), па ће ти пост бити сладак и храњив више него ли гозбе и богате трпезе. (Исти).

Сјећај се Христа, који је пролио крв своју и за оне који су је проливали; сјећај Га се како је, viseћи на крсту, молио се за оне који су га распели, - и ти ћеш престати да мислиш како ћеш се осветити непријатељима својим, већ ћеш им великодушно опростити.

Не заборављај Господа, отишавшег са славом на небо у 40-ти дан после свога преславног васкрсења из гроба, и сјећај се Њега **"Сједјашчаго одеснују Оца"**; не заборављај Његова обећања: "Гдје будем ја, ту ће и слуга мој бити" (Јован 12, 26), и теби ће се бремене ("иго") служења Исусу учинити лаким (Мат. 11, 30) и незнатним.

"Гдје ја будем", говори Христос, „ту ће и слуга мој бити". А гдје је Христос? На небесима. И тако, преселимо се и ми тамо душом и умом, још и прије васкрсења. (Св. Златоуст).

4. БЛАГОДАТ

[садржај](#)

Благодат је - Бог којег осјећамо и видимо у срцу и срцем. (Паскал).

Благодат је - присутност Господа нашега унутра у нама. Најсвјетлији доказ математичке истине може ли се сравнити по очигледности са дејствима благодати када је срце за њу отворено? (Гроф Сперански).

Благодат у духовном животу човјечијем јесте исто што и дисање у животу тјелесном. Човјек је без дисања мртав тијелом; хришћанин без благодати Духа Светога није хришћанин (Рим. 8, 9), мртав је духом (Ефес. 2, 1). (Петар, епископ Тамбовски).

Благодат је за нас исто што и сунце за земљу: она (благодат) обасјава, загријева и оживљава. (Прота Ј. Толмачев).

Као што најздравије око не може видјети ако се не обасјава ма каквом свјетлошћу; тако и човјек, ма колико он био поштен, није у стању да без благодати Божије добродјетелно - честито - живи. (Блажени Августин).

Они хришћани који би жељели да буду добри а не старају се да задобију благодати Св. Духа, налазе се у заблуди. Они сију на камену, ору у води, хоће да лете без крила, да дишу без ваздуха. (Прота Ј. Толмачев).

Што је за лађу искусан крманаш, то је Дух Свети за људе у руковођењу њихова пливања по океану духовнога живота, пунога опасности. (Исти).

Као што упуштена, поремећена лађа тумара овамо онамо по узбурканом мору, тако и душа, лишена благодати Божије, непрестано се налази под управом гријеха, који је вуче не онамо куда она хоће, већ онамо куда је упућује ђаво. (Св. Златоуст).

У Хришћанству све бива благодаћу и ништа без благодати. Стога нека се сваки од нас постара наћи за себе благодат. (Филарет Московски).

Благодат Божја је спасавајућа сама по себи, али нас она не спасава без нас. (Исти).

Благодат Божија спасава оне који то хоће, а не оне који то неће. (Св. Тихон Задонски).

Бог, створивши нас без нас, одредио је да нас спасе, но не без наше воље. (Филарет Московски).

Бог не чини насиља над онима који неће, но привлачи Себи само оне који то желе.

Бог дејствује не тако да би људи преко воље своје вјеровали, што је немогуће, већ тако да би и нехотећи пожељели да вјерују.

Земља ништа не производи без кише, и без земље је опет киша некорисна; тако исто и благодат не дејствује без учешћа самога човјека, ни воља човјекова без учешћа благодати. (Св. Златоуст).

Божанска благодат и човјеков труд (старање) треба да дјелују заједно. Поље доноси плодове само тада, када Бог благосиља а ми се трудимо. (Прота Ј. Толмачев).

Бог се не труди умјесто нас, већ нам само помаже.

Благодат не уништава препреке (сметње), али помаже да их савладамо.

Почнимо само, и Бог ће почети с нама дјело спасења нашега.

Бог - Господ пружа ти Своју руку; пружи и ти Њему своју. (Св. Златоуст).

Као што извор, који непрестано излива из себе чисте водене струје и обилне потоке, никада не забрањује ономе који жели да се у обиљу наслађива бадава чистом водом, тако и божанска благодат отворена је свима да би се сваки наслађивао колико хоће. (Св. Јефрем Сирин).

Молитва је пружена чаша за примање благодати Божије. (Филарет Московски).

Само Ми можемо бити далеко од Духа Божијега, а Дух Божији не може бити далеко од нас. (Исти).

Сунце не проницава својом свјетлошћу у цвјетић, ако је његова чашица затворена; тако и благодат не осваја душу, ако се она не открива у молитви. (Прота Ј. Толмачев).

Као што магнет не привлачи себи све, к чему се приближи, но само гвожђе; тако се и Бог свима приближава, али привлачи само оне који су способни и испољавају неко сродство с Њиме (у смислу сагласија своје воље и саосјећања Богу) који жели свима спасења. (Теофилакт, архиеп. Охридски).

Прљаво огледало не може примити у себе одсијавање и слике; и душа, која је заузета свјетским бригама (стварима) и помрачена страстима тјелеснога, мудровања, не може примити у себе обитавање Светога Духа. (Св. Василије Велики).

Премда је Дух један, али дарови нису једнаки, с тога што примаоци Духа нису једнаки. (Св. Григорије Богослов).

Разлике дарова Св. Духа зависе од разноликости умних и моралних снага лица која те дарове примају. (Инокентије, архиеп. Херсонски).

Као што киша која пада на земљу, даје прорашћу (биљкама) својствене им каквоће: слаткима - сладост, опојнима - опојност; тако и благодат која улази у срца вјерних, мијењајући се дарива моћи које одговарају врлинама. (Св. Марко Испосник).

Благодат може, када јој је по вољи, уздизати и постављати и пастире за Пророке и рибаре у чин Апостола.

Дарежљиви Бог дарива благодат, али је не расипа узалудно. (Филарет Московски).

Као што се по Божијим мјерама одмјерава мјера нашега живота, тако се по мјерама живота (тј. начину живота) одмјерава и Божија мјера (дарова благодати). (Св. Григорије Богослов).

Уколико ми, вјерујући, испуњавамо заповијести Божије, утолико и Дух Свети производи у нама своје плодове. (Св. Марко Испосник).

Благодат је таленат, дар Господара свијета Бога, којим он вјернога и марљивога слугу награђује, а од невјернога и љењивога одузима и ограђује. (Филарет Московски).

Као што је милосрђу Божијему својствено откривати за нас, чак и недостојне, ризницу благодати своје у очекивању нашега покајања и поправке, тако и правосуђу Његову својствено је да одузима божанске даре од оних који их вријеђају и да кажњава неблагодарне. (Исти).

Не само да је опасно не вршити дјела Божија, него и вршити небрижљиво страшно је (Јерем. 48, 10). (Исти).

Као што ватра потребује дрва, тако и благодат тражи нашега усрђа да би се распалила. (Св. Златоуст).

"Духа не гасите" (1 Солуњ. 5, 19), говори Апостол, и тиме даје видјети да као што се обична ватра гаси ако јој се не даје сагоријевајућа материја, а још ће се већма угасити ако се буде вода на њу лила, тако и у нашем духу ватра благодати несумњиво ће се умањивати, са умањивањем у нама светих мисли, чистих осјећаја, богоугодних намјера и дјела; и тим прије ће се угасити када пунимо душу оним што је противно светињи Духа. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Чим благодат спази да је у мислима човјековим почело да се појављује високумље (гордост, охолост) и он је почео високо о себи мислити, одмах благодат допушта да се осиле и утврде противу човјека искушења (напасти, неприлике, невоље), док тако не позна своју немоћ и не потражи у смјерности Бога. (Св. Исак Сирин).

Ко хоће да задржи у себи благодат Божју, онда треба да буде благодаран за благодат када му се она даје, трпељив када му се одузима; нека се моли да му се она врати, нека пази на се и смирава се да је не изгуби. (Тома Кемпијски).

Губитак благодати најстрашнији је од свих губитака; нема несрећнијега стања као што је стање човјека који је изгубио благодат. Одвећ мало их је који су је повратили великим подвизима. Треба бити свагда на опрези да би је сачували. Она нам се даје бадава, једино

по милосрђу Божијему, но да би је сачували морамо улагати свуколику пажњу и труд. (Схимонах Партеније).

Утјеха благодати понекад оставља и напушта и онога који побожно, па чак и испоснички, живи; али то није губитак благодати, те се не треба ни узнемиравати. Благодат никада не оставља онога који вјерује, већ сакривши се, оставља у њему само мјесто ради већих подвига његове вјере и трпљења.

Бог је присутан људима и свима њиховим догађајима и гледа на све биједе вјерних слугу Својих, али понекад као да се удаљава од њих да би са већом наградом наградио побожност која претрпи тешка искушења. Тако понекад и родитељи одашиљу своју дјецу у туђе земље. Св. Антоније Велики, бивши нападан и мучен од злих духова ђавола, није виђао Исуса Христа при својим мукама. Потом видјевши Га, узбуђено је узвикнуо: "Гдје си Ти био, Господе мој, гдје си био"? - "Ја сам био овдје и посматрао храброст твоју и трпљење твоје", одговорио му је Спаситељ. (Теофан Прокоповић).

5. ВЈЕРА (РЕЛИГИЈА) - ХРИШЋАНСТВО

[садржај](#)

Ништа није толико потребно човјеку као вјера. Од ње зависи не само блаженство будућега вијека, но и срећа овога вијека; и не само срећа свакога од нас, него и благостање цијелих друштава. (Филарет Московски).

Човјек без вјере сличан је лађи без крме, коју носе тамо амо таласи морски.

Свети Петар ишао је чврстим стопама по бездану морским док је гледао на Јединога Исуса Христа, но почео је да тоне чим је почео да мисли о бурном вјетру и дижућим се увис таласима, те је почео да слаби у вјери својој у Богочовјека. (Мат. 14, 29-31).

Ленгер - котва - нужен је за лађу у вријеме буре; вјера је нужна човјеку у времену биједа и несрећа.

Ленгер је - нада лађина на мору; вјера је - ленгер (котва) човјеку на земљи (Јевр. 6, 19).

О, како је велико благо вјера! Она нас спасава и тада када западнемо у безизлазно стање, када нас угрожава смрт, када смо у очајним околностима. (Св. Златоуст).

Вјера добија и оно на шта се, иначе, не смије надати, што нам потврђује нпр. благоразумни разбојник на крсту. (Св. Јован Лествичник).

Вјера је - душа народа. Када се она гаси у народу, онда се народ претвара у труп који нема живота у себи, и који се као такав брзо распада и предаје трулежи. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Све велике епохе у историји држава биле су истовремено и периоди процвјетања религије (сљедствено и вјере, без које се религија не може ни замислити), и опадање посљедње неизоставно је повукло за собом и опадање такође државнога живота народа и његово пропадање.

Шта се може очекивати од људи када скидају са страсти најјачу узду - правила свете вјере? (Филарет, архиеп. Черниговски).

Гдје нема вјере тамо нема ни доброга дјела, с тога што намјера прије свега чини дјело добрим, а добра намјера произилази од вјере (Блажени Августин).

Без јелеја (зејтина) не може горити кандило, и без вјере нико не може стећи добре мисли (Св. Јефрем Сириј).

Зар је могуће да постоји ма какво човјечије друштво, или сама идеја правичности, ако се прекрати побожни одношај к Богу (тј. религија)? (Цицерон).

Закони имају своју вишу гаранцију у религији.

Држава без правичности (основ које лежи у религији), шта је друго него ли веће друштво разбојника? (Блажени Августин).

Друштво људско без вјере у Бога и у бесмрће душе личи на стадо дивљих звјерова, које иако је обдарено разумом, свагда је готово да растрзава и уништава друг друга. (Макарије, митроп. Московски).

Ко нема вјере у Бога, тај не заслужује никаква повјерења код људи.

Вјера чиста, света, небом откривена, драгоцену је не само у односу вјечнога живота, него и за живот привремени (земаљски). (Филарет, архиеп. Черниговски).

Шта човјек још може друго имати ако ли нема вјере у Бога и у бесмрће душе? Ничега, апсолутно ничега.

Религија је мајчина утроба, из које је изашао сав духовни живот човјечанства; сва виша култура човјечијега рода јесте кћерка религије. (Лутард).

Виша цивилизација никако се не може натурити народу без одговарајуће јој веће религије. Отуда је потпуно разложно, по општем признању, да прво мјесто у реду цивилизујућих средстава дивљих народа припада Хришћанству - мисионарској дјелатности.

Од свих постојећих на земљи религија, само је једино Хришћанство права, истинита религија, и стога само Хришћанство може подарити човјеку и човјечанству блага и срећу - небеску и земаљску.

Унесите у живот човјечанства сва начела хришћанска, избаците из њега све што забрањује Хришћанство, тада ће се на земљи појавити рај. (Прота Ј. Бонд.).

Хришћанска је религија за удивљење чудна појава: она, по изгледу, има за предмет само блаженство будућег живота, но у исто вријеме она ствара и срећу садашњег живота. (Монтескије).

Архимед је тражио да му даду тачку ослонца и он би се заузео да преврне свијет. Исус Христос установио је такву тачку и посредством ње обновио је лице земље. То је - вјера, о којој је Сам говорио да ако ко њу имадне колико горушично зрно, тај ће бити у стању да покрене планине. (Мат. 17, 20). (Огјуст Никол).

Орфеј, по тврђењу пјесника, умекшавао је тигрове својим пјевањем; но Бог хришћански, призвавши људе ка истинитој религији, учинио је несравњено више: Он је умекшао једнога од најнеукротнијих звјерова - човјека. (Климент Александријски).

Један старац испосник близу Александрије, окружен руљом невјерника, био је подвргнут са њихове стране не само грђењу, но и батинама и исмијавању. Они су му говорили: "Шта је ваш Христос којег почитујете тако необично, чудесно учинио"? - "То што се ја не узбуђујем и не осјећам се увријеђен тиме, па и већим увредама, ако би их ми нанијели", одговорио је старац. (Ава Хермон).

И философија, по изгледу, у лицу својих бољих представника, тежила је да морално усаврши човјека, но све њене тежње не приведоше ка своме циљу и никада неће привести с тога што философија ничим не гарантује своја правила наравствености; она не указује и не даје оне вијенце за подвиге љубави, трпљења и других врлина какве добија прави сљедбеник религије Хришћанске; јер он, чак и међу невољама садашњег живота, осјећа будуће блаженство које га очекује.

Трпи, учи философија; а Хришћанство додаје: **и надај се**.

Човјек који не вјерује у Божанство и будућност, никада неће бити тако смјеран и храбар као онај који има такве вјере (у Божанство и у будући живот). (Лефатер).

Нема сумње да човјечанство никада није могло живјети без појмова о Богу, о бесмрћу душе и о суду у будућем животу; но појмови о тим истинама ван Хришћанства свагда су били несређени, непостојани, непотпуни због разрушавајућег дејства страсти, којима су они (појмови) били предани без заштите, па их мало по мало и изврнули по свом начину. Са тим појмовима догодило се исто оно што и са статуом Главка, о којој говори Плутарх, а која је била намјештена на морској обали и, постепено крњена непрестаним морским таласима, напосљетку је изгубила све црте нацртаног божанства (тј. кипа), изгубила је свој облик и постала онакажени камен. (Огјуст Никол).

Религиозна истина и моралност јесу одбљесци једне свјетлости: гдје је прва смијешана са заблудама, тамо је нечиста и посљедња. (Филарет Московски).

Већега и чишћега учења од Хришћанскога нема и не може бити на земљи. (Филарет, архиеп. Черниговски).

О, колико величанствености у Хришћанској религији! Ево њене суштине у збијеном виду: "**До времена**, Слово (Логос - Син Божији) било је у Богу; **у почетку времена**, Слово је створило свијет; **у сред времена**, Слово се оваплотило ради нашега спасења; **на крају вијека времена**, - оваплоћено Слово, Богочовјек Исус Христос судиће људима и остаће, као и до створења свијета, **вјечност**. (Жиродо).

Прост хришћанин нимало не образован, а обучен догматима свете вјере, далеко је мудрији чак и од Платона, Аристотела и осталих незнабожачких мудраца. (Св. Тихон Задонски).

Дјеца у њедрима Хришћанства више знаду о Богу и животу вјечноме, него ли колико су знали велики мудраци старога свијета.

Хришћанин зна и потврђује тамо гдје философ само претпоставља и сумња. (Амвросије Рандју).

Хришћанска религија просвјетљује човјека, освјетљава његов умни видокруг, уздиже ниво његова знања; но она не открива све своме сљедбенику. Њено учење пуно је тајни које не може разум човјечији постићи, и које се могу примити једино самом вјером.

Високе планине ограничавају поглед гледаоца, но за овим узвишицама, кроз дубодолине, прослопе виде се прекрасна мјеста, слика се нова сфера по којој машта лети на брзим крилима својим. И кругозор ума човјечијега ограничен је висинама вјере, за схватање којих слаби свако знање, ослабљавају најпроницавије мисли; но та вјера открива за нас неизмјерне даљине, гдје почиње бескрајност за срце. Бескрајно јесте облик вјере.

Сјајна свјетлост сунчана чини да предмете видимо јасно; напротив, свијетле звијезде скривају се од нас и наше земаљске свјетилке потамне при јакој сунчаној свјетлости, као сјенка и дим. Али, тако не бива у стварности са звијездама небесним, јер оне никада не губе своју свјетлост; и када ми њих и не видимо, оне другима свијетле у ноћној тами. Зар се у овоме не види слика Божијега Откривења? Оно, нејасне за наш разум и срце предмете, освјетљава, но пред свјетлошћу његовом ишчезавају наша горда знања и бацају од себе сјенку. Има и у Откривењу удаљених звијезда, скривених од нашега умнога погледа: то су тајанствене или високе истине до којих не допире поглед нашега разума, но које бивају видљиве у озарењу вјере, очима срца. Тајне Откривења не мање усхићавају срце вјерујућега него ли звјездано небо.

Философи нападају **тајне откривења**; међутим, у философији их има још више. Први су ступњи ума јасни, но чим је нешто извишеније, тиме је тамније, тако да се напоследку губи свјетлост (видљивост). Ум у том случају можемо упоредити са ваздушном куглом или балоном, на коме за нас, што се више подиже, све се више умањава свјетлост, а увећава мрак. (Инокентије, архиеп. Харковски).

И у свијету физичком, којег је Бог оставио нашем истраживању, ми на сваком кораку сусрећемо тајне. Често не поимамо ни оно на шта гледамо, ни оно чега се дотичемо. Ми и не можемо сумњати у биће природних ствари, и опет - не знамо како оне постоје.

Плашити се од тајанствености религије значи плашити се сопствене сјенке своје, стога што свуда тајне неразријешене прогоне нас на сваком кораку, као наша сопствена сјенка. (Огјуст Никол).

И наоколо и у близини нашој има много предмета и ствари према којима смо ми дјеца.

Па и оно што ти је дано да знаш, одвећ је веће и више од твога разума.

Сам човјек јесте велика тајна за себе.

Од свих одговора, могућих са стране невјерја, најжалосније је оно које се изводи из немогућности појмити. (Огјуст Никол).

Када не можеш постићи (разумјети) оно што је под тобом, испред тебе, па и у теби, како ћеш појмити оно што је над тобом, више тебе?

Зар је чудно да онамо гдје Бог говори није понекад довољно човјечије разумијевање? Како често дијете не разумије потпуно оно што му зрео човјек говори!

Јавни је знак невјерја - питати о Богу "како?" (Св. Тихон Задонски).

Моћан је Бог и оно створити што је немогуће човјеку схватити. Таква су - сва чуда, сва дејства Божијега свемогућства, која превазилазе законе природе те стога су непојмљива уму човјечијему. Њима је пуна историја Хришћанске религије, и она по преимућству служе као камен спотицања за рационалисте, који признају за стварно и истинито само оно што је доступно уму људском и закључцима из природних закона.

Ми се сада смијемо над незнабошцем - идолопоклоником, који је, држећи се слијепо слијепе вјере, падао ничице пред кипом (идолом) да би чуо истину из уста варалице (ђавола) који се био скрио у идолу. А зар је мање стидно када данас понека мудрица чини идиолом свој ограничени разум и само из уста тога идола хоће да прима истину?!

Рационалисти у дјелу познавања онога што је људско исто су што и алхемичари: они умјесто тога да приме и користе се истином, хоће да створе истину, као што су алхемичари хтјели да добију злато из разних материја; они, слично њима, падају и ниште се у истраживању новог **камена философског**. (Огјуст Никол).

Гдје има у свијету друге религије која би на себи носила толике јасне одлике Божанског происхођења, као што је религија Хришћанска? (Прота Ј. Толмачев).

Хришћанска је религија таква, да када би из историје њенога оснивања и распрострањања уклонили или избацили сва чудна факта, ипак она не би изгубила своју чудесност и

божанственост. "Хришћанство, говори блажени Августин, основано је или на чудима или без чуда. Ако је основано на чудима, значи да је оно истинита и права религија, стога што само једини Бог, као свемогући Господ, Творац и Господар природе, може кроз чуда објављивати свемоћност своју. Ако ли је пак чудни постанак наше вјере извршен без чуда, он-да је он - постанак - сам по себи чудо највеће над свима чудима. Јер, каквим је начином такво дјело, које превазилази све моћи људске, могло бити извршено таквим трудбеницима (тј. апостолима, који су раније били прости рибари и ништа више), са таквим средствима и тако брзо, одважно и потпуно"?

Чудна дејства Хришћанске религије непостижима су разуму људском. Нека је тако. Но оно што ум не може постићи, то још није нешто такво да противријечи законима Божјега свемогућства. (Филарет Московски).

Чуда нарушавају законе природе. А то с тога што чиниоц и творац њихов није природа, није подчињеник природин, већ Створитељ Бог, узрок природе и њених закона, премда понекад то чини кроз природу и посредством својих слугу.

Не треба тражити природних доказа за оно што превазилази природу, или због недостатка њихова оповргавати и не признавати натприродно.

Не питај да ли је саобразно с природом када што производи Творац природе. (Св. Златоуст).

Ко одриче могућност чуда, тај одриче биће Јединога живота Бога и свемогућство Творца. (Ф. Шаф).

Чега не разумијеш, томе се можеш само дивити, али не покушавај да одбацујеш (Мат. 8, 27).

Нити је могуће нити треба све објаснити; многоме треба само вјеровати, стога што је и могуће само вјеровати. (Филарет Московски).

Ум без вјере јесте слаба трска, која се непрестано колеба од вјетра сумњичења.

Вјера за разум исто је што и телескоп за очи: помоћу телескопа око види оно што само по себи не може видјети; оно проницава у простор, који је иначе недостижан за њ' без тога средства. Слична је томе и вјера: она само распрострањава и укријепљава разум; она му оставља на вољу да се занима исљеђивањем свега што је приступачно расуђивању; но онамо гдје природне моћи разума малаксавају, тамо вјера подиже разум и показује му нове, натприродне божанствене истине; она му даје да проницава у тајанствене совјете Божије.

Вјера и знање нису противници, но моћи узајамно допуњујуће једна другу; нису непријатељи једно другоме, но нераздвојне сестре - близнакиње. (Ф. Шаф).

Заштићивати вјеру значи заштићивати разум; заштићивати разум значи бранити вјеру. (Ерн. Навиљ).

И безбожје (атеизам) тражи од својих поклоника тврду вјеру, само не вјеру која спасава већ која убија.

Као што сујевјерје (празновјерица) често мисли да оно вјерује, а међутим у самој ствари не вјерује; тако и безбожност (атеизам) понекад сматра да не вјерује, док у самој ствари вјерује.

Безбожност (атеизам) је - близнакиња празновјерице.

Празновјерица и безбожност иду руку под руку; заклетни атеисти (безбожници) вјеровали су у предсказања гатара и опсјенара и, не вјерујући у Бога, вјерују у идоле! (Фред. Фарар).

Нема никога на свијету који би тако био лаковјеран као што је безбожник. (Еп. Иринеј).

Човјек је принуђен да вјерује у ма шта било. Ако не вјерује у вјечни разум, онда вјерује у глупост, у будалаштине; ако не признаје истину живог Бога, вјерује у идоле мртве материје.

Зашто Бог, створивши човјека разумним, није благоизволио оставити га у таквом важном дјелу као што је религија, да се руководи својим сопственим разумом, него га је дао под руководство вјере? Блажени Августин одговара на то: "Бог је тако поступио у овој ствари једино ради славе своје. Као што домаћин неће да његове слуге улазе у испитивање његових наредаба, особито пак у његове тајне и у важне послове, тако је несаобразно и са величанством Божијим да човјек, ова ништавна твар руку Његових, ступа с Њим у расуђивање о скривеним и непостижним намјерама Његовог провиђења и о поредцима Његових судова". И доиста морамо се сагласити да покорност, какву ми указујемо Богу кроз вјеру, јесте наш дуг који припада врховној слави Његовој.

Гордост и неваљалство, не желећи лишити се уображене слободе ума својега и желећи избавити се од укоривања савјести, која при свјетлости вјере обасјава и изобличава дејства зле воље - главни су узрок и основица безбожности.

Односи између високих, свештених истина и покварених људи слични су људима који болују од очију: свјетлост им је несносна, особито сунчана; њима је пријатнија свјетлост од трулога дрвета (фосфорна), него ли сунчана свјетлост. (Инокентије, архиеп. Херсонски).

Тајне вјере сличне су сунцу: непроникнуте у суштини својој, оне освјетљују и оживљују оне који греду ка њиховој свјетлости, у простоти срца; оне осљепљују само дрско око, које тежи да у њих проникне.

Дубине тајни Светог Писма, и уопште хришћанске религије, корисне су: оне су скривене (тајанствене) да не би биле понижаване; предлажу се и нуде се ради упражњавања, и откривају се ради тога да нас духовно хране. (Блажени Августин).

Потребно је пажљиво и чешће разматрати свете истине вјере. Као што сунчана свјетлост тим више благотворно утиче на растиња уколико је већма окренута и отворена према њима, тако и божанска наука тим више просвјећује и оживљава вјерне, уколико су ум и срце њихово ка њој обраћени.

Без потребне пажње немогуће је добро изучити музику, тим мање нерадна душа може схватити тајанствене (божанске) звуке. (Златоуст).

О предметима видљивога свијета ми имамо подвојене појмове тада када их сами посматрамо; сасвим пак не у таком степену јасноће и подвојености представљамо предмете по причању других, ма колико то причање било потпуно, неголи што је наше сопствено посматрање. Таквог су својства и наша знања о духовном свијету. Наши појмови о њему бивају савршенији, пунији и дубљи када ми њих такорећи опажамо, осјећамо их чувством вјере. Познавање разума о предметима духовним без осјећања срцем, слична су знању по чувењу.

Ако желиш умно проицавати (умно сагледавати) тајне, онда на дјелу испуни заповједи сам собом, а не тражи да их само познајеш. (Св. Исак Сирин).

Степен познавања Богооткривене Истине одговара свагда успјесима нашим у богоугодном животу.

Да би се убиједио у истинама Хришћанске науке, треба почети живјети по хришћански, стога што хришћански начин живота уводи у душу мир и радост, и човјек, окусивши их, не жели се растављати од њих и тежи ка њиховом Изводу - Искупителу нашем (Јован 7, 17). Лијепа апологија живота Исуса Христа јесте живот хришћанина, у коме Исус Христос живи. (Д. Угорле).

"Ти се можеш затворити у тијесну пећину, вели један богослов, можеш имати завезане или извађене очи; но сунце свакодневно путује по своду небесном у уобичајеном величанству и красоти својој". То се може казати и о вјери у Господа Исуса Христа. Нека би Га људи и одбацивали, нека би затварали срце своје од уласка Његове благодати, а свој дух од Његове свјетлости, - Он је вјеран у својим обећањима и царује кроз све вјекове над свима видимим и невидимим свјетовима.

Спаситељ је о својој, основаној Њиме Цркви, чуварици и носитељици религије Хришћанске, рекао да и сама "паклена врата неће је надвладати" (Мат. 16, 18). "Ријечи Христове неће проћи, па макар би и небо и земља били уништени". (Филарет Московски).

Црква, основана Исусом Христом, то је кула свјетлиља на обали морској, на чијим се темељима често одржавају прилични слојеви пјене од морских таласа, који као да пријете

да је сву разруше, али на чијој висини бљешти свјетлост, која се никада не гаси. (Огјуст Никол).

Религија Христова тријумфоваће над садашњим увредама које јој невјерници наносе, као што је већ тријумфовала над бившим бјеснилом својих непријатеља; она ће светковати своју побједу над пером садашњих лажљивих мудраца, као што је побједнички ликовала над мачем својих старих гонилаца.

"Облачић - проћи ће", рекао је Свети Атанасије о Јулијану Одступнику, који је после кратковремене владавине, у току које је испољио толико непријатељства против Хришћанства, умирући ипак рекао: "Галилејанине, Ти си победио"! Ове горе споменуте ријечи Светог Атанасија могу се згодно примијенити и на све покушаје лажних теорија, да поткопају вјеру човјечанства у његовог Божанственог Господа и Спаситеља. (Ф. Шаф).

6. ВЈЕРА И ДОБРА ДЈЕЛА

[садржај](#)

Да би вјера била спасавајућом, треба живјети по вјери. Јер "вјера је без дјела мртва" (Јак. 2, 26), и, слједствено, неспособна је да доведе човјека до вјечнога живота. (Филарет Московски).

Добра дјела - душа су вјере; вјера с добрим дјелима - жива је вјера.

Гријех и вјера не могу живјети заједно; са вјером треба да је у исто вријеме здружено и добротинство. (Прота Ј. Толмачев).

Као што је ватри својствено да загријава, води да орошава, свјетлости да обасјава, тако је и живој вјери својствено да се испољава у добрим дјелима. (Св. Тихон Задонски).

Унутарња вјера мртва је без спољашњих дјела, не само по томе што без дјела није могуће судити о њеном животу, него и стога што без дјела немогућ је и сами живот њезин, слично томе као што је немогуће и животињи живјети без удисања и издисања, тј. без даха.

Вјера је без дјела мртва. Таква је вјера вјера мисли, а не срца и не живота. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Права вјера при порочном животу не доноси никакве користи. (Св. Златоуст).

Каква је корист вјеровати хришћански, а живјети безбожнички?

Непаметно је, па чак и глупо сумњати у истине оне науке која је самим Богом дана, која је запечаћена крвљу безбројних мученика, потврђена чудесима и призната чак и од самих

злих духова. Но куд и камо је неразумније вјеровати у истине те науке, а овамо живјети онако као да то учење и не постоји или да није истинито.

Не вјера на ријечима спасава нас, но дјела здружена са вјером (Јак. 1, 22; Гал. 5, 6). (Ј. Толмачев).

Вјера без дјела и дјела без вјере подједнако ће бити осуђени.

Вјеровати само да има Бога, није довољно, јер и ђаволи то вјерују; треба вјеру оправдати дјелима: такву вјеру тражи од нас Христос.

Ако желиш бити спасен вјером, заволи и воли Онога у Кога вјерујеш. (Филарет Московски).

Вјера без љубави јесте слика без живота.

Са љубављу је - вјера Хришћанска; без љубави - вјера ђаволска.

Уређуј своје владање, односно владај се по својој вјери. Вјерујеш ли прилично, тј. добро, онда добро и живи.

Предај се вјери свом душом својом и свим животом својим, тако да вјера буде главна мисао твога живота и сав живот твој пројава вјере. (Филарет Московски).

7. О ОДНОСУ ЧОВЕКА ПРЕМА БОГУ

[садржај](#)

Благоугодност Богу. Сјећање на Бога. Нада на Бога. Страх пред Богом. Љубав к Богу.

Само Бог постоји ради себе; ми пак сви постојимо ради Бога.

Живјети по вољи Божјој - ето твога блаженства, твоје среће; бити с Њиме у заједници - ево твога назначења, правила свих твојих поступака.

Неко је запитао Аву Пимена: Како треба да живим? На то је старац одговорио: "Погледајмо на Данила (пророка); на њему се не нађе ни једне друге кривице, него ли само служење Господу Богу његовом".

Тако све чини, и тако о свему мисли, да Богу угодиш; нема ли у теби те мисли, онда ће свако твоје дјело изгубити своју цијену. (Св. Јефрем Сирин).

О сваком предузећу твоме не питај се најприје да ли ће оно за тебе бити пријатно и корисно, а пред људима похвално, него прије свега и свачега, испитај да ли ће оно бити Богу угодно, не ће ли бити противно Његовим заповијестима? (Филарет Московски).

Најприје част Богу, а потом већ (старај се) и о осталом. (Св. Златоуст).

Тражи оно шта је Божије, а човјечије ће само собом после ласно[1] доћи.

Ти се побрини о Божијему, и Бог ће се побринути о твојему. (Св. Златоуст).

Бог није неправичан и награђује трудољубље и трпљење човјеково; и човјек је дужан да буде у таквом односу према Богу, па треба да је трудољубив и трпељив.

Ти си дужан да будеш достојан Онога који те је назвао својим сином (по благодати), и дужан си да у свему поступаш онако како приличи Сину Божијему. Према томе, када отпочнеш ма шта радити, опомени се да ти зовеш Бога Оцем својим.

Ми хоћемо да наша дјеца буду послушна према нама, а сами нећемо да будемо послушни Богу.

Прије него ли будемо сљедовали вољи Божјој, треба да се оставимо своје многе воље.

Младо дрво привезују уз колац и оно расте усправно и правилно. Тако и душа која је привезала своју вољу уз вољу Божију, узноси се горе к Богу. (Ј. Толмачев).

Ништа црње и горе нема него ли бити самовољан и не живјети по вољи Божијој.

Ако ти не осјећаш у себи сталну жељу да извршујеш оно што је Богу по вољи, ти си и слијеп и глув и нијем, и без руку и без ногу - онда си неупоредиво гори од најтежега болесника.

Чак и ми не примамо за своје другове, не допуштамо у своје друштво, не трпимо у своме дому онога који живи свагда с нама у несугласици. Тако и Бог, и тим више Он као Свесвети и Правосудни, никада не прима у Своје небеско царство људе са упорном, злом вољом. (Прота Ј. Толмачев).

Воља Божија је не само највиши закон, него и наше највеће благо. (Исти).

Ко чува и испуњава наредбе Господ-ње, тога Господ Бог чува од свакога зла.

Права радост долази од Бога и даје се само ономе ко самога себе непрестано нуди на то, да своју вољу одбацује, а вољу Божију у свему извршује. (Св. Антоније Велики).

Или ради оно шта Бог хоће, или ћеш добити оно што не желиш.

Ако желиш бити без туге, старај се да угодиш Богу. (Ава Евагрије).

"Шта треба чинити да би угоднио Богу"? - упитао је неко Св. Антонија Великог. На то је он одговорио: "Ма гдје био, свагда имај пред очима својима Оца Небескога; ма каквим се послом занимао, пази да ли се то одобрава Светим Писмом".

О! како би то дивно било, када би ми живјели у свету не по својој вољи и мислима, но свагда би питали Господа преко Његових ријечи Светога Писма: кажи ми Господе да ли треба то урадити или не? (Ис. 8, 19. 20; 5 Мојс. 12, 8. 32; Пс. 142, 8).

Човјек треба да буде такав, као да стоји пред Судом Божијим. (Ава Агатон).

Сјећати се Бога потребније је него дисати. (Св. Григорије Богослов).

Нека се твоје тијело креће по земљи, али твоја душа нека буде код Бога.

Иди по земљи, али живи на небесима. (Духовни Маргарит).

Сматрај да је сваки моменат времена пропао у коме се ниси Бога сјећао.

Оне сате (часове) у које ниси мислио и не мислиш о Богу, и у које никаква добра и побожна мисао није се налазила у уму и срцу твојем, сматрај их за пропале. И онда промисли се, о љубазни хришћанине, колико ли си времена изгубио. Тражи опроштај за прошло од Господа, и у будуће живи паметно и по хришћански.

Посвећујте Богу почетак свакога дана и ноћи молитвом, благодарећи Му за прошло, тражећи Његов благослов за будуће, и у продужењу дана, обузети свјетским пословима, подсећајте се по коју минутоу Бога, тајно Му узносећи срце и мисао побожну, молитвену. Управљајући се по овоме пажљиво, наћи ћете у себи оно што је на-писано у Псалму (76, 4): "Сјетих се Бога, и обрадовах се". (Филарет Московски).

Сјећај се Бога да се и Он свагда тебе сјећа. (Св. Исак Сирин).

Бог неће оставити тебе, али се ти чувај да Га ти не оставиш.

У свако вријеме опомињи се Бога и Он ће се опоменути тебе када паднеш у биједу. (Св. Исак Сирин).

Прије него ли те снађе невоља моли се Богу, и у вријеме туге наћи ћеш Га и чуће те. (Исти).

У вријеме сјећања на Бога умножи молитву, те да Он, када Га будеш заборавио, не заборави тебе. (Св. Марко Посник).

Сјећање на Бога не само не чини препреке нашим упражњавањима (пословима), него напротив чини те су нам она још пријатнија. Када се налазимо с добрим другом, ми продужавамо рад и у присуству његову, и још са већим задовољством и успјехом, особито

када нам он још може помоћи својим савјетом, куражи нас својим присуством и чак нам помаже, ако ми у томе имамо потребе.

Ако будемо свагда умно посматрали Бога, ако Га се будемо непрестано сјећали, за нас ће све лако бити, све подношљиво, све ћемо ласно претрпiti и подићи ћемо се више свега. (Св. Златоуст).

Бити пажљив пред Богом, или често и стално, по могућству, сјећати се Бога, не само да неће затрудњавати вршење послова земаљских и вршење обавеза свога звања, но ће их још већма олакшати и увјенчати још већим успјехом, стога што, приближавајући се к Богу мишљу, човјек долази у ближе, може се рећи, пријатељске односе и налази у Богу свемоћнога помоћника себи.

Када Бог уређује, тада и тешко постаје лаким. (Св. Златоуст).

Ко свагда ходи пред очима Господњим, са њиме је свагда и у свему Господ. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Потруди се да ти Бог буде друг, и човјечија помоћ неће ти требати. (Св. Симеон Студит).

Сва своја дјела одушевљавај сјећањем на Бога, стога што без Бога не можеш ништа учинити, осим гријеха.

Без Господа не само град или дом човјеков, но и гнијездо грличино не гради се. (Филарет Московски).

Узалудно ћете рано устајати и дуго сиједити за радом, ако Господ не помогне.

Много се може урадити при помоћи Господњој, само ако се хоће да се много уради.

Све је Богу могуће; теби пак немогуће је ишта учинити без Бога; но и теби је "све могуће вјерујућему" (Мар. 9, 23). (Филарет Московски).

Ни у чему није нам тако потребна помоћ Божија, као у ствари нашега спасења, стога што ни у чему нисмо тако слаби као у чињењу добра.

Човјек може самога себе погубити, као што и губи; но спасти самога себе не може. (Св. Тихон Задонски).

Зло чинити и гријешити ми сами можемо, као што и гријешимо; али чинити добро без Бога ми не можемо. (Исти).

Пошто је Бог Творац свакога добра, зато се никакво добро не чини без Бога. (Филарет Московски).

Без Бога не само не можемо какво добро учинити, него чак ни хтјети га не можемо. (Св. Тихон Задонски).

Почетак је сваке врлине Бог, као и дневне свјетлости - сунце. (Св. Марко Посник).

Сво добро налази се само у једноме Богу, тако да без Њега и ван Њега нема добра.

Чешће се обраћај мишљу и срцем ка Богу - Извору врлина, и сам ћеш тада са Његовом помоћи чинити добра дјела; а тада - не бој се никога и ничега у свијету.

Порок, нека би имао на својој страни сву васељену, слабији је од свега; а врлина (доброчинство), макар остала и самохрана, моћнија је од свега, стога што има на својој страни Бога. Доиста, ко може спасти онога против кога је Бог? Ко може погубити онога коме помаже Бог? (Св. Златоуст).

Када Бог даје, ту завист ништа не може учинити; а када не даје, не помаже никакав труд. (Св. Григорије Богослов).

Чини све по Божијој вољи, па ћеш у Њему наћи помоћника. (Ава Јован).

Постојано се моли у свакоме послу, те да ништа не чиниш без помоћи Божије. (Св. Марко Посник).

Ко се не ослања (гордо) на своје труде, тај највећма осјећа силу Божију. (Ава Исаија).

Не ослањај се на своје моћи, и помоћ Божија биће свагда уза те. (Исти).

Свака нада, која вријеђа наду на промисао Божији - јесте безбожност.

Веома је несрећан онај који се не нада на Бога и мисли да сам себе усрећи.

Ко не живи под кровом Свевишњег, за њега се нигдје не може наћи мирног и безбедног уточишта.

Као што онај који је стао на паучину, пада у провалију, тако пада и онај који се ослања на своје моћи. (Св. Нил Синајски).

Ко се Бога боји, тај све по вољи Божијој чини. (Ава Евагрије).

Као што свијећа унесена у тамну одају освјетљава је, тако страх Божији, када се усели у срце човјеково, просвјетљује га и учи га свима врлинама и заповијестима Божијим. (Ава Јаков).

Страх пред Богом јесте основ и корен побожности човјекове, - страх да како не увриједи Бога преступљењем Његових заповијести.

Гдје је страха Божијега тамо је успињање к врлини, а гдје је нерад и гдје нема страха тамо је силазак к безакоњу. (Духовни Маргарит).

Без страха Божијега, при самоме страху човјечијему, може се само изгледати добар а не бити.

Неко је казао о себи: Ја се бојим Бога, но бојим се и таквога човјека који се не боји Бога.

Страсти не могу преодољети оне (људе) који у себи имају страха Божијега.

Као што се восак топи од ватре, тако и неваљала мисао од страха Божијега. (Ава Таласије).

Чувај у себи страх Божији, и - не бој се падања у гријех.

Највећа је од небесних птица - орао; од звјерова земаљских - лав, а од синова људских - онај који се боји Господа. (Св. Јефрем Сирин).

Ако се узбојиш човјека, од Бога ћеш бити понижен; а ако се узбојиш Бога, онда ћеш и од људи бити поштован. (Св. Златоуст).

Страх Господњи смирава човјека, али га и у исто вријеме и узноси.

Ко се боји Бога више свега, тај се већ ничега у свијету не боји (Псал. 112, 6). (Прота П. Соколов).

Ко се истински боји Бога, тај се никога не боји, па макар ишао посред самртне таме.

Онај који се боји Бога, јачи је него ли сви ђаволи.

Ко се не боји Бога, тај треба свакога да се боји.

Нека је страх Божији вазда с нама и тада нас неће ништа ожалостити: ни биједи, ни болест, ни ропство, плијен или ма шта друго несрећно.

Бој се Бога не као мучитеља, но Га се бој из љубави. (Св. Атанасије Велики).

Бог је човјекољубац, како Га сви ми називамо; дужност је човјекова да буде богољубац.

А како да не љубимо Господа? Њиме живимо, Њиме дишемо, Њиме се крећемо. И зар онда није чудно, зар није противно простоме разуму да се срцем обраћамо ка ономе што је ван Бога и што нас може погубити?

Побожни Макарије, ученик Св. Антонија, идући једном са браћом, чу једнога дјечака гдје говораше својој мајци: "Један богаташ воли мене, а ја не знам зашто га мрзим; док један сиромашак мрзи мене, а ја га волим". Чувши ово, Св. Макарије запрепасти се и замисли се. Шта је с тобом? - упиташе га браћа. "Ријечи које сам чуо - одговори св. Старац - значе

ово: Господ Бог, богат у милосрђу, свакодневно нам пружа доказе очинске љубави своје, а ми безумници, не умијемо да цијенимо даре Његове; но дух душегубни, сиромашни и злобни (тј. ђаво), мрзи нас и као урличући лав тражи да нас прождере, а ми заслијепљени, волимо га и не стидимо се робовати му"!

Када би видјели да је поток у току своје заустављен парчетом хартије, ми би се запрепастили тим виђењем. - Сличној појави наличимо и ми, кад којекакве ситнице одвлаче нашу пажњу од Бога, а привлаче наш ум и уображење ништавни предмети и сметају нам да се зближимо са Богом у узајамној љубави.

Уз љубав к Богу немогуће је додати склоност ка земним предметима.

Чији је ум привезан ма којој и ма каквој земаљској ствари, тај не љуби Бога. (Св. Максим Исповједник).

Као што двије душе не могу одушевљавати једно и исто тијело, тако и двије љубави - љубав ка Богу и љубав ка свије-ту - не могу одушевљавати једну душу. (Св. Филарет Московски).

Двије врсте љубави производе двије врсте грађанства у цијелом свијету. Љубав ка Богу чини нас грађанима горњег Јерусалима, небескога града; љубав пак ка свијету чини нас грађанима Вавилона (грешнога града). Нека сада сваки себе упита: Шта воли? и сазнаће чији је он грађанин. (Блажени Августин).

Све ствари у природи крећу се по својој склоности: лаке се подижу у висину, тешке тегле к земљи. Код разумних створења, љубав служи свим наклоностима а оне теже онамо куда их вуче страст, која у срцу преовлађује. Тако, ако у нама господари љубав према трулежним задовољствима, жеље за почастима и славом, тада ми принадлежимо искључиво земљи, и узвисити се до небесних ствари биће нам тако тешко и трудно као камену када га у вис бацимо. Но ако ми, обуздањем и слабљењем тијела, подавимо у срцу све земаљске жеље - тада ће се наш богослични дух, не задржаван никаквим препрекама, брже уздићи ка Богу, него ли што бачени у вис камен полети с висине доље, ка земљи.

Блажени Августин, објашњавајући смисао изреке Псалмопјевца: **"Имже образом желајет јелен на источници воднија, сице желае душа моја к тебје, Боже[2]"** (Пс. 41, 2), говори да јелен обично умртвљује змије које му се, кад он тражи воду, на путу нађу, и да од тога (једења змија) осјећа силну жеђ, те са још већом брзином трчи извору. "Хоћете ли знати, продужава блажени учитељ Цркве, зашто у вама нема толико силне жеђи за савршенством и толике незадржљиве тежње к Богу? Стога што ви не газите змије, а ваше су змије чулне похотљиве страсти. Уморите ове змије неправде, - и тада ћете са удвојеним усрђем полетјети ка Извору живота и истине".

Ватра наложена на земљи не тежи ка земљи, но се свагда диже у вис; тако и љубав твоја не треба да тежи ка теби, већ свагда да тежи к Богу.

Ми треба да имамо три срца: 1) за Бога: срце чисто; 2) за ближње: срце милостивно; 3) за себе: срце оштро. (Андријан Југски).

Ми смо толико обавезни љубити Бога већма но себе, колико је Он већи од нас.

Мјера љубави према Богу јесте љубав без мјере.

За Бога нема ничега пријатнијег него ли љубав. Ништа тако није угодно Богу као срце човјеково које гори љубављу према Њему. Без љубави сви поступци човјекови, ма колико по спољашности изгледали добри, па чак и велики, ништа не значе у очима Божијим и противни су Богу.

Киша бива корисна за земљу ако не пада када се земља још није ослободила од снијега и леда, већ пада када је се загријала сунчаном топлотом; слично овоме и благост Божија налази довољно примања само у срцима која су загријана љубављу к Богу.

Љубав ка Богу све преобраћа у средства за наше спасење и блаженство; без ње, сва средства не достижу циља. Не може горити жижак без јелеја (уља), па и молитва не може озарити (освијетлити) без љубави. Дим од кадионице не може се појавити без ватре у њој, и молитва без љубави неће се уздићи к Богу.

Недостатак љубави ништа не може замијенити. Али љубав замјењује собом све недостатке. Воли, и ти ћеш поступати правично у сваком случају, и то непримјетно. Ово духовно начело научиће те како треба поступати у свима околностима. (Инокентије, архиепископ Хуам.).

Не говори ми да ти Бога љубиш - то су само голе ријечи; покажи љубав своју на самом дјелу. (Св. Златоуст).

Гдје је права љубав према Богу, тамо уста, тек што се отворе, благодаре Богу и прослављају Га. (Прота Ј. Толмачев).

Највјернији знак да у нама нема још ни зачетка љубави к Богу јесте - осјећати тегобу у служењу Богу, не хтјети извршавати, а још више сасвим неиспуњавати своје обавезе према Њему. Блажени Августин умјесно примјећује: "Трудови за оне који љубе нису несносни; они их развеселавају као лов ловце звијери, птица и риба. Волећи нешто, ми не опажамо труда или и сами труд волимо".

Неко је рекао Ави Агатону: "Мени је дата заповијест, али испуњавање заповједи скопчано је са тугом; хоће ми се да испуним заповијест, али се бојим туге." Старац је на то одговорио: "Кад би ти имао љубави, ти би испунио заповијест и побиједио би тугу".

Зар ћеш наћи поткрепљења за извршавање подвига побожности код онога, код кога нема пламене љубави према Богу?

Само воли - и тада ћеш моћи учинити све што хоћеш. (Блажени Августин).

Воли све у Богу (ради Бога) и у свему љуби Бога.

Онај не љуби Бога ко љуби оно што Бог забрањује љубити.

Велика је увреда за Бога ако ти поставиш свијет за такмаца (противника) Богу.

Свака душа, која ма што друго воли већма него ли Бога, прељубница је.

Свемогући Творац наш, уколико нема себи равнога, утолико и љубав нашу неће ни са ким да дијели, већ тражи од нас сво срце наше; и премда нам наређује да имамо љубави према ближњима, ипак неће да та љубав буде ма колико препрека нашој свом душом љубави према Њему - Богу. (Теофан Прокоповић).

Ближњег не вријеђај и не обожавај, а себе не обоготвори (не поноси се); Бога воли свом снагом душе и духа свога, тј. свим срцем и свим умом.

Вољети себе треба само ради Бога и дјелимично ради ближњих; љубити ближње треба ради Бога; а љубити Бога треба ради њега Самога, те стога више свега. (Филарет Московски).

Љубав према себи треба приносити на жртву љубави према ближњима; а љубав према себи и ближњима треба приносити на жртву Богу. (Исти).

Ако желиш да спасеш себе вјером, заволи и воли увијек Онога у кога вјерујеш. (Исти).

Гори пламеном Божанске љубави, да не гориш оним од чега ће горити ђаволи.

Воли Бога свим срцем, свом душом и свима помислима својим, ако желиш наслађивати се вјечним радостима вјечнога блаженства, и то још на земљи живећи. А те радости су, вјеруј ми, тако велике, тако задовољавају наше срце, да ништа у овоме свијету неће и не може те обманути или завести.

Ништа у свијету нема тако што би могло одвојити од љубави према Богу срце, у које се та љубав уселила. (Ава Исаија).

"Како ћу себе сачувати од искушења"? - упитао је неко Аву Пимена. - Свети старац је одговорио: "У катао, који непрестано ври, не пада мува; и душу, која непрестано кипти љубављу према Богу, ништа саблазнити не може".

Ако искрено заволиш Бога и будеш сталан у томе вољењу, никаква страст не може тобом овладати. (Св. Симеон Нови Богослов).

Свијет и све што је у свијету не значи ништа за онога коме је Бог све и сва.

Љубав према Богу јесте неисцрпно благо: ко је има, тај је богат; ко је лишен ње, тај је сиромашан. (Св. Василије Велики).

Ако би ми нешто ван Бога вољели, нама ће онда нешто недостајати, јер наше срце свагда нешто тражи и "до тога времена је узнемирено, док не достигне љубав Божију". (Прота Ј. Толмачев).

Ако је теби досадно, то бива због тога што Бога још не волиш. Ако невјеста воли младожењу свога, онда њој с љубљеним њеним ни сиромаштина, ни биједи, ни тамница нису тешке; само јој је тежак раздвој од њега, и тада - ни богатство, ни радост не утјешавају је. Па када љубав људска то чини, колико ли ће већма љубав Божја? - Заволите Бога и настаните Га у срца ваша, и тада неће бити досадно, но ћете осјећати свагда неописану радост и сладост, свагда ћете живјети у спокојству духа. Речено је: **"Окусите и видите како је благ Господ"** (Пс. 33, 9). Симеон Зост).

С љубављу према Богу свуда је за човјека рај; без ње - свуда је пакао.

НАПОМЕНА:

1. Ласно=лако
2. Као што чезне јелен за изворима вода, тако чезне душа моја Теби, Боже.

8. УНУТРАШЊЕ И СПОЉАШЊЕ БОГОПОШТОВАЊЕ

[садржај](#)

Човјек се састоји из душе и тијела. Стога и односи наши према Богу, као бићу потпуно савршеном, узроку нашега бића, спасења и блаженства, треба да се испољују не само душом него и тијелом; другим ријечима: наше Богопоштовање треба да буде не само унутрашње него и спољашње.

Ако у дрвету има живота, тај се живот мора свакако и открити. Дрво се најприје покрива лишћем, цвјетовима и напосљетку родом; тако и унутрашње Богопоштовање, истинско, живо и стварно, неопходно бива сједињено са спољним Богопоштовањем.

Ко не зна тијесну везу међу покретима душе и њиховим испољавањем? Кома није познато да човјек, овладан неким силним осјећањем, никако не може прикрити бујне покрете своје душе? Дај ма и једнога који је жалостив према сиромасу, а који не би своју болећивост изразио каквим било знаком? Дај наћи ма и једнога доброга сина који не би ма како и ма колико испољио своју покорност родитељима? Народ који уважава свога владара, објелодањује то уважање ма каквим било спољним покретима.

Отац који је богат и није престарио, не тражи да му већ одрасла дјеца чине особите услуге од својих добитака, али му је свакако мило кад му дјеца понешто донесу, јер у томе он гледа знаке љубави и поштовање које му дјеца указују. Слично томе и Отац Небесни не потребује (поклоничких) путовања (једног од знакова спољашњег Богоштовља), но са благорасположењем погледа на њих као на жртве, ако су оне изрази нашега усрђа, благодарности и љубави према Њему. **"Бог љуби онога који драговољно даје"** (2. Кор. 9, 7).

Љубав - ево првога и главнога чувства (осјећања) којим треба да су запечаћени сви наши односи према Богу; но љубав хладна, која се ничим не испољује, није ништа друго него ли просто уображење, празна слика или машта, слична ватри насликаној на хартији, која ни при бљеску боја ни свијетли ни загријева. Стога, ако је **"вјера, по ријечима Апостола (Јак. 2, 20), без дјела мртва"**, каквим онда начином љубав може постојати без дјела - љубав, од које и сама вјера позајмљује своју снагу и стварност? (Гал. 5, 6).

Ако је хладна љубав наша - хладна бива и радљивост наша. (Блажени Августин).

Спољно Богоштовље, служећи као израз унутрашњих обухватајућих душу чувствава према Богу, са њима заједно подржава ове осјећаје, утврђује их и ојачава. Оно - спољно Богоштовље - тако је неопходно и пријекно потребно, као кора и лишће, ти спољни украси дрвета који су пријекно потребни за живот и цјелину самога дрвета.

Дрво без коре увене и осуши се; тако и унутрашње Богоштовље без спољнога ослабљава и сасвим се уништи.

Зашто саде воћке у баштама и вртovima? Разумије се, ради тога да доносе плода. А нашта је лишће? Оно је само спољни украс дрвета, но ако би га покидали дрво би се осушило и плода не би било. Исто би то било ако би уништили и спољашње Богослужење, које дејствује на срце и ум и које троњава (дира, потреса, умиљава) душу.

Као што унутрашње Богопоштовање не може постојати без спољашњега, слично дрвету лишеном коре и лишћа, тако и само спољње Богоштовље без унутрашњега није право ни стварно. Оно је слично тијелу без душе, или фигури човјечијој начињеној од воска, која има слику човјека али у самој ствари није човјек.

Спољашња видљива побожност без унутрашње јесте лицемјерство и обмана. (Св. Тихон Задонски).

Спољна побожност без унутрашње - исто је што и канија^[1] без ножа. Смијешан би био онај војник који би покушао да се само канијом туче са непријатељем; смијешни су и они људи који хоће да се уздигну над тијелом и свијетом само спољашњом побожношћу. Ако они мисле да могу таком побожношћу (тј. спољном) да угоде Богу, онда су они једна створења!

НАПОМЕНА:

1. Канија=корице за нож

9. ЗВАЊЕ И ОБАВЕЗЕ ХРИШКАНИНА

[садржај](#)

Хришћанина не чини правим хришћанином само исповиједање вјере (припадање Хришћанству), него вјера и врлине које из вјере проистичу. (Св. Тихон Задонски).

Немогуће је бити хришћанин, не живећи по хришћански.

Ко не живи истински по хришћански, тај се налази у стању моралнога мртвила, идолослужења. Он, или бива жртвом твари, служећи умјесто Богу богатству, обожавајући трбух; или обратно: поставља себе за идола и тражи себи на жртву све што земља производи. (Филарет, митроп. Московски).

Име хришћанско без живљења по хришћански јесте лицемјерност. (Св. Тихон Задонски).

Као што Јуду, који је имао неваљале и зле мисли, намјере и предузећа, није заштитило звање апостола од веће казне, тако и нас звање хришћанина неће ослободити од сличне казне, ако се ми не будемо владали по закону Христову. (Андрија Југски).

Звање је хришћанина врло високо; треба се много старати да га испуниш. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Хришћанин који не успијева (не напредује духовно) у Хришћанству није хришћанин.

Хришћанин не треба да се задовољи тиме што није идолопоклоник, што се клони свјетскога метежа, сујете, гордости, раскошности итд. Ко хоће да плови из старог у Нови свијет није доста да само уђе у лађу и окрене је Новоме свијету, већ треба да се непрекидно труди и путује ка Новоме свијету, док не стигне онамо куда је пошао. Исто тако бива и са старим и новим животом. Ако је спољашњи живот старог човјека на потребан начин очишћен, онда смо дужни старати се да се потпуно обучемо у новог човјека; потребно је савршено се очистити и просвјетити у унутрашњој дубини душиној.

Хришћанин је дужан да непрекидно иде напријед, али је корисно да се овдје ондје окрене и назад - на своју прошлост, да не би нешто рђаво понављао, те да би преступе заглађивао сузама покајања и започето добро усавршавао.

Права част хришћанинова јесте слава Божија; права ревност за част јесте пламена љубав према Богу и ближњима.

Хришћанин не треба да сматра да он има ма и једнога непријатеља у свијету, па макар му свијет не дао ни једнога пријатеља. (Филарет Московски).

Хришћански живот није ништа друго него ли свагдашње, до краја живота, покајање. (Св. Тихон Задонски).

Хришћани, или одрекавши се наслада страдају лишењем, или допуштајући себи насладе, морају страдати раскајањем. (Филарет Московски).

Хришћанин који се не каје, биће много строжије од незнабошца суђен.

Бог се не хули толико нечистим животом незнабошца, колико развратом хришћанина. (Св. Златоуст).

Богати хришћани, ако су они доиста прави хришћани, потпуно су сиромашни, а то стога што, упоредивши с вјечним небесним благима, сматрају све своје злато прашином, те га и не сматрају богатством, ни-ти се њиме усхићавају. (Блажени Августин).

Хришћани могу, слично путницима, да се без прекора користе својим земаљским добрима, као путничким трошком за вријеме свога путовања ка небесној отаџбини, само не треба да тај трошак одвише (тј. готовину) цијене, нити да му се срцем предају. (Прота П. Соколов).

Хришћанин треба по могућству да ограничава своје потребе; трезвеност и умјереност - најљепша је готовина која се може собом понијети на пут ка небу. (Климент Александријски).

Јадан је онај хришћанин који жели да се на овоме свијету обогати. (Св. Тихон Задонски).

Жалостан је онај хришћанин који много у овоме свијету изискује и тече. (Исти).

Прави је онај хришћанин који носи Христа у срцу своје. (Ава Леонтије).

Хришћанин је онај који, уколико је то човјеку могуће, подражава Христа ријечима, дјелима и помислима. (Св. Јован Лествичник).

Свети Григорије упоређује хришћани-на са живописцем. "Сваки од нас, вели он, јесте живописац сопственога живота свога. Наша душа јесте платно; врлине су боје; Исус Христос јесте слика с које ми треба да копирамо". - Прекрасно упоређење! Као што живописац има у уму, уобразиљи и пред очима предмет којег хоће да на платну наслика, тако и хришћанин у свима својим дјелима и дејствима треба да упире поглед свој на Исуса Христа. И као што четкица, покретана руком живописца, ставља на платно боје сличне онима које већ има у својој машти, тако и воља наша, потпомагана благодаћу, кроз извршавање врлина које се налазе у Исусу Христу, усиљава се да наслика Његову слику у души својој, и ми постајемо више мање хришћани, гледајући на то уколико више или мање имамо сличности са Исусом Христом.

Прави хришћанин јесте стални крстоноша, и хришћански живот јесте непрекидно ношење крста.

У свакога хришћанина мора бити свој крст, као у путника свој штап.

Ако нећеш узети крст свој и ићи за Исусом, или извршавати оно што је Он заповједио, буди увјерен да ниси хришћанин, макар и посјећивао хришћанску цркву.

Хришћанин који носи крст свој са тугом, а не са радошћу, још не разумије цијену његову.

Као што је крст Христов врата царства Божијег за све, тако је крст хришћански кључ царства за свакога сина царства. (Филарет Московски).

Мучан је и тежак за тијело живот правога хришћанина, али он за то добија обилну награду и заслужно уздарје од праведнога Дародавца.

Хришћанин који проводи живот у скрушености, умире у радости.

Хришћанин може слободно и са радошћу себи при наступању смрти говори-ти: "Гдје ти је, смрти, жалац[1]?? " (1 Коринћ. 15, 55).

Прави хришћанин, живећи на земљи, одриче се чулних задовољстава, којима свијет угошћава своје слуге и љубитеље; али зато, по смрти, удостојава се таквих блага на небу, којих овдје, по ријечима Апостола, "око не видје, и ухо не чу " и која " у срце човјеку не дође" (1 Коринћ. 2, 9), тј. каква ни представити себи није могуће.

Хришћанин још на земљи добија себи утјеху од Бога, која га принуђава да заборавља, и чак да не осјећа оне невоље и лишења која прате судбину свакога слѣдбеника Христова.

Прави хришћанин радује се и у страдању, расположен је и у невољама. "Кад нас грде, благосиљамо; кад нас гоне, трпимо; кад хуле на нас, молимо" (1 Коринћ. 4, 13. 20), говоре о себи прави слѣдбеници Христови. (Димитрије, архиеп. Волински).

Хришћанин бива омрзнут од свијета, али зато га Бог воли.

У човјека хришћанина само је једна једина несрећа, једна невоља може бити - Бога разгњевити. (Св. Златоуст).

НАПОМЕНА:

1. жалац=жаока

10. СПАСЕЊЕ ДУШЕ И ВРЛИНА

(ДОБРОЧИНСТВО)

[садржај](#)

Спасење душе хришћанин треба да сматра за свој главни циљ, па чак за јединствен циљ, а све остало - за средства ка том циљу.

Сва дјела овога свијета, ма колико нам се учинила да су важна и велика, само су као подређена, другостепена. Јер првенствено и најважније од свију дјела треба и мора да буде дјело нашега спасења. (Прота Аврам Некрасов).

Вјечно спасење тако је потребно, да без њега све остало је само ништавило.

Све ствари овога свијета, сва блага, дарови земаљске среће, чак све науке, вјештине и умјетност треба да се цијене само утолико и у тој мјери уколико помажу успјеху у врлинама и добротинству (1 Цар. 2, 10; Јерем. 9, 24). (Петар, епископ Томски).

Онамо нема прекраснога где нема доброга и кориснога. (Сократ).

Стварно је корисно оно што може послужити да се добије вјечни живот, а не удобности и радости земаљске. (Св. Амвросије Милански).

Не треба осуђивати науку или познавање ствари; знање је само по себи добро и од Бога установљено; али њему треба свагда претпостављати добру и чисту савјест и побожан живот - чинећи добро. (Тома Кемпијски).

Одвећ је безуман онај који се највише стара о ономе што не служи његовом спасењу. (Исти).

Ако само тјелесно поживиш (угађајући само тијелу), онда ћеш и душу и тијело погубити; ако ли пак поживиш по Божијему закону, онда ћеш обоје спасти. (Св. Серафим Саровски).

Ми смо непријатељи самима себи ако губимо из вида спасење душе своје. (По Филарету Черниговском).

Гријех мами пријатношћу, а пут добротинства (врлине) посијан је трњем; но ко осјећа плод једнога и другога, наћи ће сладост у горчини врлине и горчину у сладости гријеха. (Духовни Маргарит).

Ако принудиш зликовца да чини добро, увјеравам те да ће те ускоро завољети. Нагнајте љењивца да ради, он ће се ускоро зачудити колико је и зашто је мрзио труд. Сократ је

називао добротинство (врлину) знањем; сваки порок можемо назвати глупошћу, јер је он сљепоћа ума, и јер је у њему много више страдања, него ли пријатности. (Карамзин).

Ругобу и гадост порока и ништавило своје тек ћемо тада осјетити када будемо очарани красотом врлине (добротинства) и бескрајним савршенствима Свемогућег Творца.

Врлина је величанствена у порфири, мила у ритамима; преславна је под штитом и шљемом, знаменита и на њиви са ралицом; похвална је у храму пред свештеним олтарем; благословена је и у дому, и у граду, и у селу. Ма с које стране погледамо на лице њено, она је свуда чиста, прекрасна, божанствена.

Сластољубије је минутно; а врлина је бесмртна. (Периандер).

Врлина се подвргава гођењу; но та гођења завршавају се славом. (Инокентије, архиеп. Херсонски).

Права врлина на ватри не гори и у води не тоне, тим више на земљи не пропада. Шта су, нпр., светом Златоусту, Атанасију Великом и другим заштитницима вјере и побожности наудили изгнањем? - Само су их прославили. (Прота Аврам Некрасов).

"Нека клеветају истину, нека мрзе на љубав, нека уништавају живот; истина ће се оправдати; љубав ће победи, живот ће васкрснути!"

Ако желиш спасења, чини све што води к њему. (Св. Исидор Пелусиот).

Као што на степеницама постоји први ступањ пењања од земље, тако и у животу по Божјој вољи почетак успјеха јесте удаљење од зла. (Св. Василије Велики).

Нечињење зла јесте само "први ступањ" у побожном живљењу, ништа више него излазак из порочног живота ка побожности. Да би стекао спасење својој души, није довољно ограничити се само уклањањем од зла, но треба и добро чинити. "Уклони се ода зла и чини добро", вели Псалмопјевац (Пс. 33, 15).

Као што је грешно чинити зло, тако је грешно и добро не чинити. (Св. Тихон Задонски).

Не само чињење зла, но и пропуштање чињења добра, подврћи ће се строго одговорности и суђењу. (Прота П. Соколов).

Подједнако су рђави: готовост на зло и оклијевање на боље. (Св. Григорије Богослов).

Не предавајући се пороку и не радећи са усрђем Господу, ми, као прашина у ваздуху, вртимо се између неба и земље: нема у нас ни полета ка небу, ни тачке стајања на земљи. Непријатно је посматрати на дрво с голим гранама и гранчицама; непријатно је видјети замрзло поље на коме се не зелени ни једна травка; но још је жалоснији изглед срца хладнога према добру, без сокова и снаге за добро, без цвјетова и духовнога живота, без плода правде.

Мало је не чинити зло; треба чинити добро; треба чак тражити случај да учиниш добро. Ко тражи такав случај, свагда ће га наћи.

Не задовољавај се мишљу, осјећањем, ријечима тамо гдје је потребно и могуће дјело. Добро је, ако у теби није камено срце; али није добро, ако је у тебе сува и савијена рука, која се не пружа и не отвара за сиромашне. (Филарет, митроп. Московски).

Немогуће је доћи к спасењу, ако у самој ствари не пођеш правим путем спасења. (Исти).

У неких нема само моћи чинити добро, а добре намјере постоје.

Добра намјера тек је тада корисна, када се на сваки начин прегалаштвом доводи до испуњења. Има људи којих је пут посут добрим намјерама, но добре намјере остале су неиспуњене, и њихов пут скренуо је ка аду - паклу.

Добра намјера јесте добар темељ доброга дјела. Но када је положен добар темељ, тада још није све довршено. За добром намјером треба да слједује брига и старање о тачном испуњењу њеном.

Као што сама жеља за храном још не утољава глад, и сама жеља за пићем још не уништава жеђ, нити сама жеља одати се трговини, обогаћује: тако и сама жеља за спасењем не спасава нас. (Прота Аврам Некрасов).

Жеља без дјелатности ништа друго није него ли бесплодно дрво, погодно само за сјечу. (Исти).

Живи тако како би душа твоја била покретна на добро, као ватра.

Као што је, не трудећи се, немогуће купити себи за паре писменост или какву вјештину, тако је немогуће стећи навiku у врлини (доброчинству) без старања, вредноће и усрђа. (Св. Јефрем Сириј).

Као што се дијете учи говорити, тако се пунољетни учи да буде доброчинац; обоје бива посредством вјере и упражњавања.

Ко се поучава лекцијама добротинства, а не испуњава их, сличан је човјеку који оре, али забравља поорано посијати.

Ако хоћеш да се назовеш слугом Господњим, онда ступи и у подвиг слуге.

Онога не треба сматрати слугом Божијим који се покорава својим пожудама. Јер ко киме управља, тај му је и господар. (Ава Исаија).

Бог, премда нам указује милосрђе, ипак нас Он зове и говори: "Дај и ти штогод". (Св. Златоуст).

"Дјело спасења не можеш извршити без Христа, а и Христос га неће извршити без тебе". (Тј. човјек има слободну вољу и, ако **сам неће и не тражи спасење**, нити се имало за њега стара, неће се ни спасти). (Филарет Московски).

Подједнако је за тебе рђаво: и одложити благу наду спасења и имати одвише смјелу мисао да није тешко бити савршен. (Св. Григорије Богослов).

Без строге пажљивости над собом, човјеку је немогуће напредовати ни у једној врлини. (Ава Агатон).

Не циједе се вино или восак иначе него ли посредством притискивања (тј. муљања); тако исто и добра дјела није могуће чинити иначе него ли усиљеним трудовима и подвизима. (Св. Димитрије Ростовски).

Не чинити добро само стога што се од тога може нешто непријатно догодити, значило би и значи одрицати се за свагда чинити добро. (Инокентије Херсонски).

Врлина (доброчинство) је окружена свагда биједама као ружа убодљивим бодљикама. (Св. Григорије Богослов).

Лакост чињења гријеха и тешкоћа чињења добро, не треба да нас задржава од овога посљедњег и од саглашавања на оно прво.

Боље је оно трудно (напорно) изабрати, ако је корисно, а напуштати оно што је лако, ако је штетно.

Изићи на висину теже је него ли пасти у бездан. Али: је ли зато боље стремкнути се у бездан?

Они који се подмијевају над подвизима побожности слични су људима који пливају по току ријеке, а које вода наниже носи, па се ипак смију онима који, желећи да плове уз ријеку навише, хватају се за растиња што се налазе на бријегу ријеке. (Огјуст Никол).

Ако себе не подвргнеш насиљу (тј. ако себе не примораш и против воље своје), нећеш задобити царство небеско.

Не надај се да ћеш олако и бадава отићи на небо, не живећи достојно неба. (Св. Димитрије Ростовски).

Побједа не бива без подвига (борбе), нити вијенац и слава без побједе. (Св. Тихон Задонски).

Ко бјежи од трпљења, тај бјежи од спасења.

Спасење се не састоји само у томе да се зло не чини, него и у томе да сами храбро трпимо зло. (Св. Златоуст).

Трудно је и тешко спасти се, али се не може рећи да је то немогуће.

Не мислите да је немогуће испунити заповијести; има их и сада доста који их испуњавају.

Ја сам видио многе који су мало способни били за науку, али нисам видио ни једнога који не би био способан за добротинство. (Конфуције).

Бог не предлаже ништа што је немогуће, већ само савршено.

Говоре: трудна је и тегобна побожност. Но какво благо задобија се ласно? Ко је лешкарећи подигао себи споменик? Нико не добије награду докле најприје не пројури тркалиште. Занимање са тегобама доноси славу.

Ако се строго размотри, и ђаволска дјела вршиоцима безакоња не бивају без труда. Зар уздржљивост одузима толико снаге од тијела твога, колико га квари паклена и бјесомучна неуздржљивост? Без сна су ноћи оних који их проводе у молитвама, но страст за задовољствима сасвим одгони свако спокојство. (Св. Василије Велики).

Шта ми не чинимо да задовољимо сујетне жеље и страсти законопреступне? Богатству жртвујемо спокојство - и томе слично.

Колико ли мука и тегоба подноси човјек да задовољи грешне жеље своје? Каквим бригама, љутњама, сикирацијама, каквим мукама подвргавају се честољупци и славољупци?! Каквим изнуравајућим тегобама радо подвргава себе онај ко хоће да се све више и више обогати! Ако би, ради угађања Господу, подвргли се таквим трудовима каквим се подвргавају људи ради угађања својим страстима, до какве ли би висине духовнога савршенства достигли! (Филарет, архиеп. Черниговски).

Ах! колико ли смо ми радљивији и силнији за нашу погибао, него ли колико треба за наше спасење! (Филарет Московски).

Посред најразноврснијих занимања налазимо ми и времена ради задовољења којекаквих случајних својих прохтјева; налази се времена за упражњавање у овој или оној вјештини, за изучавање ове или оне науке, за читање којекакве лаке и бескорисне лектире, романа, чак скандалозних прича и препричавања итд. Али немамо ни времена ни моћи да се постарамо за душу своју и њено спасење!

И земаљска блага без труда се не стичу; зашто се онда клонимо од небесних блага због подвига, труда, рада? (По Св. Нилу Синајском).

Опомени се само овога: колико ли труда и рада треба уложити у приговорљењу само једнога парчета хљеба, и онда нека ти не буде тешко потрудити се за вјечно спасење, за дјело најважније и најнеопходније.

У врлини (добротинству) је почетак тежак, али продужење је пријатно. (Св. Златоуст).

Дјело Божије с почетка чини макар и преко воље, принудно (Мат. 11, 12), а затим ћеш то дјело вршити са задовољством.

На путу ка добру (доброчинству), што више прођеш напријед, тим ће ти се тај пут лакши учинити. (Св. Златоуст).

Када би у почетку себе принуђивали макар и мало, послвије би све могли лако и с радошћу дјелати. (Тома Кемпијски).

Представите себи случај, када огромна ријека узима други правац свога тока: у почетку ово изискује огромних, готово немогућих напора, док није ископан нови ток, док ток воде није уведен у ново корито. Но кад је ријека већ пошла новим коритом, међу новим обалама, брзина тока почиње да се појачава све више и више, према мјери прођенога пута. Исто бива и са постојанством, одлучношћу у добру. У почетку је подвизавање у добру изискивало од Светих силне борбе против чулне, материјалне и страсне природе, против самога себе, - много суза и молитава, док се њихове мисли и жеље и сво срце није растало од земаљскога и утврдило у Господу, док сав живот њихов није напустио пређашњи ток и предузео нови. Тада је се љубав ка Господу Исусу Христу дубоко укоријенила у њихово срце, тада је придобила моћ и оснажила се у борби против гријеха, тада им је постало ласно да непрестано мисле о Богу и као да живе пред Његовим очима; тада је поток мисли њихових ишао већ обичним својим коритом.

Премда много труда стаје утврдити се у врлини (доброчинству), но за то она - врлина - много и награђује и много радује савјест, и порађа толике унутрашње радости да је то немогуће никаквим ријечима изразити. (Св. Златоуст).

"Један поглед на доброга", говори Карамзин, "јесте срећа за онога, у коме није затврдно и окорио осјећај добра". Према томе, тим више мора да се осјећа срећним сам чинилац добра.

Имајући успјеха у добрим дјелима па затим опет повративши се гадним обичајима, не само се губи награда за пређашње трудове, него се такав подвргава врло тешкој казни, јер је знао и окусио сладост врлине (доброчинства), па се ипак вратио на оно што је одвратно и за душу убитачно. (По Духовном Маргариту).

Велики је подвиг доброчинство (врлина), а награда још већа, виша и од самих подвига.

Шта се све чини и предузима ради земаљских награда! И онда, зар се не треба још већма потрудити ради небеских награда? (Прота Ј. Толмачев).

Ако будемо имали пред очима не само тешкоће доброчинства, но и награду и вијенац од њих, онда ћемо ускоро одвратити душу своју од свакога зла. (Св. Златоуст).

Садашње биједи упоређуј са будућим добрима, и нерад никада неће ослабити подвиге твоје. (Св. Марко Посник).

Нема тако тешкога дјела, које не би постало лаким при надању на награду од Бога. (Св. Златоуст).

Најлакши је пут ка врлини (добročинству) овај: гледати не само на рад и подвиге, но уједно помишљати и о наградама. (Исти).

Хоћеш ли без труда бити добродјетељан (добročинац)? Расуђуј о напору и труду да је он привремен, а о наградама да су оне вјечне. (Св. Нил Синајски).

Тешко је - веле - спасти се; али је и стидно и неопростиво ако се, при свима даним условима и средствима, не спасиш. (Св. Златоуст).

Бог је олакшао за нас подвиг врлине (добročинства) не само надом на будућа блага, но и другим начином, то јест свагдашњим Својим старањем и помоћју. (Св. Златоуст).

Онај који наређује да се дјело изврши, уједно даје и моћ за извршење, али не принуђава.

"Бреме је моје лако" (Мат. 11, 30), рекао је Спаситељ. Доиста је лако. Јер шта може бити лакше од онога бремена које тамо односи свакога, који га носи? Тако, тешка су крила птици која их носи, али која и њу, на исти начин, у ваздушном пространству носе. Зар је птици тешко перје којим лети у ваздуху? Тако и правоме хришћанину нису тешке заповијести Христове, испуњавањем којих душа узлеће ка небу.

Чини оно што можеш: Он ће ти несумњиво помоћи (1 Јован. 5, 14. 15). (Прота П. Соколов).

Не треба преувеличавањем тешкоћа падати у лијеност и малодушност. Мале цигле стављају једну на другу и зидају огромни храм; слично овоме поучавај душу своју, колико је могуће, непрекидно благим помислима, добрим жељама и племенитим дјелима и постаћеш храм духовни. (Филарет Московски).

Треба свагда почети с мањег, да се оспособиш потом предузети велико. (Прота А. Иванцев-Платонов).

Сваки треба да чини добро по могућности, и да свијетли дјелима свјетлости (тј. добрима), ако не баш у реду великих свјетила, а оно међу малима.

Ако не можеш бити сунце, онда бар буди звијезда, само узлази горе, напуштајући земљу. Боље је ма колико успјети у чињењу добра, него ли нимало. (Св. Јован Посник).

Они који истински ревнују да стекну и да имају врлина, ако им се догоди те падну и згријеше, не треба да се предају малодушности, но треба да устану и изнова отпочну трудити се. (Ава Исаија).

Када почнеш да исправљаш рђаву навику, онда макар би једанпут, макар два пута, макар би и три пута, па макар чак и двадесет пута преступио закон, не очајавај; него опет устани, прихвати се истога труда и сигурно ћеш постати побједилац. (Св. Златоуст).

Један брат упитао је Аву Сисоја: "Ава, шта да чиним? Ја сам пао" (згријешео). - Старац му је одговорио: "Устани". - Брат одговори: "Устао сам и опет пао". - Старац му на то: "Поново устани". - "Па докле ћу устајати и падати", упита га брат. - "До краја живота твога", одговорио му је старац.

Немогуће је не падати (не гријешити), но је могуће и треба павши устати. Онај који брзо трчи, ако се на што спотакне и падне, одмах устане и одмах јури путем напријед, к циљу. Угледај се на њега. (Теофан, еп. Владимирски).

У овом видљивом и привременом свијету у коме живиш, нема ничега непокретнога, но све иде и пролази. И твој живот иде и пролази; ти се понекад одмараш, као што изгледа, тијелом, но твоје тајне помисли, твоје тајне жеље непрестано су у покрету; зато, ако ти не идеш путем спасења, онда насигурно идеш путем погибије. Или, ако не идеш, онда падаш, падаш или прелазиш са духовнога живота на живот тјелесни, из живота човјечијега у скотски, и непримјетно се стропоштаваш у дубину паклену, у смрт двоструку, неповратно. (Филарет Московски).

На путу спасења не треба до самога гроба ништа да нас зауставља и задржава; ма до каквог степена савршенства достигао, ипак тежи и иди напријед.

Душа човјечија у овоме свијету слична је лађи која плови против бурних таласа морских: на једноме мјесту никако се не треба задржавати; јер ако лађа не употрејеби снагу да се пробије напријед, она ће бити одвучена у понор, у дубину морску.

Ако не упражњавамо и не употребљавамо снагу своју у чињењу добрих дјела, онда ћемо се сигурно наћи у нечему рђавом и неваљалом; слично томе као што пловимо по ријечи: или идемо уз воду или нас она односи наниже по њеном току.

Живот је духовни такав да ако не идемо напријед, ми се враћамо назад; ако не тежимо добру, слабимо за добро. Чим не живимо ради Господа, то непримјетно живимо ради гријеха; и што више живимо у гријеху, то тим мање за Господа. И обратно: ако више живимо за Господа и у Господу, то тим мање живимо за гријех и у гријеху. (По Филарету Черниговском).

На путу ка небу свако заустављање и задржавање - јесте корак назад; свако одуговлачење и застајање - губитак је многога. (Филарет Черниговски).

Тако треба да живимо да оно што је већ прошло не буде боље од будућега или од садашњега. (Св. Василије Велики).

Могуће за човјека савршенство овдје на земљи састоји се само у тежњи и напору ка савршенству, у тежњи непрекидној и сталној (Филип. 3, 8-15).

Наше савршенство јесте непрекидно усавршавање.

Онај ко је добар, треба да се непрестано труди да постане бољи.

Уколико је јачи код нас вид, утолико боље знамо колико смо далеко од неба. Слично овоме, што више напредујемо у добру, тим више се учимо познавати колико је велико растојање између Бога и нас. (Св. Златоуст).

Чим се ко већма приближава Богу, тим већма види себе грешнијега. (Ава Доротеј).

Човјек није Бог, но циљ његова бића јесте уподобљење Богу по заповијести Божијој (Лев. 11,45; Мат. 5,48).

Нека би се број твојих добротинастава равнао броју небесних звијезда, и тада не можеш бити раван Богу по светости.

Ма колико ти био велики по врлинама, но закон, тј. степенице моралног приближење душе твоје к Богу, свагда је нешто више и веће од тебе.

Не гледај на оно колико је прођено, него на оно колико још остаје да се пређе.

Као што онај што препливава ријеку не мисли о томе колико је измакао од обале, већ колико има још да плива до друге обале, јер ако га снага на један хват или само на метар до обале изда, он тоне, - тако је и на путу ка Царству Божијему. (Јевгеније, архиепк. Ярославски).

Није блажен (срећан) онај који је добро почео, него онај који је добро завршио подвиг свој. (Св. Тихон Задонски).

Није велики труд ударити темељ, али је трудно довршити здање. И што се више зида здање, тим више и трудније бива грађевинару до свршетка предузећа. (Св. Јефрем Сирин).

Ко макар и сав пут прође, но не дошавши за четврт сата и заустави се, тај не добија никакве користи, јер се још налази изван града. (Ава Јован).

Док смо у овоме свијету и остављени у тијелу, па макар се подигли у добру до небеснога свода, не можемо остајати без рада и труда и бити без брига и старања. (Св. Исак Сирин).

У свако вријеме нама предстоји опасност; никада се не треба предавати нераду у дјелу спасења своје душе. - Јаке коње увијек уздом уздржавају. - Често се догоди да лађе у самоме пристаништу од изненадне буре разбијају се и тону. (Ава Кесарије).

Као што човјек плодове са поља и њива не сматра да су му у рукама, све док их не прикупи у житницу своју; тако и ти не можеш бити увјерен какве плодове имаш добити од срца твога, док је дисање у ноздрвама твојим. (Ава Исаија).

Докле човјек не изиђе на суд Божији и не чује за себе рјешавајуће судове (Божје) и не сагледа одређенога му мјеста, до тога времена не може дознати да ли је он угодан Богу или не. (Исти).

Гријех никога не оставља до гроба. С тога до самога гроба треба опрезности, до гроба треба очишћавати срце своје. (Филарет Черниговски).

Подвиг покајања и борбе са страстима доживотни су. (Игњатије, епископ Кавкаски).

Искушења не престају узнемиравати чак лежећега на самртној постели; она одлазе када душа оставља тијело. (Исти).

Ако се свагда будеш сјећао слабости своје, никада нећеш прећи границу самопажње. (Св. Исак Сирин).

Непрекидна пажња душе неопходна је стога што је њена природа промјенљива. (Ава Исаија).

Једном неваљалом или неугодном мишљу може се изгубити стогодишњи труд спасења. (Прота Аврам Некрасов).

Почетак зла, падања и погибелји, чак и после дугогодишњих подвига у добру, бива нерад о добру; слично као што је почетак таме - удаљење свјетлости. (Св. Григорије Богослов).

Почетак или извор зла јесте расијаност. (Св. Пимен).

Срца су наша - њиве на које могу бити ласно посијане травуљине (кукољ и др.), чим олабавимо пажњу своју. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Напуштена земља или њива бива пуна трња, а нерадна душа - пуна нечистих жеља. (Ава Таласије).

И праведник није без опасности падања у гријех, ако се пролијени. (Филарет Московски).

Варница под пепелом, ма колико да је покривена, брзо се распаљује и лако запаљује чим су непажњом уклоњене сметње које су је заклањале од дувања вјетра или промаје. Исто то бива и у духовном животу. Грешне страсти, које се прикривено налазе и код побожних као варнице под пепелом, при малој непажњи од штетнога свјетовнога ваздуха распирују се и запаљују. Који су читали Хришћанску аскетику (живот испосникв) знаду за многе примјере, гдје је само једна минута немара и безбрижности, једна неваљала ријеч, једно лукаво или подмукло савјетовање, једна зла мисао губила је труд и подвиге читавих десетина година.

Сви ми треба да се добро чувамо нерада, чак и минутног, у дјелу нашега спасења. Једна минута може праведнога човјека преобратити у грјешника. Адам је пао; Соломон је

заборавио Бога; Св. Апостол Петар одрекао се Христа. Кад од малог вјетра падају кедри (велика и дивна дрвета на планини Ливану), могу ли онда опстати слабе трске?

У ствари нашега спасења најопасније је када ми уображавамо себи да за нас већ нема опасности.

Док се год налазиш у тијелу не буди безбрижан и никада не вјеруј самоме себи, па макар се осјећао понекад слободан од страсти. Јер непријатељи (демони) с лукавим намјерама привремено обустављају нападе своје, да ми попустимо у ревности својој; тада они кидишу на нас неискусне, дохватају ојађену душу као малу птицу и бацају је на много теже гријехе него ли у којима је дотле била и против којих се пређе молила да их се ослободи. (Ава Исаија).

Потребно је бити на великој опрези стога што наш противник ђаво не спава.

И кад си у миру, буди готов за борбу.

Свагда чини добро, да те зломишљеник (ђаво) свагда нађе у послу.

Или ради добро, или говори добро, или о добру мисли.

Час се моли, час читај, час рукама што ради.

Душа наша промјенљива је и личи на гвожђе које, ако остане занемарено, спопадне рђа те зарђа, а ако ли се загрије у ватри, чисти се од рђе и докле је у ватри изгледа као и огањ, тако да га се нико не смије дотаћи јер је ватрено. Тако и душа када се устреми ка Богу и бесједи с Њиме, постаје као ватра и опаљује непријатеље своје, тј. оне који јој обично досађују када се она заборави и олијени. (Ава Исаија).

Ма до кога и каквога степена побожности дошао, не вјеруј самоме себи. Ова спаситељна плашња нека ојачава у теби утолико, уколико будеш успијевао на путу ка савршенству. - Што је скупочије благо које уживаш, тим ћеш се подврћи већој несрећи ако га изгубиш. Угледај се на трговца који се већма узнемирава и брине тада када му се лађа, натоварена његовим драгоценостима и иметком враћа у отаџбину, него ли кад је она са мањом и незнатнијом робом отишла из пристаништа.

Што се више будеш пењао на степенице моралног савршенства, тим више пази на себе, обзир се на све стране и посматрај себе, пази на се да не би непажљивошћу учинио корак ка неваљалству каквом и постао жртва своје душевне сањивости, стога што си тада већма изложен опасностима падања у гријех. "Што се ближе приближаваш Богу", говори Св. Партеније, "тим ће се ђаво јаче хватати за тебе". И саме последице пада биће за тебе у то вријеме много значајније и теже. "Ко падне на под", говори Св. Нил Синајски, "брзо ће устати; но ко падне с висине, тај може и погинути". - Молитва и страх Божији да не одилази од тебе.

Мотком се подупире грана пуна рода, и страх Божији подупире добру душу. (Св. Нил Синајски).

Не горди се тиме што стојиш у добру, већ се чувај да не паднеш у гријех. (Св. Златоуст).

Смјерност је најбоље средство и јемство доброга човјека да не падне. "Смјерни, говори Св. Макарије Велики, никада не пада. Камо ће пасти онај, који сматра себе нижег од свију"?

Чини добро, али то предаји заборау. Заборављање својих добрих дјела јесте најбезопаснији чувар њихов. (Св. Златоуст).

Сакривено добротинство свагда је ван опасности. Када се износе драгоцености на углед, тада се подвргавају опасности да буду покрадене. Јасне боје поблиједе од сунчане свјетлости.

Старај се да живиш тако да будеш углед за друге, али се чувај да истичеш себе као да нешто вриједиш и да чиниш добро ради славе и похвале људске. Чини добро ради самога добра и ради славе Божје.

Свијећа продужава горити не гледајући на то има ли ту људи или нема; тако и вјерни треба без престанка да чини добро, не мислећи о томе да ли људи гледају или не на њихово дјело. (Прота П. Соколов).

Чинити добро само пред очима људским, с циљем купити њиме себи уважавање људи, значи јефтино цијенити себе и свој труд, значи губити своја добра дјела у очима Божијим.

Да би благоугодио Богу, треба не само добра дјела чинити, него их и добро и паметно чинити.

Чинити оно шта Бог хоће, а не чинити тако како Он хоће, значи рђаво чинити добро и, слједствено, сасвим га не чинити. (Прота Ј. Толмачев).

И онај који се подвизава и бори, неће бити прослављен, ако се не буде законито подвизавао (2 Тим. 2, 5).

Добро дјело, које је угодно Богу и које ће Он наградити, јесте оно које савјетује дух љубави, одобрава се мудрошћу и извршава се с храброшћу, чврстином и самопрегорјевањем.

Не гледа Бог на то колико је ко учинио добра и колико чини, већ на то из чега (из каквих побуда) произлази дјело. (Тома Кемпијски).

Добра се дјела цијене по намјери. (Св. Амвросије Милански).

Спољашност поступака зависи од на-чина мишљења.

Дјела без добре намјере исто су што и жртва без претилине (Псал. 66, 15), или тијело без душе; Бог их одбацује. (Блажени Августин).

Расположење срца за давање дара великима или малима, само оно даје предметима њихову цијену. (Св. Амвросије Милански).

Свето је дјело изабрати добро не ради чега другога, него ради самога добра. (Св. Нил Синајски).

Одвећ је значајније не хтјети ради самог добра одустати од добра, него ли из бојазни зла не сагласити се на зло. (Ава Херемон).

Онај још не воли добро и не мрзи на зло који се бори са злом једино и само с надом да постане побједилац зла.

Ко се упражњава у добру из некаквог циља или побуде, тај није сталан у врлини (доброчинству), јер тај циљ може проћи и он ће напустити добро дјело; слично ономе који, пловећи ради користи, не продужава водно путовање ако отуда не види за себе користи. (Св. Григорије Богослов).

Промисли: ти вријеђаш саму врлину када је не извршаваш ради ње саме. (Св. Златоуст).

Старај се свакоме чинити добро не обраћајући пажњу на то да ли ће отуда произићи личне користи или не. (Епиктет).

Чини оно што је достојно награде, али је не тражи.

Већу ћеш награду добити ако чиниш добро не за награду (чак и небесну). (Св. Златоуст).

Жели оно шта Бог хоће, ради онако како Бог хоће, чини то стога што Бог тако хоће. (Прота Ј. Толмачев).

Глава и суштина (може се рећи: душа) свију врлина јесте љубав, без које ни пост, ни бденије, ни трудови ништа не значе. Ћаво може у свему да подражава човјеку: у посту, јер он ништа не једе; у бдењу, јер он никада не спава и свагда "ричући путује" (1 Петр. 5, 8). Само једина љубав и смирење нису му за подражавање. (Блажени Августин).

Све заповијести Божије сједињавају се у једној, наиме у заповијести о љубави (Мат. 22, 37 - 46). (Прота Ј. Толмачев).

Све врлине нису ништа друго него ли љубав у разним видовима. (Блажени Августин).

Врлина је по суштини једна (то је љубав), но она мијења изгледе у душевним моћима, слично томе као што сунчана свјетлост нема фигуре, но обично прима изглед онога отвора кроз кога пролази. (Ава Евагрије).

11. МОЛИТВА

[садржај](#)

Молитва је обавеза хришћанина, и то прва обавеза (дужност), коју су они дужни испуњавати. (Прота Ј. Толмачев).

"Има **вријеме свакој ствари под небом**" (Еклес. 3, 1); па зар онда немати времена за молитву, која је прва ствар под небом? (Филарет, митроп. Московски).

Кад има времена за забаве, зар се онда може ко пожалити на немање времена за рад на молитви?

Не налази времена молити се само онај који неће да се моли. (Инокентије, митроп. Московски).

Ма колико велики били твоји дневни послови, ма колико велики био труд и рад твој којим зарађујеш себи храну, ти ипак, нема сумње, можеш одвојити себи неколико првих часова дана и ноћи зарад молитвеног бесјеђења са Богом, а у продужењу дана одвојити бар по неколико минута ради сјећања Бога и молитвенога обраћања к Њему својима мислима. Па и усред труда и занимања, ако је могуће, не треба напуштати молитву. "Посао у руци, а молитва у устима", говори један подвижник.

Дјело молитве треба да буде прије свију дјела и послова, стога што се без њега не може свршити никакво друго добро дјело. (Филарет Московски).

Молитва је први дар Божији, кроз којег се сви остали дарови задобијају.

Да би просјак добио милостињу - треба да пружи руку, да би дијете узело себи храну - треба да отвори своја уста; слично овоме потребно је да човјек тежи к Богу, да добије благодат Божију - треба да има отворену душу. Молитва је пружена рука за задобијање милости Божје; она је отворена уста ради окушања небеског пића. (Филарет Московски).

Молитва, као златни кључ, отвара нам сва богатства милосрђја и дарова Божијих. (Димитрије, арх. Херсонски).

Молитва узлази, а благослов Божији силази.

Неопходност, корист и сладост (пријатност) молитве потпуно знају, виде и осјећају небесни духови, и стога они не престају "дан и ноћ" (Откр. 4, 8) узвишавати се ка Богу и сједињавати се са Њиме у молитви. "Уморити се молећи, значило би за небеске становнике исто што и нама дисати", говори Инокентије, архиеп. Херсонски.

Молитва је за душу исто што и храна за тијело; стога и недостатак молитвеног расположења осјећа се у души толико колико и недостатак такозваног апетита, или немоћи и болести за тијело.

Ако не осјећамо у молитви пријатност сједињења са Господом, не ојачавамо унутрашње, зар се онда тиме не испољава у души нашој исто стање какво бива у тијелу када нам се и укусна јела не допадају и чине нам се неукусна?

Без молитве наш духовни живот и гладује и жеђује и умире. (Св. Златоуст).

Опасно је и достојно сажаљења стање хришћанина који се не моли. У срећи и у добру он је поносит и горд; у несрећи је малодушан и тужан; у заблудама - нема наставника; у слабости - нема потпоре, у искушењу - нема друга.

У молитвама другог имају потребе и Свети; но ко се не моли сам за себе, томе неће помоћи ни праведници (Јак. 5, 16; Рим. 15, 30).

Велику моћ имају молитве Светих, но само тада када се и ми сами често и свесрдно молимо. (Духовни Патерик).

Вјера, нада и љубав су коријени молитве. Ако су ти корени чврсти, онда се молитва сама собом унутра покреће и објелодањује се с поља. Јер, као што свјежи коријени, хранећи се топлотом и влагом, сами природно дају клицу, тако и душа, загријевана свима врлинама, неопходно моли се и живи молитвом.

Не вољети молити се - значи не вољети самога Бога.

Као што риба живи у води и водом, тако и душа, која Бога љуби, живи у молитви и молитвом. А то произилази отуда што душа, која Бога љуби, непрекидно тежи и жуди да бесједи са милим јој Створитељем. Та тежња бива понекад тако велика да људи, силно љубећи Бога, моле се Богу и у сну и притом тако силно, да понекад сузе умилења прекидају им сан. О томе се говори у књизи Пјесма над Пјесмама: "**Ја спавам, а срце је моје будно**" (5, 2), тј. „Ја спавам, а срце моје будно-љуби Бога, тражи Бога, моли се Богу, наслађива се Богом. Ја спавам, а срце моје не спава, гори, свијетли, пребива на небу". (Јаков, архиеп. Нижгородски).

Не хтјети се молити - значи не хтјети бити са Богом.

Ако немаш молитвеног духа, старај се све више и више да познаш, с једне стране, своје ништавило, а са друге - богатство дарова благодати Божанске. Тада ће побожна молитва сама собом потећи из срца твога. (Прота П. Соколов).

Да би се свикнули и срасли са молитвом, не очекујте расположење према њој, но принуђавајте себе, стога што се "Царство небеско с напором осваја, и подвижници га задобијају" (Мат. 11, 12). Многи, у ишчекивању унутарњега нагона, мало по мало су се сасвим оканули молитве. (Прота Аврам Некрасов).

Расположење за молитву често се појављује у вријеме саме молитве.

Приморавај себе дугој молитви, молитва је свјетлост за душу. (Ава Исаија).

Као што је из облака муња, тако су из молитве свјетлост истине и разумијевања. (Филарет Московски).

Ништа тако не потпомаже успијевању у врлинама као често бесјеђење са Богом (тј. молитва). (Св. Златоуст).

Онај умије добро да живи, ко умије да се добро моли. (Блажени Августин).

Молитва одржава добре у добру, а зле, по милости Божјој, чини добрима.

Бива да понеки отпочне молитву као грешник, а доврши је као праведник. Толика је и таква милост Божја!

Молитва је слична густом облаку који час заштићава од злих и жестоких мисли, час орошава и освјежава потоцима суза оне који се у њој подвизавају. (Блажени Августин).

Да би могли затегнути ослабјеле од сувоте конопце ради подржавања катарке на лађи, њих квасе водом; покваси и ти ослабјелу од зноја страсти суву душу твоју сузном молитвом и ум ће се твој укријепити ради чувања од мисаоних и страсних вјетрова. (Андријан Југски).

Прекрасна је за душу бања - сузе за вријеме вршења молитве; но после молитве сјећај се о чему си тада плакао. (Св. Нил Синајски).

Буди свагда расположен онако како биваш расположен у вријеме искрене молитве.

Када прође час, два и три после молитве и ти примијетиш да узбудљиви жар у теби готов је да се постепено угаси, пођи опет на молитву и загриј охладњелу душу твоју. (Св. Златоуст).

Молитва није само средство за врлину, него је и сама она врлина.

Моли се Богу тако као да би Га гледао, стога што Он доиста види тебе. (Ава Нестерон).

Зашто при молитви оборе (искрени мо-литвеници) очи доле к земљи? Ради тога што стоје пред Свесветим Лицем Свевиш-њега Бога.

Узалудне су и некорисне молитве, мољења и молбе када се врше без страха и трепета, без трезвености и бодрости. Када, приступајући цару, човјеку, сваки од нас износи своју молбу са страхом и бојажљивошћу и са свеколиком пажњом, тим више и већма то треба чинити пред Богом, Господаром свију и Христом, Царем царева и Господаром господара. Пред Њим треба макар сличним начином стајати и таквим начином пред Њим вршити своје молитве и мољења. (Ава Евагрије).

Пази на себе шта радиш (у молитви) и са киме бесједиш, да твоја молитва не постане гријехом.

Најљепша је молитва она у којој се просто и од срца излажу потребе пред богатим љубављу Богом. (Прота П. Соколов).

Онај који се само устима моли, ваздуху се моли, а не Богу; Бог обраћа пажњу на ум, а не на ријечи, као што раде људи. (Св. Петар Дамаскин).

Молитва, која се са небрежењем (непажњом) и лијеношћу врши јесте брбљивост и бесмислица. (Св. Антоније Велики).

Молитве наше већином бивају неуслишене, или, како се говори, не долазе до Бога стога што не долазе ни до нас самих, јер не излазе из наше душе и из нашег срца. (Свештеник А. Шчукин).

Ти сам не чујеш (не слушаш) своју молитву, па како тражиш да Бог услиши твоју молитву? (Св. Затоуст).

Или ви мислите да ће Бог обратити пажњу на молитву, на коју ни ви сами не обраћате пажњу? (Филарет Московски).

Дејство на душу дуге, но непажљиве молитве слично је дејству падања јаке кише на плехане кровове, са којих се слива сва вода ма колика се излила, немајући никакво дејство на сами кров. Супротно томе, пажљиву молитву можемо упоредити са благотворном кишом, која орошава посијана поља и утиче на рашћење посијаног сјемена, спремајући тиме богату жетву.

Расијаност и хладноћа (мртвило) на молитви, на шта се сви жале, готово свагда проистиче од тога што ми почињемо наше молитве без претходне припреме. Земљодјелац не сије сјеме по њиви прије него ли њиву најприје како треба припреми. Имајући намјеру да се јавимо (лично станемо) пред какво важно лице и да га за нешто замолимо, ми најприје поразмислимо шта ћемо пред њим рећи. Тим прије и више не треба да се јављамо молитвено пред лице Божије прије него ли се најприје како треба припремимо. **"Прежде даже не помолишисја, уготови себе, и не буди јако человек искушаја Господа[1]"** (Сирах 18, 23), вели Свето Писмо.

Треба најприје да очистимо себе, а затим да бесједимо са Чистим (Богом). (Св. Григорије Богослов).

Само чиста душа излијева искрене молитве Богу. (Ава Исаија).

Какви желимо да будемо у вријеме молитве, такви треба да будемо прије вршења молитве. Дух наш у вријеме своје молитве насигурно добија расположење од претходног стања, и молећи се, узноси се ка небесноме, или се спушта до земаљског, са оним истим мислима каквима се бавио пред молитвом. (Ава Исак).

Као што дим од туле сламе пецка очи, тако и памћење зла (тј. злоба на срцу против кога, и уопште све грешне страсти) узнемирава ум у вријеме молитве. (Св. Нил Синајски).

Оно чиме је била душа заузета до молитве, неопходно долази на памет и у вријеме молитве и њеног тока. Стога, прије почетка молитве, ми смо дужни да ставимо себе у такво стање у каквом желимо да будемо за вријеме њено. (Ава Исак).

Моли се за саму молитву да она буде онаква каква треба да буде.

Права молитва састоји се не у покретима уста, не у клечењу на кољенима и подизању руку горе; она треба да буде у изливању срца и као у тананом кађењу душе пред Творцем; у овоме смислу унутарња молитва, која се не исказује ријечима, јесте најбоља, и ово савршенство у молитви дужни смо достићи. Но ко се може молити таквим начином с почетка, чим му се то прохте; ко може у једанпут прећи од расијаности у самоудубљење, пренијети се од земље на небо без припреме, без постепеног прелаза? Отуда, усна молитва и оно што се са њом сједињава, тј. мјесто и вријеме, понављање једних истих ријечи, разни спољашњи знаци, сам положај тијела и остало - све ово сачињава припрему, прелаз и, тако рећи, свештену гимнастику унутрашње молитве. (Огјуст Никол).

Почетак молитве састоји се у томе да одгонимо наилазеће помисли, при самој њиховој појави; средина молитве је у томе да ум затварамо у ријечи које произносимо (или у мисли); а савршенство молитве је - усхићење (и узношење) ка Господу. (Св. Јован Лествичник).

У вријеме молитве, када се тијело твоје прегиба ка земљи (тј. метанише), душа твоја нека се узноси горе - ка Богу.

Не напуштај молитву докле не видиш да су њена топлина и сузе отишле од тебе. Јер може бити, кроз цијели живот свој нећеш имати таквога времена за опроштај гријеха својих. (Св. Јован Лествичник).

Ко жели и хоће да му Бог услиши молитве, тај је дужан да слуша Бога у испуњавању заповијести Његових. (Андријан Југски).

Прими законодавца Бога (тј. слушај га) и Он ће примити тебе молећег се (тј. послушаће те). (Св. Нил Синајски).

Послушност изазива послушност. Ако ко слуша Бога, и Бог ће њега послушати. (Ава Миос).

Не може се ни замислити да ће Бог одбити онога човјека који Бога слуша, стога што Он није далеко од човјека. Но наше жеље противне Њему (а тим више дејства и дјела наша) стављају препреку да нас Он услиши. (Ава Исаија).

Бог не обраћа пажњу на молитву само онога човјека који сам није пажљив, који не уважава Бога и не извршава наредбе Његове. Дакле, од самога човјека зависи хоће ли Бог примити молитву његову или не.

Када желимо да нам Бог укаже милост своју, онда смо прије свега дужни потрудити се да будемо достојни те милости. (Св. Златоуст).

Не покуравајући се заповијестима Божијим ти тиме чиниш то да, кад би се чак и свецы молили за тебе, не би били услышени. (Св. Нил Синајски).

Неко је рекао Св. Ави Антонију: "По моли се за мене". - На то му је старац одговорио: "Ни ја, ни Бог неће те помиловати, ако ти самога себе не помилујеш и не благоугодиш Богу".

Вјера је кључ за испуњење молитве. Гдје вјере нема, тамо је и молитва без успјеха. И тако, ако твоје молитве остају понекад узалудне, пази да ли прије свега имаш вјеру. (Прота П. Соколов).

Чуда молитве - с вјером вршене - многоразлична су и велика. Молитва је зауставила потоп, дала дјецу нероткињама, опустошила логоре војничке, раздијелила море, раздвојила Јордан, зауставила ток сунца и мјесеца, извукла из јама баченога у јаму, извадила из ватре бачене у зажарену пећ, спасила из бездана морског прогутаног морем. (Св. Јаков Низибјски).

Не погорди се ако си се помолио за друге и био услышен, стога што је то вјера њихова подејствовала и извршила. (Св. Јован Лествичник).

Ко не сматра себе грешником, тога молитву не прима Бог. (Св. Исак Сирин).

Ако хоћеш да ти молитва узлети к Богу, дај јој два крила: пост и милостињу.

Молитва без љубави не бива услышена. (Филарет Московски).

За вратима остају и не долазе до Бога (тј. не бивају услышене) оне молитве које се упућују к Богу без љубави, стога што једино љубав отвара врата молитви. (Св. Јефрем Сирин).

Узалудне су молитве човјека који хоће да се свети, тј. жели освету. (Ава Исаија).

Ко хоће да би му Бог брзо услышио молитву тај треба, чим устане на молитву, прије сваке друге молитве, па и за самог себе, да се најприје помоли Богу за непријатеље своје и ради тога ће Бог услышити сваку молитву његову. (Ава Зенон).

Да не би наше молитве остале без плода, тј. да би их Бог услышио и испунио, потребно је прије свега проводити побожан живот, бити послушан заповијестима Божијим, потом вршити своје молитве са великом пажњом и побожношћу. Не само да треба да знаш и умијеш **како треба** да се молиш, него и о **чему** се треба молити, тј. сам предмет молитве наше треба да је по вољи и у вољи Богу.

Ако молитвом тражите од Бога што Му је по вољи, Он ће вам дати и оно што је и вама по вољи.

Не тражи од Бога оно што је ништавно, пролазно и без икакве или мале важности, а особито не оно што може погубити душу твоју, као нпр. богатство, славу, почести итд. Таква молитва не само да је бесплодна за нас, него чак може бити и душе-погубна, као нешто што Бога вријеђа.

"Иштете[2], и не примате, јер погрешно иштете, да на уживања ваша трошите." (Јак. 4, 3), стога што зло иштете себи, тражите убитачно за себе. И срећа наша што Господ, по благодати Својој, по љубави Својој према нама, као да нас у тим случајевима штити и његује.

Отац небесни, колико је дарежљив онда када пружа хљеб, толико је милостив и тада када не даје жара неразумноме дјетету. (Филарет Московски).

Бог често у гњеви даје оно у чему (нас) одбија у милости.

Када што **зло иштемо** у Бога, Он пројављује гњев Свој ако нашу молбу испуњава, и јавља милосрђе своје када не испуњава. (Блажени Августин).

При молитви, најбоље је и најбезопасније је да се предамо вољи Божјој, тј. да иштемо од Њега оно што је Њему Самоме угодно да нам да, према стању нашега тијела, наше душе и нашега духа.

Не моли се да буде с тобом оно што се теби чини да је добро, него да с тобом буде оно и онако како је Богу угодно, стога што Он боље зна шта је за тебе корисно. (Ава Леонтије).

Не треба искати од Бога оно што ми желимо, већ оно што Он жели, а то је најсигурније средство да доиста добијемо оно што је најпотребније.

Бог нас свагда чује у молитвама, иако неки пут не чини по нашој жељи, али свакако чини увијек у нашу корист.

Ако ти Бог не да оно шта желиш и иштеш, буди увјерен да Он припрема и насигурно ће ти дати нешто љепше и корисније за тебе. (Прота Родион Путјанин).

ПреблагИ Отац Небесни, ако не испуњава видљиво твоје жеље, онда без сумње невидљиво брине за добро твоје више него ли ти то можеш познати и замислити. (Филарет, митроп. Московски).

И послИје многих молби Бог понекад не даје оно за шта Га молимо; али Он тада дарива оно што је одвећ важније од онога за шта Га молимо. Св. Апостол Павле молио је Бога да га ослободи од неких искушења (неприлика), но искушења нису одлазила од њега; али како се он молио, Бог му је даривао благодат помоћу које се он славно борио и трудио на добро Цркве Христове (2 Коринћ. 12. 7 - 9). И тако, зар није био услышен Павле?

Ако се молиш Богу ма о чему било, и Он одлаже да те услыши, не тугуј због тога. Ти ниси паметнији од Бога. (Св. Исак Сириј).

Понекад Бог не испуњава наше молбе, или оклијева да их испуни, но не зато као да нас не воли, него зато да ми чешће прибјегавамо к Њему. Тако поступају и дјецољубиви родитељи: видећи да је неко од дјеце прилијенио, не испуњавају му одједном молбу његову, не ради тога што га мрзе, него ради тога да, добивши што тражи, не би опет пало у лијеност. (Св. Јосиф Волоколамски).

Молитва, као бесједа са Богом, сама је собом велико благо, често много веће од онога које човјек иште (од Бога); и милостиви Бог, не испуњујући молбу, оставља молитеља при његовој молби да је не изгуби, да не напусти то више благо када добије оно измољено, али много мање благо. (Игњатије, еп. Кавкаски).

Дуго остајући у молитви и не видећи отуда плода, не говори: баш ништа не добих (од онога што сам молио), стога што само пребивање у молитви јесте већ добитак. Јер, зар има већег блага од овога - прилијепити се уз Господа и пребивати непрестано у сједињењу са Њиме? (Св. Јован Лествичник).

Када се молимо и Бог успорава и одлаже да нас услиша, то чини у нашем интересу, за нашу корист, да нас научи дуготрпљењу; стога и не треба клонути духом, говорећи: ми смо се молили и нисмо били услишени. Зна Бог шта је за човјека корисно. (Св. Варсануфије Велики).

Свака молитва, по мјери своје непрекидности, постаје чвршћа, очишћенија, некористољубивија, савршенија. Као што се сребро љепше очишћава и бљештији ако више у ватри постоји, тако и молитва, по мјери трпљијега у њој борављења, добија већи значај, стога што се тада особито открива за нас прилика показати вјеру, преданост, смјерност, усрђе.

Неки се моле, и не добивши онога што су искали, постају хладни према молитви, а међутим може бити да је Господ већ био близу да им услиши молитву; може бити да су оставили молитвени труд баш када је од њих недалеко била милост Божја.

Што више и дуже Бога молимо, тим Он дарожљивији бива; што више одуговлачи, то ће нам више и дати: у то вријеме када нам Он не испуњава нашу молбу, као да премишља чиме би нас боље наградио. (Прота Р. Путјанин).

НАПОМЕНА:

1. Приправи се прије своје молитве, и не буди као човјек који искушава Господа.
2. Иштемо=тражимо, молимо

12. О ПОСЈЕЋИВАЊУ ХРАМА И ПОБОЖНОМ ПОНАШАЊУ

[садржај](#)

У ХРАМУ

Хришћански је храм - ризница благодати и школа побожности. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Као што киша потхрањује сјеме у земљи, тако и црквено богослужење укрепљава душу у врлинама. (Св. Јефрем Сирин).

Има таквих људи који зидају храмове Божије, а о својој души су небрежљиви[1].

Има људи који необично лијепо украшавају свете иконе у храму, но сами су лијени да се пред њима моле.

Имавши усрђе за грађење храма, имајте усрђе и према већ саграђеном храму. (Филарет Московски).

У свјетским односима бива овако: ако неко познато лице, у извјесна времена и без оправданих узрока, не посјећује извјесни дом и породицу, значи и тумачи се да је то лице прекинуло односе са том породицом или домом. Па зар то није исто када хришћанин у празничне дане не посјећује храм Божији, или га посјећује врло ријетко, или не узима учешћа у заједничком, општем Богослужењу? Зар то није јавни доказ његове хладноће према Богу и прекида његових односа према Њему, Творцу и Добротвору своје? Тај и такав човјек нека се не нада добру ни за себе ни за дом свој, ако га има.

Када ступате на праг светог храма, остављајте за собом све свјетско и земаљско. (Филарет Московски).

Ако и када дођеш у храм Божији, запали прије свега свијећу у срцу твоме (Лук. 12, 35); тада запали, ако имаш могућности (2. Коринћ. 9, 7), и другу, видљиву свијећу Богу или Његовим свецима, и са свим усрђем моли се, докле свијећа гори.

Често се догађа да наша свијећа јарко гори пред светом иконом, док у нашем срцу мало је топлоте и свјетлости.

Доносиш тамњан у цркву, али не доносиш молитве; палиш свијећу, али сам не гориш духом. (Филарет Московски).

Ако срце твоје није кандило напуњено јелејом смјерности и гореће ватром љубави к Богу и ближњему, онда бескорисно (узалуд) припаљујеш кандило у цркви.

Понеки, стојећи у храму, умјесто спаситељног разговора са Богом, води некорисне разговоре са другима. Ох, колико ли је таквих! Неким хришћанима, а нарочито

хришћанкама, пријатнији је разговор у цркви него ли ма шта друго! Међутим, један велики свети отац рекао је: Боље је спавати код куће, него ли разговарати или управо брбљати у светом храму.

Представимо себи ово: ако би ко, стојећи пред владоцем и разговарајући с њиме, одједанпут окренуо се и почео да разговара са неким од слугу владаочевих, како би и каквим би именом назвали таквога човјека? Ето, такав је и онај који се за вријеме Богослужења у светом храму разговара са другим, или му мисли тумарају које-куда по свијету. (По Св. Јефрему Сирину).

Ко проводи бдјење у цркви у празним разговорима, тај би паметније учинио да је остао код куће у спавању. (Ава Исаија).

"Каква је корист ићи у школу вјештина и не учити се у њој", рекао је Ава Пимен, расуђујући о непобожном и расијаном стајању у светом храму.

Ако би ушао у царски двор ти би се свакако старао и бринуо да ништа не учиниш што не доликује ономе мјесту; а тек са каквом пажњом треба да улазиш у дом Цара Небеснога! Ако би са страхом улазио и обазриво се понашао у царскоме двору, са колико онда пажње и страха треба да се владаш у дому Божијему, гдје Свудаприсутни присуствује, гдје те Свевидећи непрестано гледа? (По Филарету Московском).

У цркви треба стајати са побожношћу, да не би, у противном, умјесто смањивања, умножио гријехе своје. (Духовни Маргарит).

Бива да неко, идући у храм на молитву, понесе собом и мисли о кућевним стварима и бригама, или о свјетским пословима. Па ако, стојећи у храму, буде то претресао и размишљао о томе, каква му је вајда што је ишао у цркву на молитву? Пођи у цркву на молитву, али тада све свјетско па и домаће бриге остави код куће.

Воли Божији дом, али се потруди да и у самоме себи саградиш дом Богу. (Св. Нил Синајски).

Рукотворна саграђена црква не освећује и не спасава онога ко се са своје стране не труди да постане живом црквом живог Бога. (Филарет Московски).

Срце васпитавај у њежности, доброти, кротости, а тијело у чистоти одржавај: и прво и друго створиће те храмом Божијим. (Св. Нил Синајски).

НАПОМЕНА:

1. небрежљиви=непажљиви.

13. О ЧУВАЊУ (ПОШТОВАЊУ) ПРАЗНИКА

[садржај](#)

Бог ти је одредио **шест дана** ради **твојих дјела и твога рада**, а Себи је задржао само један дан - седми (Излазак, 20, 9-10).

На свјетовне празнике расипа се оно што је стечено у дане рада; на празнике пак Цркве може се и треба сакупљати духовно благо мудрости, знања, добрих дјела, молитве, и то обилније него ли у непразничне дане.

Празник није за то да би само оставио рад (посао) и проводио дан у беспосличењу.

Празник није беспослица, већ празновање, тј. утјешно духовно ликовање - радовање духа ради сазнања и добијања великих дарова Божијих. (Геофан, еп. Владимирски).

Празник без духовне радости, без срдачног у њему учешћа, без унутрашњег осјећања, то је тијело без душе. (Филарет Московски).

За хришћане, свако доба и вријеме - јесте доба празника, због изобиља дарованих им блага.

Празник је јављање добрих дјела, побожно расположење душе и поправка живота. Ако то имаш, онда можеш свагда празновати. (Св. Златоуст).

Када дјела и занимања свјетска (овоземаљска) треба прекидати у празничне дане, тим прије и више треба се тада клонити од дјела, која се не одобравају и у обичне, радне дане.

Зар међу нама нема таквих који часове празничнога јутра проводе у сну, послије ноћи преобраћене у дан, недостојан сунца? (Филарет, митрополит Московски).

Празник није за то да нарушавамо добре обичаје и умножавамо гријехе своје, него да очистимо и оне гријехе којих у на-ма има. (Св. Златоуст).

Прекрасно је празновање - клонити се гријеха.

За грешника нема празника.

И **свијетли** дани (Свијетле, Ускршње седмице) свијетли су само за чисту и невину душу. (Кирило, еп. Мел.).

Ко празнује чистим срцем, тај празнује са анђелима. (Филарет Московски).

14. НАУКА - ЗНАЊЕ - МУДРОСТ

[садржај](#)

Презирати науку значи не трудити се на обрађивању винограда, а жељети наслађивати се плодовима његовим. (Климент Александријски).

Ко презире знање а хвали се незнањем, тај је незналица, не само у ријечи него и у разуму. (Св. Марко Постник).

Хришћанска религија није противна научном образовању. Није Хришћанство непријатељ науци, већ недостатак знања у човјеку; и обратно: није наука противник Хришћанству, већ исти недостатак знања.

Ум је по природи својој хришћанин, и у коме нема хришћанства, ту можемо слободно посумњати у недостатак ума. Ово видимо чак и код незнабожаца: уколико је ко од њих био већи по образовању свога ума утолико је био ближи к познању правога Бога. Платон и Сократ, који су живјели прије Христа, били су полухришћани.

Науке, којима поједини надримудраци хоће и сада да се користе у подцјењивању Хришћанства, оне у дјетињству своје (када још немају сигурнога знања, ни опита, ни критеријума за своја начела), покушавају нападе против Откривења; но када дођу у доба зрелости и, такорећи, до одрасле, мушке памети, тада почињу да потврђују истине Откривења. (Виземан).

Доиста: само такозвани полетарци у науци покушавају нападе на Хришћанство, док људи великога ума и дубокога знања, свестраног и озбиљног образовања, истински су добри и скромни хришћани (као нпр. Коперник, природњак Лине, и други).

Површна наука удаљава нас од религије, а дубока наука опет нас ка њој враћа.

Друго је познање ствари, а друго је познање Истине. Уколико је различно сунце од мјесеца, утолико је ово друго корисније од првога. (Св. Марко Постник).

Људи који сав свој ум употребљавају на предмете некорисне, доста личе на ону ноћну птицу (сову) која ноћу у тами јасно види, међутим при гледању сунца постаје слијепа. Они су чудновато досјетљиви, када се поведе ријеч о научним ситницама, а не виде ништа кад обасја права свјетлост. (Вијант).

Колико ли личе на очи совине (буљине) они који се занимају сујетном мудрошћу! И у сове је ноћу поглед оштар, али потамни чим се појави сунце; и код њих је одвећ изоштрено разумијевање у шупљим умозакључцима, али је помрачено за познавање истинске свјетлости - науке. (Св. Василије Велики).

Да би боље и савршеније познали Истину, (тј. бити мудрим а не сујетним мудрошћу) треба бити пажљив и праведан у односу предмета које испитујемо, а не поклањати свему без разлике свеколику пажњу своју.

Када се врши спремање у дому, онда се старају да се ослободе од некорисних ствари које само узалудно заузимају мјеста на која се може нешто корисније и важније ставити. Како би то добро било када би ми нашу памет таквим начином претресали и очишћавали! Али по несрећи, не зависи од нас да из ње избацујемо ненужне или штетне појмове. Стога треба бити изванредно опрезан у избору предмета, на која обраћаш пажњу. (Аисиљон).

Стварно корисно - и потпуно достојно нашега познања и изучавања - јесте оно што може послужити за достизање вјечнога живота, а не привремене удобности и радости. (Св. Амвросије Милански).

Учимо се на земљи ономе знању које ће бити са нама нераздвојно на небу.

Тражи само такву науку која побуђује, храни и укрепљује у теби љубав к Богу.

Бјежи од бунцања и глупости философа који се не стиде да своју душу и душу пса сматрају за једнаке међу собом и који говоре о себи да су некада били дрвеће, рибе и мајмуни. А ја, премда нећу рећи да су они били некада рибе и животиње, али сам готов да потврдим да су, када су то писали, били глупљи од њих. (Св. Василије Велики).

Смјерно незнање (тј. простота, наивност) боље је од рђавога знања. (Св. Златоуст).

Изучавање земаљских предмета и наука може бити благотворно и корисно, но када то није противно ни одвојено од вјере и богопознања.

Просвјета доноси добре плодове друштву само тада када јој за основицу служи вјера. (Филарет Московски).

Знање је слично свјетлости природној, а свесрдна вјера слична је топлоти природној. Као што се у видљивом свијету живот растиња развија под утицајем свјетлости и топлоте, тако и за успијевање у духовном животу потребна је, осим знања, и свесрдна вјера.

Као што без свјетлости и са здравим очима не можемо да разликујемо предмете, тако и без Бога - истинске свјетлости, извора Истине, - ми и са здравим разумом не можемо познати Истину.

Сиромашна је мудрост човјечија, када се руководи само својом сопственом свјетлошћу, својим знањем, или управо рећи - својом тамом.

Истина се не тече^[1], не зарађује, већ се прима и усваја; но она би се узалудно трудила, ако не би од више силе добила материјала за своју прераду. Та виша сила јесте вјера. (Климент Александријски).

Мудрост људска, слична мјесецу, расвјетљава ноћни мрак заблуда човјечијих само тада када позајмљују своје знање од мудрости и истине Божије. Погледајте шта бива са мјесецом када црна сјенка земљине кугле пада на округлину његову? Тада се ставља преграда између њега и сунца, и сребрнаста свјетлост његова гаси се, а остаје само једна тамна маса која се и не види. Тако бива и са мудрошћу људском када заблуди. Погрешна мишљења, земаљска задовољства и страсти заклањају од ње свјетлост истине и мудрости Божије. (Т. Јаковљев).

Зар мисле да је истина Божија и Христова нешто туђе, удаљено од природне истине, корисне човјеку и друштву људскоме, и да посљедња може живјети без прве као и у сједињењу с њоме? Погледајте на народе и друштва људска, хришћанска и нехришћанска! Зар онамо гдје сија сунце истине Божје и Христове не свијетли јасно истина природна: природоиспитујућа, умна, морална, творачка, доброцијењена и доброукрашена за људска друштва? Зар не покрива помрчина природне способности и живот народа, над којима не сија сунце истине Божије и Христове? Одвојите сунце од свијета, шта ће бити са свијетом? Избаците срце из тијела, шта ће бити са тијелом? Треба ли рећи: Извадите истину Божију и Христову из човјечанства, и с њиме ће бити исто оно што и с тијелом без срца, што и са свијетом без сунца. (Филарет Московски).

Свјетлост само научног образовања, без свјетлости Христове Истине, исто је што и свјетлост мјесечева без сунца, свјетлост хладна и без живота, свјетлост туђа и позајмљена. Научно образовање само по себи, само ће клизити по површини душе, као што свјетлост мјесечева клизи по стијени, не продирући у унутрашњост њену, јер оно никада неће бити у стању да душу загрије, оживи и побуди срце наше на труд и подвиге, на трпљење невоља и неимаштине.

Узалудно душа, која остаје у удаљености од Бога, извора живота и начела добра, узалудно, велим, покушава да се развија, усавшава, расте и иде у напредак; у њој се развија само дух самољубља, она се подиже само гордошћу, расте само у злу, иде напријед путем таштине, која води у пустош и пропаст.

Узалудна су и некорисна сва наша знања када ми из њих за Христа не знамо.

Каква је корист лађи или једрилици од катарке, од корманоша и морнара, од једрила и ленгера, ако вјетра нема? Каква је корист у краснорјечивости и оштроумљу, у знањима и образованости, и уопште у разуму, ако у души нема Светога Духа?

Иди путем који води Богу, и тим ћеш се путем приближити к премудрости. Пут ка Богу је извјестан и познат: побожно размишљање, молитва и вјера. (Филарет Московски).

Ум који фантазира о својој мудрости, јесте безводни облак којег носе вјетрови таштине и гордости. (Ава Таласије).

Онај ко из љубави према Истини искрено признаје да није праведан, може се рећи да је већи од онога ко је свагда правичан у своме мишљењу.

Онај је много, врло много знао, који је умио рећи: "Ја знам само то да ништа не знам" (философ Сократ).

Што се више богатимо знањем, тим више се сусрећемо са непознатим стварима.

Што више човјек зна, тим више увиђа како мало зна у савјешном са оним што не зна и што је неприступачно, тј. немогуће да се сазна. (Филарет Московски).

Колико ли има ствари и предмета које ми не знамо, премда и говоримо и хвалимо се како живимо у вијеку просвјете и културе?

Све наше земаљско знање јесте само знање посебно (дјелимично); потпуно знање је у будућем животу.

Знај што треба знати, и чини што треба чинити.

Добро дрво доноси не само цвијет већ и род.

Права мудрост не састоји се само у голом умном познавању Истине, него и у одговарајућој спољној дјелатности и понашању.

Онај ко сматра да је разум само у вјештини излагати истину, сличан је папагају који, обучивши се, говори по навици, премда апсолутно ништа не разумије значај, ни садржину изговорених ријечи.

Немогуће је постати мудрим, не живећи мудро. (Св. Григорије Богослов).

Истински паметан човјек, слично оваплоћеној Премудрости Исусу Христу, најприје **твори**, а по том **учи** (Дјела Ап. 1, 1.); најприје извршава закон, а затим наређује или савјетује; он не руши примјером оно чему учи ријечју или влашћу. (Филарет Московски).

Памет, која се не може поткријепити дјелатношћу, јесте разлог стида. (Св. Исак Сирин).

Боља је мудрост која ријечју не блиста, али која изобилује и потврђује се дјелима. (Св. Григорије Богослов).

Дјелима себе објелодањуј да си паметан, јер нема ријечи која би била мудрија од дјела. (Св. Марко Постник).

Волећи науку, воли и труд (додаји знање животу); стога што сама наука погорди човјека. (Ава Исихије).

Сунце и свијетли и грије. Није доста имати само свјетлости или просвјетења, потребна је и топлота, тј. корисност; при просвјетењу ума треба имати и облагорођено срце и доброту душе.

Наука или знање без добротe јесте мудрост ђаволска. (Филарет Московски).

Онај који је уједно и Премудрост и Правда и Доброта (Бог), окреће поглед добротe Своје од оних који се поносе мудрошћу, без правде и добротe. (Исти).

Онај који нам је дао разум и вољу, не прима од нас само једини разум него очекује и дјело воље. (Исти).

Ако имаш много знања, треба и да живиш светије, јер ће ти Судија строжије и судити.

Као што свако благо не обогаћује, но оно које се употребљује паметно и умјерено, тако се и просвјета не преобраћа свагда у савршенство.

Добра знања добра су за оне који их употребљују на добра дјела.

Научност за неморалног човјека исто је што и добра храна за рђав стомак.

Бистар ум, без срца облагорођеног љубављу, јесте мач у рукама убице.

Глава ученога коју руководе страсти јесте вулкан који избацује ватру и пепео.

Страшан је удес безбожних писаца: они шкоде и после смрти.

Некада је цар египатски био наредио да се при уласку у Александријску библиотеку, коју је он основао, овако напише: "Љекарство за душу". У наше пак вријеме, супротно томе, имало је и има књига за које се слободно може рећи да су отров за душу, те их треба уклањати са стола као што би уклонили шкодљива или отровна јела. - Читање књига за душу је исто што и храна за тијело. Као што тијело примајући храну, преобраћа исту у сокове и крв, тако се и душа храни утисцима и мишљењима црпљеним из књига.

Стари су мислили да постоје животиње чији један поглед доноси смрт. Исто је то и неморална књига: читање њено јесте први смртни ударац људској души, за којим сљедују одмах неизоставно и многи други.

Добра књига јесте ријеткост, као добар друг.

Бекон Веруламски назива добре књиге честитих писаца милостињом, коју такви писци пружају својим савременицима и потомству.

Потребно је што чешће читати свете књиге да би се наш ум просвјећивао. Као што се нож тупи од сјечења, а оштриш ли га на брусу, заоштриће се; тако се и ум заоштрава од светих књига. (Андријан Југски).

"Као што паметна пчела сакупља са цвијећа мед, тако и ти - савјетује Св. Јефрем Сирин - читањем теци љекарство души твојој". Или, по ријечима Св. Нила Синајског: "Не лијени се да од читања сакупљаш оно што је корисно".

НАПОМЕНА:

1. Тече=стиче

15. МУДРИ, ДОБРИ И СВЕТИ ЉУДИ

[садржај](#)

Велика је наука бити мудар, а велика је мудрост бити добар.

Право рећи: само добротинце и свете људе треба назвати мудрим људима. Није мудар онај који много зна, него онај који је се умудрио за спасење.

Ко је премудар? - Онај који свуда и свагда обазриво (са расуђивањем, а не лакомислено) поступа, и невидљивога Бога као видљивога пред собом има. (Св. Тихон Задонски).

Мудар не говори много. Мудар је свагда један и исти. Ум мудрога свагда је обраћен к Богу. У души мудрога живи Бог.

Мудри жели само оно што може правилно стећи, са умјереношћу употријебити и са задовољством другима саопштити.

Што је ко више добар, њему је теже повјеровати да су други неваљали. (Цицерон).

Ко је далеко од зла, он најмање подозрева злу. (Св. Григорије Богослов).

Зликовац (зли човјек) сматра да су сви људи вјероломни и неваљали, какав је он сам; добре је лако обманути. (Вијент).

Прави мудрац стара се само о томе да добро чини, док се лажљиви мудрац стара само о томе да о њему говоре како он добро чини.

Атила, свјетски завојевач, или правилније рећи: свјетски пљачкаш и рушилац, говорио је о себи: "Куда мој коњ прође, тамо трава не расте". Зли људи и злом се чак хвале, а добри, и учинивши добро, ћуте о себи.

Сви Божији људи не воле бити у слави међу људима. (Филарет Московски).

Праведни човјек не поноси се када га људи узносе и славе.

Ласкаво похваљивање - неподношљиво је бреме за праведника (Дјела Ап. 16, 18).

Сви свети признавали су себе за недостојне Бога; овим су објелоданили своје достојанство и величину у смјерности.

Причали су о великом Св. Ави Памву да је он на самртном часу говорио около стојећим оцима: "Од онога доба када сам дошао у ову пустињу, начинио себи кућицу (колибицу) и уселио се у њу, сјећам се да нисам другога хљеба јео осим онога којег сам својим рукама зарадио, и никада се нисам кајао за ријечи које сам до овога часа изговорио (тј. никада ријечима није згријешо). А сада одлазим к Богу тако као да нисам ни почео да Му служим".

Од многога рода савијају се гране воћака; и при многим врлинама смирава се у човјеку начин његовог мишљења. (Св. Нил Синајски).

Смјерност свагда прати побожне. Ако их постигне несрећа, они говоре: „Тако је морало бити"; или "То је мало према гријесима нашим". Ако ли им се насмијешо срећа, они признају да су је недостојни.

Свети људи, да би избјегли недозвољено, забрањивали су себи и много дозвољенога.

И свети падају (гријеше), но само они брзо и устају (кају се, поправљају се). (Приче Сол. 24, 16).

Сви људи гријеше (1 Јов. 1, 8-10), но зли чине гријех са радошћу и наслађивањем, а добри се гаде гријеха. (Прота Ј. Толмачев).

"Врлина је готово свагда окружена биједама, као ружа бодљикама", казао је Св. Јован Богослов. - Ово много зависи од начина дејствовања добрих људи и односа према ближњима, међу којима они живе и дјелају.

Зломе човјеку мудар изгледа луђак, зато што зли човјек мисли и ради сасвим супротно начелима и циљевима мудрог човјека.

Искреност у ријечи и истинитост у дјелу често и пријатеље обраћа у непријатеље.

Болесне очи не трпе свјетлост, и неправда правду, и лаж мрзи на истину. (Св. Тихон Задонски).

Чешће се дешава да праведнике предају у руке неваљцима, не ради славе неваљалих, него да се опробају праведници. (Св. Григорије Богослов).

Срећа или несрећа су пробно камење врлине: докле она није њима опробана, немогуће је на њу ослонити се.

Моћи или снаге, нису снаге, ако нису прошле кроз борбу.

Бог умањује земаљску награду ономе који има врлине и побожно живи, да би му дао већу награду на небу.

У вјечности неће добити награде онај коме је на земљи било све дано и допуштено да чини.

Несреће добрих боље су од среће неваљалих људи.

Баците на крај земље човјека који у себи носи богатство онога свијета, тј. Царство Божије, окружите га свима могућим биједама, и ништа неће поколебати унутарњу тишину његова духа, стога што свјетлост, живот и сила божанска свагда су и свуда су нераздвојни од њега. **"Умријесмо, говорe ови небесни људи, и живот наш сакривен је са Христом у Богу"** (Колош. 3, 3), - а спокојство тих умрлих ништа на свијету неће узнемирити.

Нико од Светих није тако страдао као Св. Мученици. Но они су се чак радовали и ликовали усред највећих својих мука, због тога што, како вели Тертулијан: "Ако је душа на небесима, тијело већ не осјећа тежину окова земаљских; душа са собом односи свега човјека".

Сама смрт, која је за грешника почетак вјечних мучења, о којима грешник без ужаса помислити не може, она за праведнике, макар од стране гонилаца долазила, чак насилно, за правду и истину, јесте само задовољење њихове крајње жеље: да се што прије и што јаче приближе и сједине с Богом, највећим и јединим циљем њихових мисли, жеља и љубави.

Грешници, ако и живе, мртви су; а праведници, ако и умиру, живи су.

Да ли је могуће насликати или само представити себи оно стање задовољства и блаженства у каквоме се душе праведника налазе по смрти? Јер Апостол вели: **"Што око не видје, и ухо не чу, и у срце човјеку не дође, оно припреми Бог онима који га љубе."** (1 Коринћ. 2, 9). Сама њихова тијела, још прије потпунога преобразовања у вријеме васкрсења, већ добијају чудну моћ и силу, јер не труле у гробу и благодатно миришу за вјерне и чине дивна чудеса.

Читајући описе живота и подвига добрих и светих људи, не треба се ограничити само на чуђење њиховом анђелском животу. Нужно је старати се, уколико је то могуће, и угледати се на њих.

Поштовање Светитеља састоји се у подражавању његовој вери и животу. (Св. Златоуст).

Ако је могуће, треба подражавати саме Свесветоме Богу (Мат. 5, 48; Еф. 5, 1). Како онда не подражавати и светим људима, који су нам приближнији и могу нам служити као руковође у подражавању Богу. (Филарет, митроп. Московски).

И онај који у граду живи, може подражавати живот пустињака и испосника.

Гледај на почаст коју су добили сви Свети и, идући мало по мало за њиховим животом, достићи ћеш и задобићеш врлине. (Ава Исаија).

16. ОПШТЕЊЕ (ДРУЖЕЊЕ) С ДОБРИМ И РЉАВИМ ЉУДИМА

[садржај](#)

Послије Бога, више од свега воли побожну душу.

Наше везе и дружење са оваквим или онаквим по моралу људима, имају одвећ велики значај, одвећ много утичу и на наше морално стање. "Реци ми - говорио } један паметан човјек - са киме се дружиш, и ја ћу ти казати какав си сам".

Ко тражи друштва и дружења са злима људима, довољно показује своју сопствену злоћу. (Блажени Августин).

„С ким си, онаав си си", вели наш српски народ.

Ништа тако не утиче на наше срце и вољу као **примјер** других људи, добар или рђав. (Ј. Толмачев).

Ако и добру биљку посадите посред трња и боце, она се угуши и нема рода; тако и у проводу и раскалашености бујних и покварених људи заглуши се свако добро, чак и религиозно осјећање; напротив, дружење са паметнима и ваљаним људима може поправити и на добро упутити чак и покварено срце.

Дружење са мудрима - најбоља је школа за срце.

Општењем и дружењем са Светима, човјек ће се и сам посветити.

Када уђе у дућан продавца миришљавих предмета, човјек носећа пријатне мирисе; и дружењем с побожним људима, неосјетно нас привикава да им подражавамо у врлинама њиховим. (Св. Антоније Велики).

Зашто од рђавих људи страдају добри у изгнању и сиромаштву? - Због тога, да би се други људи научили од њих страдању. Добри су створени ради тога да буду за углед другима. (Амвросије Рандју),

Добар примјер је модел (образац) са кога се пресликавају други. (Блажени Јероним).

Примјер људи, испуњених ватреном љубављу према Богу, храни и наше срце том хришћанском врлином. Жишка која се налази одвојена од жара, ако и садржи у себи топлоте, но мало помало гаси се.

Зближавај се са праведницима и уз њих - приближићеш се Богу. (Св. Исак Сирин).

Дружи се са онима који имају смјерности, и научићеш се њиховим врлинама. (Исти).

Неваљалац сада не тражи дружење са побожним људима, но доћи ће вријеме када ће он то ватрено пожељети, али ће већ бити доцкан (Прем. Сол. 5, 3). (Прота П. Соколов).

Зли и подмукли човјек сличан је горећем угљену, који ако и не опече огари и упрља.

Бјежи од нечиста срца као од угљена: када је жив опече, а ако је угашен, прља нам руке.

Не пецкају толико очи дим и смрдљиво испарење, колико рањава душу друговање са неваљалцима. (Св. Златоуст).

Зли човјек, када је сам себи непријатељ, шта друго може другоме учинити, ако не зло?

Боље је са звијерима живјети, него ли са злим људима. (Св. Златоуст).

Зли људи више шкоде него ли отровне змије, стога што оне отворено и јавно носе свој отров, док они тајно и неосјетно заражавају. (Исти).

Као што општење са добрима јесте школа у којој се човјек и без књига обучава хришћанској философији, тј. благочестивоме животу, тако и дружење са злима бива узрок крајње покварености. (Св. Тихон Задонски).

Општењем са рђавима, и сам ћеш постати рђав.

Као што мува, летећи око гореће свијеће, лако се опали, или као што огледало када на њ' дунеш, озноји се, тако и они који се друже са рђавим људима себи шкоде и скрнавe се. (Св. Димитрије Ростовски).

Врабац врапца одмамљује у клопку; и грешник сличнога себи вуче у дубину зла. (Св. Јефрем Сирин).

Као што се сунђер[1], када се стави у воду, рашири и усише у себе влагу, тако и човјек, који је колебљив у мислима и несталан, ако се здружи или подуже разговара са оним који расуђују по тјелесноме и свјетскоме, удише у себе људску штетну мудрост. (Исти).

Као што нечиста вода поквари најбоља вина, тако и опаке бесједе скрнавe добре по животу и нарави људе. (Св. Антоније Велики).

Као што прокажени заражава чистога, тако и општење са злима квари и развраћа (деморалише) добре људе. (Св. Златоуст).

Нема ништа лакше него ли подносити што рђаво (тј. подлећи злу). Дешава се да нисмо у стању да слједујемо нечијим узвишеним врлинама, но зато врло лако може да усвојимо његове недостатке. (Блажени Јероним).

Као што један мали дио или капља квасца може да ускисне пуно корито тијеста, тако и смртни гријех, боравећи у једноме човјеку, заражава многе; због тога се догађа да један неваљалац или безбожник лако одвраћа од пута истине многе добродјетелне, док, међутим, многи добродјетелни не могу понекад да одвоје од зла и једнога безбожника и неваљалца.

Немоћ човјечија је већ таква да добри човјек, ступивши у друштво злих, и сам постаје злим; међутим, како зли ријетко постаје добрим! (Св. Златоуст).

Лакше је позајмити порок него ли предати врлину, пошто се прије можеш заразити болешћу, него ли да пренесеш своје здравље другоме. (Св. Григорије Богослов).

Болест се свагда лакше предаје и преноси, него ли здравље; тако је и у моралном погледу. Болести често бивају епидемичне и шире се, а здравље никада. (Прота Ј. Талмачев).

НАПОМЕНА:

1. сунђер=спужва

17. О ЛЈУБАВИ ПРЕМА БЛИЖЊИМА

[садржај](#)

Као што пећ без ватре не може бити топла, тако и човјек, који нема у себи Бога, не може имати љубави према ближњему.

Непријатељ Божији не може бити пријатељ људи.

У кругу, сви полупречници везују се у центру, и што су ближи овоме, тим су ближи један другоме; по мјери пак удаљења међу собом, удаљују се и од центра. Тако и људи, што су даљи од Бога, тиме су даљи и један од другог. (Ава Доротеј).

Воли Јединога Бога и завољећеш сву дјецу Божју.

Ко искрено љуби Бога, тај не може а да не воли и ближњега. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Ако љубиш Бога, треба да љубиш и онога кога Бог љуби, стога што, ако волиш кога Он воли, волиш и Онога који воли онога кога ми волимо. (Св, Тихон Задонски).

Свети су били како богољубиви тако и човјекољубиви више од свију људи.

Ми смо дужни да имамо братско срце према нашим ближњима, стога што Бог има очинско срце према свима нама. (Прота П. Соколов).

Бог се свакако стара о теби, и то непрекидно, па и ти се непрестано брини о ближњему твоме.

Воли Бога у Њему самоме, и у свима онима који носе на себи слику Његову. (Филарет Черниговски).

Ако волимо Бога, неопходно је нужно љубити и слику Божију - човјека.

Уважавај слику Божју у свакоме човјеку.

Ако је ближњи твој и недостојан љубави твоје, по твоме мнијењу, достојан је Бог којега је човјек слуга и чију слику на себи носи; достојан је Христос, који је крв Своју за њега пролио. (Св. Тихон Задонски).

Ма ко био и ма какав био ближњи твој, за њега је Христос добровољно положио душу своју.

Због чега се отказујеш од љубави према ближњему, када је Христос за њега чак и живот свој положио?

Не вјерује у Христа ко Га не љуби; не љуби Њега, који не љуби ближњега свога.

Господ љуби све нас; и ми смо дужни љубити све.

И најништавнији човјек важнији је од свих осталих видљивих твари и створења.

Видећи грудву златоносне земље, незналица пролази покрај ње, док зналац обраћа пажњу, јер у њој види зрнење злата. Слично овоме, гледајући на човјека који је по спољашности својој никакав, рђава изгледа, необразован, груб, несрећен, поро-ан, - непажљив човјек га презире, док пажљив човјек само га жали али не презире, стога што у овом човјеку рђава изгледа као у блату види и злато - суштину човјека, и особито његову душу. (Филарет, митр. Московски).

Не суди о човјеку по спољашности његовој, но познај унутрашње каквоће[1] његове.

Не по спољашној судби, него по дјелима и животу ми смо дужни судити о достојанству човјековом. (Прота Ј. Толмачев).

Под сиротињском хаљином често се скрива благородна душа. (Исти).

Понеки живи у сиротињској колибици, но душа његова, може бити је станиште Тројединога Бога. (Филарет Черниговски).

Неће те понизити ако укажеш љубав и поштовање твоме ближњем, па макар се он налазио на много нижем степену ума, звања, стања и морала од тебе, али ће те понизити ако му љубав и поштовање не укажеш.

Гледајући несрећнога не обраћајмо пажњу нинашта друго, већ само на његову несрећу. (Прота Ј. Толмачев).

Онај нам је свагда ближњи, који потребује нашу помоћ. (Исти).

Ко не помаже другоме зато што је дотични Јеврејин или Турчин, или Лутеранин, тај није Хришћанин. (Исти).

Представљајте свагда ближњег на своме мјесту, а себе на мјесту ближњег.

Учи се да у трпљењу подносиш туђе недостатке и слабости, ма какве оне биле, с тога што у самоме теби има много недостатака које други морају подносити. (Тома Кемпијски).

Не чини и не пожели другоме оно што самоме себи не желиш. Тешко ти је када ти се смију, не смиј се ни ти другоме. (Филарет Черниговски).

Браћа твоја трпе те онаквога какав си; трпи и ти њих ма какви они били.

Што ниси рад себи, не чини другоме; а што си рад од других, то најприје сам учини другоме.

Тешко ти је када нико неће да саучествује у недаћи и жалости твојој; потруди се да и ти сам узмеш саучешћа у туђој не-вољи. (Филарет Черниговски).

Желиш да те воле људи? Воли и ти њих. Хоћеш ли да и теби сви без изузетка чине добро? Чини и ти добро свима и свакоме без изузетка. Теби би свакако било мило када би се сви теби обраћали с кротошћу и смјерношћу? Буди и сам кротак и смјеран пред свима. (Филарет Московски).

Ако хоћемо да стекнемо повјерења, онда се владајмо добро; и ако хоћемо да нас љубе и воле, волимо и ми. (Св. Исидор Пелусиот).

Најбоље средство за принудити људе да говоре добро о нама јесте - чинити им добро.

Као што магнет привлачи гвожђе, тако паша искрена љубав привлачи нам љубав ближњих. (Јаков, архиеп. Нижгородски).

И ономе који није према теби расположен, учини му, по могућности, добро. (Филарет Московски).

Треба бити правичан према свима, па чак и према онима који нису такви према нама.

Будимо строги према себи, а попустљиви чак и према онима који умију да праштају само себи самима. (Плиније Млађи).

Праву љубав има само онај који и пријатеља воли у Богу, и непријатеља воли ради Бога. (Св. Григорије Двојеслов).

Немогуће је да нас сви воле, али је нама могуће да све волимо.

Можеш вољети све, не престајући да мрзиш пороке. (Филарет, митроп. Московски).

Воли грешнике, но мрзи дјела њихова. (Св. Исак Сириј).

Умјесно је мрзити у злима злога (тј. ђавола), али треба вољети створење Божије. (Блажени Августин).

Учи се да подражаваш св. оцу Исаку, који је говорио за себе: Никада нисам у своју колибицу уносио мисли непријатељске према брату који ме је увриједио; такође сам се старао да и брат (човјек уопште) не унесе у дом свој рђаву помисао против мене.

Употреби свеколико старање да никоме не учиниш зло и да имаш чисто срце према свима људима. (Ава Пимеи).

Не чини никоме зла и ни о коме не мисли зло у срцу своме. (Ава Мојсеј).

Ако не желиш да те зло постигне, не пожели да учиниш зло. За посљедњим неизоставно сљедује прво. Јер, **"што човјек посије оно ће и пожњети"** (Галат. 6, 7). (Св. Тихон Задонски).

Ко мисли и намјерава да учини зло другоме, тај већ почиње да доживљава зло прије него га учини.

Не тражи себи користи онамо гдје можеш шкодити ближњему.

Не може човјек шкодити другоме, а да себи самоме не нашкоди.

Ко никоме не чини ништа рђаво, тај се нема чега бојати.

Ко причињава штету, или наноси увреду другоме, тај нема мудрости.

Злоба сама себи шкоди. (Св. Златоуст).

Као што црв, подгризајући дрво, повређује га, тако и злоба, налазећи се у срцу човјечијему, подгриза га и једе га. (Ава Исаија).

Ко човјека ожалости, тога ће и Бог ожалостити.

Немојмо неправдама нашим да навлачимо на себе гњев правде Божије. (Филарет Черниговски).

Не треба ради нас самих да гајимо мржњу према ближњима.

Ко не воли брата свога (тј. свакога човјека), тај не може ни Бога вољети; али тога и Бог не воли.

Не мрзите никога од људи и Бог ће вас вољети. (Св. Епифаније Кипарски).

Није довољно чувати се од зла, ако не чиниш и добро. Мало је то ако никоме не шкодимо, потребно је старати се да буд-мо од користи многима. (Блажени Августин).

Ако не чиниш зла ближњему - то ни-је довољно; не желећи зла, чини му добро, иначе ћеш бити сличан дрвету које само цвјета, али рода не доноси. (Ксенократ).

Не чините другоме оно што не би жељели да вам други чини: извршавање тога правила сачињава доброту. Чините другоме оно што ви желите да вам други чини, - то је добротинство и врлина.

Вољети ближње и чинити им добро нужно је не само због тога што је то заповијест Божанског Законодавца Старога и Новог Завјета (Лев. 19, 18; Мат. 22, 37-39), него и стога што се у тој љубави и помагању ближњему у добру, садржи и наша сопствена срећа и добро.

Корист свакога појединца садржи се у користи ближњега, а корист ближњега у користи другог. (Св. Златоуст).

Кад лекар налије на своју руку зејтина[2] или каквог течног љекарства - да болнога помаже, он најприје сам осјети мирис његов; тако и онај који се моли за брата, или му какву услугу или добро учини, и сам се тиме најприје користи. (Старински Патерик).

Ко само себе воли, ко се само за себе брине и мисли да само њему буде добро, а други нека живе како знају, тај је најопаснији непријатељ наш.

Самољубље је - најопаснији непријатељ наш.

Егоизам - себичност први је беочуг[3] на дугачком ланцу свакојаким других порока.

Ако је љубав пламен, онда је самољубље - згорјевање[4].

Ко живи само за себе и тражи једино сопствене користи, тај не може бити срећан. Ми тек тада живимо истинским животом када живимо за друге.

Живи ради других, ако хоћеш да живиш ради себе. (Сенека).

Сам Бог је друштвен, јер је створио разумна створења којима би могао откривати и давати своја савршенства.

Ко мисли само о себи, када му се срећа осмјехује, он, када га несрећа снађе, нема другова.

Сваки је дужан све друге претпостављати себи. (Св. Василије Велики).

То је дужност свију, и благо свакоме ко живи за све и свакога.

Наше дружење нека припада добрим људима; наше уважавање - побожнима; наша најближа и прва брига - сродницима; наша љубав - свима; наша помоћ - оскуднима. (Прота Јован Толмачев).

Доиста добар човјек заборавља своје јаде у туђим јадима, и своје радости у туђим (себи сличних) радостима. (Лафатер).

Не говори о својој срећи с човјеком који је много несрећнији од тебе. (Плутарх).

Не одреци се да принесеш на жртву правичности и само своје спокојство и своје интересе, а понекад и благоволење многих моћних, само да спасиш једнога немоћнога.

Ко може помоћи утопљенику а не помогне му, тај га утопљује.

Неће спасти себе ко не потпомаже спасавању других.

Ако не можеш указати помоћ несрећноме, макар му изјави своје саучешће.

Саучешће човјеку у несрећи јесте за срце исто што и роса за биље.

Ава Агатон говорио је: "Када би ми било могуће да узмем себи тијело некога од прокажених (губавих), а ја да му дам моје тијело - то би за мене било наслада". Таква је права, савршена љубав.

Права љубав свагда је расположена више учинити него колико чини, или чак колико може учинити.

Дуг љубави, дуг је таквога рода, да се непрекидно уплаћује, и на земљи никада се не исплаћује.

Онај много чини који много воли. (Тома Кемпијски).

Много чини, ко добро чини. Добро чини онај који општим интересима служи више него ли својој вољи. (Исти).

Љуби Бога више свега и свакога. Послије Бога љуби ближњега као самога себе. Ако желиш савршенства, онда ову последњу (тј. љубав према ближњима) претпостављај оној првој (тј. љубави према себи), и земаљска награда коју ћеш за то добити биће ти почетак и залага твога вјечнога блаженства на небу.

Не буди самољубив и бићеш богољубив; не буди самоугодљив (тј. не угађај себи и не попуштај својим страстима) и бићеш братољубив. (Св. Максим Исповједник).

НАПОМЕНА:

1. каквоће=квалитете
2. зејтин=јестиво уље
3. бечуг=карика, колут, алка
4. згорјевање=изгарање, спаљивање рјеђе

18. ДАРЕЖЉИВОСТ ИЛИ МИЛОСТИЊА

[садржај](#)

Уколико је свијет пун биједи и јада, утолико је потребно да људи олакшавају те биједи осјећањима добротинства и дјелима милосрђа.

Добро је ако твоје срце није тврдо и камено, али није добро ако је твоја рука хладна и савијена, те се не пружа према биједнима и невољнима.

Човјек који може указати помоћ и учинити добро, но не указује га и не чини, жалосно је и уједно недостојно биће. (Леонид, архиеп. Јарославски).

Не одвајати и не давати сиромасима (сиротињи) од онога што остаје сврх наших потреба, значи отимати туђе добро. (Блажени Августин).

Богом је допуштено да на земљи буде много ојађених, сиромашних, несрећних, да би се они спасли својим трпљењем, а ти - својим милосрђем.

Богаташи достављају сиромасима средства за живљење, а сиромаси овима - средства за њихово спасење.

Без цјеломудрености (невиности) може се ући у Небеско царство, али без милостиње немогуће је.

Немогуће је, безусловно је немогуће, без милостиње доћи ни до врата Царства небеснога. (Св. Златоуст).

Без чињења милостиње и молитве су бесплодне. (Исти).

Милостив је Бог и приклоњава се природним милосрђем на молитву људи, али на молитву милостивих. (Св. Тихон Задонски).

Са каквом ћеш се надом молити Богу, када сам не обраћаш пажњу на мољења подобних теби људи? (Исти).

Како ћеш са осталима у цркви говорити: **Подај Господе!** када сам сиромасима ништа не дајеш, а можеш дати? (Исти).

Каквим ћеш устима рећи: "Чуј ме Господе", када сам не чујеш молбу невољнога, или, правилније рећи: не чујеш у невољноме самога Христа, који вапије теби? (Исти).

Са каквом ћеш надом пружити руке Створитељу своме, када сам сличнога себи, који ти пружа руке, одбијаш од себе? (Исти).

Какви смо ми према ближњима, такав ће и Бог бити према нама. (Св. Златоуст).

Ако си презрео невољнога (сиромашка), презреће и тебе Онај који је осиромашео ради њега (тј. Христос); ниси ли отворио врата ономе који је на њих куцнуо, неће се ни теби отворити врата Царства небескога; ниси ли обратио пажњу на јаук ожалашћенога, неће се услышити ни нарицање твоје молитве. (Духовни Маргарит).

Свака суза биједнога, проливена у име благодарности теби, сијаће ти за гробом као непроцењиви драги камен; свака суза проливена због твоје хладноће и немарности према ближњему, пашће као врела вода на твоју душу пред пријестолом самога Бога.

Милост Божју тражи себи давањем милостиње ближњима.

Има их који, при тражењу милостиње од стране сиромаша, говоре: "Бог ће дати". Неразумно чиниш ако тако чиниш према невољном брату. Сиромашка шаље теби Бог, а ти га обратно шаљеш Богу ријечима: "Бог ће ти дати". Та Бог ће дати, неизоставно ће дати, али дај и ти. Он ће дати сиромасима; но да ли ће теби указати Своју милост, која је теби неупоредиво више потребнија, него ли сиромашку твоја милостиња?

Човјеку сиромашку и оскудноме Бог помаже, стога што Бог никога не оставља; но ти, одгнавши од себе биједнога, одагнао си себе од части коју ти је Бог дао и удаљио си од себе благодат Његову. (Св. Исак Сириј).

Заволи сиромашне, да би преко њих задобио милост од Бога. (Исти).

Снабдијевајући их обрадуј јадне сиромаше; они ће ти умилостивити Судију-Бога. (Св. Нил Синајски).

Ја се не сјећам да ли сам у животу видио ма и једнога дарежљивога човјека, који је умро несрећном смрћу. А и како би он имао несрећни крај живота, када има толико посредника који се моле за његово спасење. (Блажени Јероним).

Изливај јелеј љубави и дарежљивости на ближње своје, и угасићеш пламен паклени, готов да грешника сагори.

Спасавај друге, ако хоћеш да себе спасеш; пружај привремену срећу ближњима, ако хоћеш да се наслађиваш небесним благом. (Прота Род. Путјанин).

Милост Божија нас очекује онда када нам се укаже случај да укажемо милосрђе другима.

Зар то није превелика милост од Бога што нам је дозвољено да искупљујемо гријехе наше милостињом?

Вода има својство да пере тијело од блата, а милостиња да уништава душевне нечистоте. (Св. Златоуст).

Идите и наслиједите Царство Божије, рећи ће Господ милостивима, не стога што нисте сагријешили, већ зато што сте милостињом очистили гријехе своје. (Блажени Августин).

Није од мале важности љекарство милостиње: њега можеш употријебити за све ране.

Балсам (милости), којег изливамо на израњављено срце ближњег, поткрепљава и наше сопствено срце.

Чинећи добро другима, тиме и себи добро чинимо.

Јефтинијом цијеном добротинства према људима можемо задобити Царство Божије, које нема цијене. (Филарет, митроп. Московски).

Слијепец, којему указујемо пажњу кроз милосрђе, јесте добар вођа за Царство небеско. (Исти).

Ти дајеш новце сиромасима, а они теби дају смјелост да изађеш пред Бога.

Благо ономе ко може са Св. Григоријем Ниским рећи: "Господе, чини са мном оно, што сам ја чинио другима".

О, веселници путници земаљски! Куда идемо, ако не идемо путем милосрђа хришћанскога ка милосрђу Христовом. (Филарет Московски).

Рука, чинећа добро ближњему, отвара руку благиости Божије. (Исти).

Давајући човјеку, ми примамо од Бога. (Исти).

Ти милостињу пружаш сиромасу и просјаку, а њу прима сам Христос. (Св. Златоуст).

Рука сиромасова јесте благајница Христова; што прима сиромашак, то прима Христос. (Св. Златоуст).

Дајући лежећему на земљи (тј. невољнику), ми дајемо **Сједећему** на небу (тј. Богу). (Св. Григорије Двојеслов).

Чинимо и дајимо милостињу, да је обратно добијемо од Бога. (Св. Василије Велики).

Не цицијаши давати милостињу просећима, и не окрећи главе од Онога у чије име траже помоћ од тебе. (Св. Димитрије Ростовски).

Пази се, даји и троши новац на оно нашта треба и што је за твоју душу корисно.

Као што хљебно зрно, павши на земљу, доноси корист ономе који га је посијао, тако и хљеб, којег пружамо гладноме, доноси стотину пута већу корист. (Св. Василије Велики).

Дај Ономе који све теби даје, и добићеш од Њега стотину пута више.

Ко се смилује на сиромашне, томе је старалац сами Бог. (Св. Исак Сирин).

Не бој се да ћеш осиромашити када дајеш милостињу. Ко служи Богу и невољнима, тај неће никада осиромашити. "Рука дајушчаго не оскудевае", вели Свето Писмо. Не постају сиромасима они који дају обилну милостињу сиротињи, већ они који жале удијелити невољноме који грош, док међутим ниучему не штете да задовоље своје прохтјеве. (Прота Јован Толмачев).

Зар ће се твоје богатство умањити ако дајеш милостињу? Оно се не само неће умањити, него ће се њему тиме додати и небесна блага. (Св. Златоуст).

Чини добро ономе кога видиш да потребује твоје помоћи, а вјеруј Ономе који се не види а прима то (од тебе). (Филарет Московски).

Воли то пријатно задовољство да друге усређаваш и помажеш биједнима, особито онима који су добри и честити. То задовољство је једно од рајских. Сам Спаситељ казао је: "Много је блаженије давати него ли узимати (Дјела Ап. 20, 35).

Срећан је у животу онај који има средстава да друге усређује.

Велико је дјело - човјек, драгоцјено је - човјек милостиви и дарежљиви. (Св. Златоуст).

Ништа толико не уподобљава човјека Богу, колико добротинство. (Ава Евагрије).

Готово да нема човјека тако сиромашнога који би се с правом могао извињавати да није у стању испуњавати дужност милосрђа. (Св. Григорије Богослов).

Ти можеш бити добротинац, па макар био одвећ сиромашан, чак сиромашнији од оних који од тебе просе милостињу.

Сила и моћ милостиње није у томе да би много или мало дао, него у томе да не даш мање него ли колико можеш дати. (Св. Златоуст).

Ако имаш много, подаји много; ако имаш мало, радо раздјељуј сиромасима и то мало што имаш.

И од милостиње (чињене теби) подаји другима милостињу.

Буди по могућству и стању своме добротинац. И сиромашак сиромашку може помагати. (Јер има и сиромашака само по имену).

Добročинства у средствима и начинима неисцрпна су.

Сиромаси и просјаци могу просити милостињу за друге просјаци или сиромашне, дијелити с њима свој хљеб, трудити се за њих, помагати чак имућнијима, ако су ови болесни, или у некој другој нужди и гоњењу. (Прота Јован Толмачев).

Није прави и искрени дародавац онај који даје од својих преостатака, него онај који у корист сиромаша лишава себе и онога што је саме њему потребно. (Блажени Августин).

Благо ономе ко још пости ради тога да би хранио сиромашне.

Ако сам не можеш помоћи брату, моли Бога да му помогне.

Милостиња се не састоји у томе да би само паре давао, него да се дају са хришћанским осјећајем милосрђа. (Св. Златоуст).

Ако што дајеш ономе који нема, нека радост и веселост лица прати твој дарак и добрим ријечима пружа му утјеху. (Св. Исак Сирин).

Само је она милостиња права која се даје с радошћу. (Св. Златоуст).

Давати радо значи више него ли давати много. (Блажени Августин).

Ако пружиш сиромашку хљеб са невеселим лицем, онда си изгубио и хљеб и награду. (Св. Златоуст).

Ко предупредује невољу невољнога, значи да је удвостручио помоћи му.

Продужи твоју милост земаљску (тј. непрестано чини добро), да би ти се продужила милост небеска.

Дајите милостињу свакоме ко проси милостињу Христа ради, не распитујући и не размирујући ко је и какав је просилац, имајући у виду бојазан да онај, кога ти одбијеш од прага свога празне руке, не буде сами Христос.

Много је боље ради достојних пружити десницу и недостојнима, него ли из бојазни да не би дали и недостојнима, лишавати помоћи достојне. (Св. Григорије Богослов).

Боље је наићи на неблагодарност, него ли заборављати несрећне.

Никаква и ничија неблагодарност не треба да те уздржава од чињења добрих дјела.

Зар би ти уздржао руку од давања милостиње, ако би искусио неблагодарност или би је предвидио? Сјети се твога Спаситеља, који, премда је видео пред собом девет неблагодарних а само једнога благодарног, учинио је добро свима њима (исцијелио их од прокаже). (Лук. 12, 12-19). (Филарет Московски).

Не тражи и не очекуј благодарност при чињењу добрих дјела. Ко ову тражи, изгубио је од Бога одређену награду за учињено добро дјело.

Добра душа чини добро ближњему, и не само што подноси неблагодарност његову великодушно, него и са трпљењем прима и подноси увреде. (Ава Таласије).

Умножавајте ваша добра дјела, али никоме и никада не замјеравајте, ако вам не узвраћа благодношћу.

Ако коме дајеш милостињу ради Бога, онда му не замјеравај (као неки што говоре просјаку: "Што си такав; што не радиш", итд.). Ко замјера и прекорева, тај једном руком даје, а другом као да узима натраг оно што је дао (Лук. 6, 30).

Ко укорава другога својим добрим дјелима, тај не чини добро ближњему већ га срамоти.

Понеки дају милостињу, но од других отимају.

Корисно је милостињу давати, али је штетно друге вријеђати. (Св. Тихон Задонски).

Многи дају Петру, што су узели од Павла, уображавајући да чине милостињу.

Слијеп је онај милостиви дародавац, који је неправичан; то је обрађивање њиве, са које се не може жњети. (Св. Нил Синајски).

Најприје се остави отимања и приграбљивања туђега добра, а потом подаји милостињу. **"Уклони се од зла и чини добро"**. (Псал. 36, 27). (Св. Златоуст).

Ако ти је у вољи да сијеш међу сиромасима, онда сиј од сопственога. Ако ли се ријешеш да сијеш од туђега (отетог, украденог, итд.), знај да су то најгорчије травуљине. (Св. Исак Сириј).

Од таштине (поноса, гордости, самохвалисања) треба бјежати, а особито при давању милостиње. Милостиња заражена овом болешћу није дјело милосрђа, већ самохвалисање (разметање) и немилосрђе. (Св. Златоуст).

Када дајеш милостињу не из милосрђа но само да се покажеш, тада она не само да није милостиња, већ је чак увреда, стога што тиме јавно исмијаваш и понижаваш брата свога. (Исти).

Чинећи добро ближњему, одгони од себе таште и гордељиве помисли. Ти помажеш невољнима; неоспорно, то је прекрасно објелодањивање твоје љубави према ближњему; но ти то чиниш што си и дужан чинити, као брат свога ближњега. Чиме се онда имаш поносити? - Ти помажеш невољнима; но ти им дајеш не своје већ Божије, не само по томе што ти то сматраш за своју сопственост, него си и ти сам у цјелини, и душом и тијелом, творевина Божија. Чиме се, дакле, имаш гордити?

Ако је ко и богатоме подарио обилну милостињу, али је то учинио са жељом и намјером да се прослави пред људима, да се прочује име његово, онда је такав дао милостињу својој таштини и сујети. (По Филарету Московском).

Куповати уважење људи цијеном милостиње значи куповати одвећ скупо, то је куповање цијеном самога неба, које би било наградом његовом.

Буди сличан поточићу, који својом влагом напаја и зле и добре; чинећи добро свима, као поточић, ипак не шуми, слично њему, о своме добротворству.

Буди сличан труби: када говориш о добру које си од других добио, грми о њему. Но буди сличан гробу у односу на добро које си ти ближњему учинио (тј. ћути).

Благодјејања (добротворства) која си ти од других добио, свагда памти и сјећај се, но благодјејања које ти сам учиниш, одмах предај забраву.

Нема љепшег и милијег осмјеха него што је осмјех мајке и дјетета; нема смјешка прекраснијег него што је смијешак великодушности, који сакрива своја добра дјела.

Ево тече поточић: он се скрива у шибљу и посредством скривених путова својом влагом храни растиња, која ничу на његовим брјеговима. Ово представља слику кротке и смјерне душе, која тајно чини добро ближњему, не желећи да свијет труби о њеним врлинама.

Не говори ни ријечи када коме указујеш милост или благодјејање; али када теби други чине добро, тада не ћути већ говори,

После учињеног добра, једно од највећих задовољстава јесте признање или благодарност.

Научивши бити захвалан, човјек ће се научити да буде добротвор и дародавац.

Молећи се Богу о добротворима својим, истовремено ћете чинити добро и сопственој души својој. (По Филарету Московском).

Ништа нема мрскије од неблагодарности: неблагодаран човјек сличан је ономе који је нешто преваром узео, а што њему не припада.

19. ДРУЖБА - ПРИЈАТЕЉСТВО

[садржај](#)

Велики је добитак - искрени пријатељ и добри друг. (Ава Евагрије).

Искрени друг је бољи од свакога рођака.

Ништа на свијету нема прекрасније од пријатељства. Оно служи као утјеха садашњег живота. Шта може бити веће и драгоцјеније од тога када имаш коме открити своје срце, подијелити оно што је тајно, повјерити му оно што је од других сакривено? Шта може бити утјешније него ли када имаш искрено преданог ти човјека који дијели с тобом радост када си у добру, у несрећи пак узима саучешће, у страдању пружа ти савјете и утјехе? (Св. Амвросије Милански).

Жалост, подијељена с киме, слаби и смањује се, а радост подијељена удвостручава се.

Непријатељство и омразу треба написати на води, да је што брже нестане, а пријатељство - на бакру, да се насвагда сачува чврсто и непромјенљиво. (Св. Исидор Пелусиот).

Памет тече пријатеље, несрећа их искушава (тј. проба какви су). (А. Рандју).

Ласте се летом враћају, а пред зиму се удаљују: ето слике лажних пријатеља. У пријатним данима они су уз нас, но ако вас срећа изневјери, они се удаљују од вас. (Исти).

Несигурнога и лажнога пријатеља могуће је упоредити са сјенком која пада на сунчани сат. Та сјенка појављује се само на ведрини, али ишчезава с појавом облачка (тј. на облацини).

Вјеран пријатељ не окреће леђа, када ти срећа окрене леђа.

Пријатељи или другови зову те на весеље. Они те зову да их утјешиш (пријатељством); пожури се на тај позив. (Амвросије Рандју).

Ако твој пријатељ чини осјетне погрешке, не снбивајући се укоравај га, - то је прва обавеза пријатељства.

Ако ли пак на порок пријатеља гледаш равнодушно и не стараш се о његовој поправци, тиме јавно објелодањујеш себе да си и ти сумњивога поштења.

Пријатељ се тиме и разликује од ласкавца што ласкавац ради насладе и уживања бесједи, док пријатељ говори и оно што може огорчити (тј. ако пријатељу истину каже у очи). (Св. Василије Велики).

Не обећавај себи невиних радости пријатељства, ако их не потражиш у друштву добрих.

Не дружи се са човјеком који чини зло своме ближњем, и не радуј се са оним који чини зло другоме. (Ава Матеј).

Не тражи познанства са човјеком лукавим. Дружење са лукавим јесте дружење са ђаволом. (Св. Антоније Велики).

Пријатељство са злим човјеком слично је јутарњој сјенци, која се све више и више смањује; док пријатељство са добрим мора расти као вечерња сјенка, докле траје гријање сунца.

Честити људи, видећи врлину у своме непријатељу, мире се са њиме, а неваљаломе пријатељу окрећу леђа, ако је он непоправљив.

Ава Агатон је говорио: "Ако опазим да ме мој најмилији (пријатељ, друг, брат) увлачи у душевну штету (или погибао), то ћу га одмах одбити од себе, тј. прекратићу познанство и односе са њиме".

Ако се у твоме пријатељу не покаже врлина прекрасном, а не омрзнеш у њему порок, можеш ли ти онда рећи или помислити да волиш врлину а мрзиш порок? (Лафает).

Не дозволи себи да нарушиш Божанске заповијести ради пријатељства људскога. (Св. Антоније Велики).

Не треба имати таквих пријатеља, односно другова, који више воле богате гозбе и чашћења, него ли пријатељство.

Са онима који те посјећују само ради провођења времена, говори о Христу, о смрти, о будућем животу, о суду и о паклу; тада ће они или поћи од тебе кући са поуком, или више неће долазити теби и одузимати ти вријеме.

Драгоцјен је и вјеран пријатељ или друг онај који, дијелећи са нама жалост и радост, може уједно да нам буде и наш савјетник у тешким околностима нашега живота, и исправитељ наших заблуда и руководитељ у врлинама. Но за то су такви пријатељи или другови ријетки, као што су уопште и драгоцјености ријетке. Стога Свети Оци и савјетују да треба бити врло обазрив у избору пријатеља и друга, коме би могао повјерити душу своју.

У кога срце твоје није потпуно увјерено, томе се и не предаји срцем. (Ава Пимен).

Према свима буди пријатељски расположен, али све не примај себи за савјетнике. (Св. Антоније Велики).

Не откривај своје мисли свима него само онима који могу лијечити душу твоју. (Исти).

Буди прозрачан као поточић (с бистром водом) пред Богом и савјешћу, но не дај да се у душу твоју загледају рђави и зли; поглед порока помрачава душу.

Боље је примити злато лажно, него ли пријатеља лажљивога. (Ава Евагрије).

Нема страшнијега непријатеља, него ли што је лицемјеран (лукави) пријатељ.

Чувај се већма зависти пријатеља, него ли од непријатеља; јер непријатељ завиди јавно, а пријатељ тајно.

20. ПРАШТАЊЕ УВРЕДА И ЉУБАВ ПРЕМА НЕПРИЈАТЕЉИМА

[садржај](#)

Бог нам је дао двије способности подједнако драгоцене за наше слабо срце: сјећати се и заборављати. (Гроф Блудов).

Када нам чине добро, учтивост захтјева да га се сјећамо; а када чине зло, љубав побуђује да га заборављамо. (Св. Амвросије Милански).

Добročинства записуј на бакру, а увреде на води. (Св. Исидор Пелусиот).

Буди умјешан немати непријатеља у свему свијету, па макар ти тај свијет не дао ни једнога пријатеља. (Филарет Московски).

Бог нам је заповједио непријатељство и мржњу само против **змије** (Бит. 3, 15), тј. против човјекоубице ђавола.

Хоћеш ли да ђаволу не попушташ и да му се противиш? Попуштај људима и не противи им се, и не враћај зло за зло.

Ко се срти на ђавола, тај се не срти на људе; али ко се срти на брата, тај закључује мир са ђаволом. (Св. Нил Синајски).

Зашто мрзиш на човјека који те је увриједио? Није те он увриједио, већ ђаво; гаји мржњу према болести, а не према болеснику (тј. мрзи ђавола а снисходи човјеку). (Св. мати Синклитикија).

Треба мрзити и гонити гријехе, а не оне који гријеше. (Прота П. Соколов).

Са људима се мири, а са гријесима се карај.

Не жалите се на друге, већ више сажалевајте их.

Људи су више слаби него што су зли.

Већи дио порока људских - погрешке су и слабости.

Буди према себи строг а према другима снисходљив (милостив, благ).

Не праштај себи ни у чему, а другима све праштај.

Ако је некоме тешко опростити, ма коме то било, тај је дужан сјетити се да је он хришћанин.

Права хришћанска љубав у томе се баш и састоји што се уздржава од правичне освете, преостављајући освету Богу: **"Моја је освета, говори Господ. Ја ћу вратити"**. (Сир. 28, 1; Рим. 12, 19). (Прота Ј. Толмачев).

Звање хришћанина изискује не само да не узимамо што је туђе, не само да не вријеђамо сусједи (комшију), него да им уступамо и своје, у ћутању кротке љубави. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Хришћанска побједа састоји се не у освети, него у кротости и трпљењу. (Св. Тихон Задонски).

Ако је по човјечијему тешко праштати увреде, по хришћански је много теже не праштати их. (Филарет Черниговски).

Ко враћа злим за зло, тај је гори од незнабошца.

Чим увреда почне да ти срце распаљује, сјети се Христа и Његових рана, - расуди да оно што трпиш много је мање у сравању са страдањем самога Господа; и тада, као водом, угасићеш своју тугу. (Св. Григорије Богослов).

Теби се, рецимо, чини да је непријатељ недостојан опроштаја. Но зар је Исус Христос недостојан тога да би из љубави према Њему опростили ближњему који вас је увриједио? (Протојереј Ј. Толмачев).

Право хришћанско трпљење састоји се у томе да не само не треба се светити ономе који нас је увриједио, него и не хтјети то па макар нас срце и гонило на то. (Св. Тихон Задонски).

Не мисли о томе да те нико не увриједи, него о томе да нико, и ако би то хтио, не може то учинити. (Св. Исидор Пелусиот).

А исто значи: живи таквим хришћанским животом и тако се владај да те нема ко зашта напасти, или увриједити или напакостити. (Преводацац).

Буди готов отрпити више него ли колико се то хоће вријеђачу и нападачу.

Сравни твоје стање са стањем нападача и ти ћеш га с трпљењем поднијети; нећеш ни помишљати да му узвратиш, с тога што је добит и преимућство на твојој страни.

Размисли шта је боље бити: да ли вријеђачем и нападачем, или увријеђеним? - Без сумње, боље је бити невиним, него ли кривцем. (Филарет Московски).

Боље је зло трпити, него ли бити узроком зла; боље је бити жртвом, него злочинцем.

Боља је жалост онога који неправедно страда и трпи, него ли радост онога који неправду чини. (Блажени Августин).

Није на штети онај који трпи зло, него онај који чини зло. (Св. Златоуст).

Није рђаво када тебе вријеђају, већ је рђаво када ти вријеђаш (или нападаш) друге, или када не умијеш да подносиш увреде и нападе. (Исти).

Увреда још није напаст, а када нас увреде увлаче у мржњу и непријатељство против нападача, упознавају срце наше са мржњом, злбом и осветољубљем - то је тек биједа и несрећа. (Архиепископ Макарије).

Не буди злопамтљив, ако нећеш да увриједиш себе самога, (Св. Златоуст).

Не праштајући другоме, ти њега толико не огорчаваш, колико себе вријеђаш. (Исти).

Не говори: "Осветићу се ја непријатељу", јер ми имамо Праведног Судију на небу. (Св. Нил Синајски).

Ко се сам свети, тај као да осуђује Бога у немању правосуђа. (Св. Марко Испосник).

Ко сам чини освету, томе ће се сам Господ осветити.

Када се осветиш ближњему за увреду, онда себи гријех ствараш и чиниш да се њему не свети Бог. Када ти прашташ, онда Бог или му се освети или твоје гријехе опрашта. (Св. Златоуст).

Не свети се већ праштај ближњему увреду, стога што и сам потребујеш праштање од Бога.

Ко хоће од дужника свога да тражи све, нека помисли да је и он дужник Божији.

Често се догађа да нисмо сагријешили пред човјеком који нас вријеђа, али смо били сагријешили пред Богом, што људи не знају већ зна само једини Бог, и Он допушта да нас други увредама или нападима подсјете на наше гријехе. (С тога се може чешће чути: "Баш сам у томе зашто ме окривљују сасвим невин и чист". Да, чист у томе, али у многоме другоме си крив).

Онај који вријеђа Створитеља свега свијета и свега што се види и што се не види, обавезан је да трпљиво подноси када му саме твари наносе увреде.

Праштање увреда јесте неопходан услов опроштаја сопствених гријехова од стране Бога; задобијање посљедњег немогуће је без првога. **"Праштајте, па ће вам се опростити"**, рекао је Господ. (Лук. 6, 37).

Има много начина милосрђа, посредством којих можемо добити од Бога опроштај својих гријехова; но најважније је средство од свију - праштати непријатељима. (Блажени Августин).

Суд над нама Господ је, може се рећи, предао у наше руке; од нас зависи још овдје претходно изрећи пресуду и рјешење суда над собом. Како ми поступимо са ближњима, тако ће и Господ поступити са нама. Ако опростимо, и сами ћемо добити опроштај. Господ је то рекао и неће се одрећи од своје ријечи.

Благо ономе који може казати са Светим Григоријем Ниским: "Госпode, чини са мном оно што сам ја чинио. Ја бих могао да се за себе осветим, али се не светим; не свети се ни Ти. Ја сам предуприједио мога непријатеља (мирењем са њиме), претеци и Ти мене својом благодаћу. Ја сам заборавио зло које је он мени учинио, заборави и Ти моје гријехе. Ја волим њега као што сам га и раније волио, прије него ли ме је увриједио; воли и Ти, Боже, мене, ако те ја понекад и увриједим. Чини са мном онако, како ја поступа са њиме. Ја сам чинио оно што си Ти заповједио, чини и Ти оно што си обећао: **"Праштајте и опростиће вам се"**. (Лук. 6, 37).

Опрости ближњему твоме сто гроша, да би теби Господ опростио безбројне таланте. (Св. Тихон Задонски). (Ово значи: опрости ближњему мале погрешке, да би теби Господ опростио многе и велике гријехе).

Прости гријехе слуге, да би ти добио опроштај гријехова од Господа; ако је слуга тебе много увриједио, онда уколико ти више опростиш, утолико ћеш и сам добити опроштај. (Св. Златоуст).

Чувајте један другог да вас сачува Господ. (Св. Антоније Велики).

Будимо снисходљиви према својим непријатељима, да би такав и Господ био према нама. (Св. Златоуст).

Немилосрдноме биће и суд немилосрдан.

Ко строго истражује од свога брата, од њега ће Господ много строжије изискивати.

Бог лакше прашта гријехе учињене против самога Њега, него ли против ближњег. (Мат. 18, 23-35).

Не гаји непријатељства ни према једном човјеку, иначе ће молитва твоја бити непријатна Богу. (Ава Исаија).

Не заборављајмо, о хришћани, помиловати прије него ли будемо тражили помиловање од Бога. (Филарет Московски).

Како можеш рећи: "Господе помилуј", када сам не милујеш?

Узалудне су молитве и подвизи човјека који храни у срцу своме злобу и мржњу на ближњега и жељу освете. (Ава Исаија).

Молитва злопамтљивога и осветољубивога јесте сијање на камену. (Св. Исак Сирин).

Бити злопамтљив и осветољубив и молити се (као такав), исто је што сијати по мору и очекивати жетву. (Исти).

Ни поста ни празника не може бити тамо, гдје је непријатељство и злоба.

Ко живи у свађи са хришћанима, тај не може бити у заједници са Христом. (Блажени Августин).

Ко нема на себи име човјека мирољубивога (тј. кога не називају мирољубивим), тај се не може сматрати да је под управом Сина Божијега. (По Бл. Августину).

Гдје нема мира, тамо нема ни Бога. (Ава Исаија).

Нема ничега безопаснијега, него ли опростити непријатељу; нема ништа опасније, него ли му се осветити. (Св. Златоуст).

Јак вјетар гони облаке, а злопамћење - добре осјећаје из душе. (Ава Евагрије).

Ко чува у души својој злобност или осветољубље, сличан је ономе који чува сламу у ватри.

Ко скрива у срцу своме злобу, сличан је ономе који би хранио змију на грудима својим. (Св. Јефрем Сирин).

Ако би се у вашем дому запатиле змије и шкорпије, шта не би предузели да их се ослободите? Но мржња и непријатељство страшније су, рђавије су од тих животиња, а ви међутим нећете да од њих очистите ваше срце, које је храм Божији! (Блажени Августин).

У матице пчела постоји жаока, коју она употребљава за казну. Ако која пчела не слиједи примјеру њеном она се ускоро покаје због неувиђавности своје, јер јој матица зада смртоносну рану. Да чују ово хришћани који имају заповијест: "**Не враћати зла за зло; не дај се злу надвладати, него надвладај зло добрим**" (Рим. 12, 17, 21). (Св. Василије Велики).

У ћутању и кротости је - спокојство, мир и срећа живота; а ко враћа злим за зло, или псовком за псовку, тај никада неће бити спокојан и не може помишљати о блаженом животу у вјечности (1 Петр. 3, 9-11).

На небо одлази само онај који има љубави, стога што је онамо - само љубав. (Прота Ј. Толмачев).

Како ли је жалосно стање - платити мржњом за мржњу, и увредом за увреду? Ако је непријатељ јачи од тебе, шта онда? Нашта ће ти онда твоје осветољубље? Осим ако е на убрзану твоју погибел? Па и при равној снази, шта друго очекивати него ли заједничко падање и несрећу. Напосљетку, рецимо да он баш није у стању борити се са тобом, а зар су мање страшне тајне преваре, подмуклости, лукавства, него ли отворени, јавни напад? (Филарет Московски).

Најбоље је и најјаче средство против увреда - трпељиво их подносити.

Бољи начин осветити се непријатељу састоји се у томе да му се истим начином не одговара, и побиједити га кротошћу, умјесто тога што би га одбио. (Марко Аврелије).

Буди овца па ћеш побиједити вукове.

Претрпите кротко и праштајте прву увреду вашег непријатеља, праштајте му и по други пут, и тада он до треће увреде неће се ријешити да дође. (Св. Амвросије Милански).

Видећи твоју смјерност, и непријатељ ће се смирити.

Ништа тако не уздржава вријеђача, као кротко трпљење самих увријеђених. (Св. Златоуст).

Зар не видиш како стријеле пробијају обично кроз тијела тврда и упорна, док у тијелима меким и попустљивим, губе своју снагу? Тако својство има и пријекор (пребацивање, укор), тј. једна од најосетљивијих увреда које нам ближњи наносе. Ко јој се противи, тај је прима на себе; а ко јој се подаје и попушта, тај мекошћу нарави слаби управљену против њега злону. (Св. Василије Велики).

Смјерност и трпљење побједоноснији су него ли пријекор, па макар, може бити, и на правди заснован. (Филарет Московски).

Смјерношћу се могу и други научити да буду смјерни; гордошћу је немогуће смирити горде. (Исти).

Не плаћај грдњом и псовком онима који тебе грде.

Не треба чак ни ђавола - са којим, уосталом, треба да смо у непријатељству - хулити и опадати (Јуда 1,9).

На глупе, будаласте поступке не треба одговарати другим глупим и будаластим поступцима. (Филарет Московски).

Ако будеш одговарао укором на укор, онда ћеш распалити ватру. (Св. Златоуст).

Свађа и вријеђање као одговор на свађу само раздражује дрскога вријеђача. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Пљуни на искру ватре, и она ће се угасити; а када на њу подуваш, разгориће се, и није далеко од пожара.

Као што ватру гасе не ватром већ водом, тако се и зло побјеђује не злим већ добром, не злбом већ љубављу.

Нећеш погасити ватру маслом, ни угушити искру тиме што ћеш пирити у њу; против, у једном и у другом случају ватра ће се јаче и јаче разгорити, и што више буду посипани маслом, тиме ће пламен бити све страшнији и страшнији. Тако исто и завађени, што даље и дуже буду без измирења, тиме ће све већом и већом злбом и мржњом дисати један против другога; а што се на увреде буде одговарало осветом, а освету буде подражавала злбност, а ову опет нова света, тиме ће се обије стране довести до крајње малаксалости и до душевне погибије.

Одузмите ватри храну (тј. дрва), она ће се угасити. Уклоните од Свађалице све нове поводе свађи, и пређашње непријатељство мало помало ослабиће, прекратиће се и заборавиће се.

Зло никаквим начином не уништава зло; стога ако ти ко учини зло, ти му учини добро, да би добром истријебио зло. (Ава Пимен).

Воли да се светиш добротинствима, тј. за зло платити добром, за клетву и проклињање, за опадање и клеветање - благосиљањем, добрим жељама и похвалним о не-пријатељу одзивима.

Оно што је добро код непријатеља, то треба хвалити.

Ако дознате да когод о вама рђаво говори, поступите с њиме тако, како би он о вама добро говорио.

Рђаве ријечи најбоље је оповргавати добрим дјелима. (Филарет Московски).

Ако чујеш да те неко оговара и напада, а потом се сусретнете на каквом мјесту, или те он посјети, - прими га учтиво и весела лица, и опоменувши се онога о чему си слушао, не питај га: зашто је он тако говорио. Јер је написано у Причама: "Ко се опомиње бешчашћа, законопреступник је" (Приче 12, 16). (Ава Исаија).

Зар ти не би заволио човјека којега си увриједио, а он ти је великодушно опростио? Па поступај и ти тако, да би задобио љубав и од непријатеља својих.

Нема сумње да је тешко и тужно има-ти непријатеље, но ако хоћеш да се од њих избавиш, почни да их волиш, почни да им добро чиниш: љубављу и добротом ријетко да се не омекша и најтврђе срце, ријетко се не преломи и најупорнија воља. (Прота П. Соколов).

Хоћете ли да се ослободите од непријатеља? Волите вашег непријатеља. Таква је моћ љубави. (Блажени Августин).

Један од светих Отаца овако савјетује утишати гњев ближњег: "Ако дознаш да се на тебе љути брат твој, ти му пошљи какав било дар".

Не може бити да видећи трпљење, услужност, добротом правога хришћанина непријатељ његов не би осјетио ма када било кајање, било сажаљење или о њему, који невинно страда, или о себи самоме, несрећном оруђу злобе; и напоследку - саму љубав ка своме непријатељу, љубећем. Зар није било минута када је и Саул осјећао неправедност своју према Давиду којега је гонио; сазнавао је племенитост поступака његових (Давидових) и изјављивао са сузама своје уважање и нешто налик на љубав према Давиду (1 Царства 24, 17-18).

Опростивши непријатељу, ти можеш тиме учинити да ти он пријатељ постане.

Указуј добротом свим пријатељима и друговима, да те још већма заволе; указуј их и непријатељима својим, да ти они постану пријатељи. (Клеобул).

Благородне и племените душе љубе будућег пријатеља у садашњем непријатељу. (Лафатер).

Љубав к непријатељу јесте поуздано средство учинити га пријатељем. (Прота Ј. Толмачев).

Непријатељ може постати бољим пријатељем, него ли највећи пријатељ.

Пријатељ твој толико те воли, да не види све твоје недостатке и мане. Но стани пред лицем непријатеља твога, и нико од њега неће ти подробније описати слабост и мане твоје; он оштроумно, пронао гледа на њих, не испуштајући из вида ни једнога поступка, и говори о њима не умањујући њихову кривичност. И тако, послушај непријатеља твога спокојно, пажљиво, и тада - коликим побједама над злом приводи тебе непријатељ твој. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Слично томе, као што многи отрови, премда су и опасни сами по себи, ипак. лијече од болести, тако и непријатељи наши, ма колико били зли сами по себи, производе свакако спасоносна дејства на наше душевне болести. (Прота Ј. Толмачев).

Непријатељ твој - лекар је твој.

Људи се обично задовољавају тиме, што не обраћају пажњу на непријатеље своје; међутим мудри умију извући од њих корист. (Амвр. Рандју).

Добро је - ни одвише бојати се неправичних окривљења, нити пак сасвим их пренебрећи. (Св. Јован Златоуст).

Треба се користити и клеветом непријатеља за исправљање себе самога.

Потребно је бојати се не толико злих људи, колико сопствене зле воље своје. Јер, они нас принуђавају да прибјегавамо к Богу и, сами не знајући то, приближују нам Бога. А она - наша зла воља - удаљава нас од Њега и подвргава нас гњеву Његовом.

Непријатељ твој пружа ти велику корист, премда његова намјера не иде на то да ти користи.

Увреде, неправедно нам нанешене ма од кога било, Бог нам урачунава или у опроштај гријехова или у давање награде. (Св. Златоуст).

Када трпиш од људи какво бешчашће, размишљај о оној користи какву можеш добити ако добродушно претрпиш то бешчашће; опомињи се славе која је спремљена за оне који све трпе с' благодарношћу и - нећеш се збуњивати и туговати због бе-чашћа. (Духовни Маргарит).

Када подносиш ма какво било понижење или бешчашће од људи, то знај да је оно послано од Бога ради славе твоје. (Филарет, митр. Московски).

Клеветник (оговарач, опадач) спрема ти велику награду (Мат. 5, 11 - 12).

Хуљења, укоравања и пањкања знаци су и карактеристике нашега унутрашњег човјека.

Сваки пут када се сјетиш својих вријеђача, па и гонилаца, не жали се на њих, већ се помоли Богу за њих као за узроковаче великих за тебе блага. (Ава Исаија).

Треба се молити и за непријатеље: они већином не знају шта чине; они су, чак, добротинци наши: нападима својим они нас утврђују у врлинама, укроћавају и смиравају дух наш на земљи, а на небу плету нам рајске вијенце. (Схимонах Теофил).

Непријатеље своје треба сматрати за велике добротворе и молити се за њих још више него ли за добротворе, стога што добротвори, чинећи нам привремено добро, себи још више чине добра, спремајући за себе вјечну награду од Господа; међутим непријатељи, може бити са губитком вјечнога спасења свога, спремају нам вјечно спасење, биједама очишћавајући гријехе наше, и гоњењима својима као да нас силом гоне и гурају нас у Царство Небеско, притом уз опасност да и они сами упадну у пакао. Како да им, дакле, не благодаримо за то, како да се за њих не молимо да их Господ сачува и помилује! (Схимонах Зосим).

Сам осјећај части требао би да нас побуђује испуњавању Христове заповијести о љубави према непријатељима, праштању увреда и чињењу им добра (Мат. 5, 44).

Осветити се за увреду, значи ставити себе на исти степен на коме је и непријатељ; а опростити му, значи - уздићи се над њим.

Праштање непријатељу - доказ је не слабе, него велике душе.

Зашто се не срдите, не љутите када вам дијете пријети или покушава да вас расрди? - Стога што сте старији и паметнији од њега: пријетња је његова за вас исто што и зујање муве. - Кад би ви имали доиста велику душу, онда вријећање и огорчење, која би вам долазила ма од кога било од браће ваше, дирало би вас не више него ли зујање муве.

Немојте рећи да је попуштање знак слабости. Шта је веће: да ли побиједити самога себе и задобити благовољење Божје и име благодарнога, племенитога човјека, или бити исмијан за слабост од неких безумних људи? Не, баш овдје ми можемо објелоданити торжество нашега хришћанског образовања, испробати сталност наше врлине. (Прота Ј. Толмачев).

Славније је ћутећи претрпити увреду, него ли побиједити одговором. (Св. Григорије Двојеслов).

Давид је одржао већу побједу, поштедивши Саула (јер га је могао убити а није то учинио), него ли тада када је оборио Голијата. (Св. Златоуст).

Ничега у свијету нема дивнијега, него ли што је љубав према непријатељима. (Блажени Августин).

Није велико дјело не судити онога или имати саучешћа ономе ко се налази у тузи и покорава се теби; него је велико - не судити онога који ти противријечи, не светити му се по страсти, не саглашавати се са онима који га осуђују, и радовати се заједно са онима који су ти претпостављени. (Ава Доротеј).

Праштајући непријатељу и чинећи му добро за зло, личиш на мирис који собом испуњава ватру која га сагоријева.

Велика је врлина љубав према непријатељима! Велики је труд и дјело хришћанске душе, која прашта ближњему за нанесену му увреду; која враћа добром за учињено зло; умјесто мржње срдечно га воли, па се за њега и Богу моли! Но велика га и награда за такав подвиг на небу очекује, па и овдје на земљи.

Душа се срећном осјећа када воли све. Спаситељ је рекао: "**Волите своје непријатеље**", откривајући нам тајну како ћемо наћи рај и у овоме свијету. (Гроф Блудов).

Воли непријатеље своје и - ти ћеш постати пријатељ Божији.

21. СМЕРНОСТ И ПОНИЗНОСТ

[садржај](#)

Смјерност је непромјењива врлина твари; само Јединому Богу доликује величанство. (Инокентије Херсонски).

Са понизношћу и смјерношћу тако се здружи да без ње никако не мисли, не говори и ништа не чини. (Прота Авр. Некрасов).

Воли смјерност, коју и Бог воли.

У људи је богатство у уважању, а у Бога је у особитој пажњи душа смјерна. (Св. Исак Сирин).

Ако душа смири саму себе пред Богом, то ће је Бог завољети.

Велики је онај који осјећа своје ништавило пред Богом. (Карамзин).

Ако хоћеш да будеш велики пред Богом, буди низак и ништаван у сопственим очима.

Благо очима које човјек из узрока понизности своје нема смјелости да их подигне горе к Богу. (Ава Исаија).

Благо ономе који смирује себе у свему, стога ће он бити уздигнут високо. (Св. Исак Сирин).

Смјерност је висина (Лук. 18, 14); што се ко дубље смирује, тим се још више подиже.

Уколико је ко смиренији, уколико је бједнији и ништавнији у својим очима, утолико је он већи и милији код Бога. (Прота П. Соколов).

Понизи себе ако хоћеш бити великим; уколико будеш понижавао себе на земљи, утолико ћеш већи бити на небу.

Ко понижава себе тај је нашао прави пут ка спасењу. (Ава Исаија).

Почетак је спасења - самоукоривање. (Ава Евагрије).

Као што архитекта дубоко копа земљу гдје ће се поставити први камен темељац, тако и хришћанин који хоће да сагради свој дом спасења на тврдом темељу свакако треба да темељ истоме положи на смјерности. (Прота Ј. Толмачев).

Многи су спасени без прорицања и вишњег обасјања, без знамења и чуда, но без смјерности и кротости нико не може ући у небесне дворе. (Св. Јован Лествичник).

Као што је немогуће саградити лађу без гвожђа, исто је тако немогуће спасти се без смјерности. (Преподобна Синклитикија).

Пут смирености и понизности низак је, но високој Отаџбини води, тј. небу. Ако хоћеш доћи до те Отаџбине, овим путем иди. (Св. Тихон Задонски).

Покајање подиже згријешившега (палоба), оплакивање гријехова куца у врата небеска, а смјерност их отвара. (Св. Златоуст).

Воли смјерност: она ће покрити све гријехе твоје. (Св. Антоније Велики).

Кад је гордост збацила анђеле с неба у пакао, онда, супротно овоме, може се извести закључак: да ће смјерност из самога пакла, то јест од саме дубине гријеха, моћи извести на небо. (Филарет Московски).

Ко се пред Богом правда, нечист је, па макар био светији од свију људи; напротив, ко сматра себе за посљедњега међу свима, тај постаје праведник. (Св. Златоуст).

Бог прашта само онима који сами себи не опраштају.

Код Бога онај себе извињава, који себе оптужује.

Ако будеш сматрао себе за рђава, Господ ће те сматрати за бољега. (Св. Димитрије Ростовски).

Ко држи себе за нижега од свију, и мисли за себе да је недостојнији од свију, тај је више од свију достојан да прими веће награде. (Тома Кемпијски).

Кротко и добро срце слично је равници. Као што у вријеме кише сва се вода с брда стиче и скупља у равници, тако и благодат Божја, која се излива на све људе, воли да се скупља у дубину смјернога и кроткога срца.

Ток благодати сличан је ријечном јурењу воде у низине. (Филарет Московски).

Гордост не прима благодат зато што је собом напуњена; смјерност радо прима благодат, зато што је одстрањена (тј. испражњена) како од себе тако и од сваке твари. (Исти).

Ко мисли да у себи има много добрих дјела и не буде мислио да је он од свију посљедњи, тај неће имати никакве користи од свију својих добрих дјела. (Св. Златоуст).

Мојсејевим законом било је наређено Израилћанима да само на једноме мјесту, Богом назначеноме, приносе све жртве. И законом духовним назначено је за хришћане једно духовно мјесто ради приношења свију жртава њихових, особито жртве над жртвама - молитве: то мјесто је - смјерност. (Игњатије, еп. Кавкаски).

Ако вршиш молитве и подвиге са смјерношћу, као недостојан, онда ће то бити мило Богу. Ако се сјетиш другог који спава или се не труди, и погордиш се срцем, онда је узалудан труд твој. (Ава Исаија).

Узалудни су трудови онога ко без смјерности пости много и подноси тешке подвиге. (Исти).

Као што је онамо гдје нема свјетлости све мрачно и тамно, тако исто када нема смјерности сва наша дјела и предузећа, којим мислимо угодити Богу, сујетна су и ништавна. (Ава Исаија).

Смјерност (кротост, понизност) је тако важна за побожност као корен за биљку, која одмах губи своју љепоту, свјежину и живот, чим јој се корен осуши или умртви. (Прота Ј. Толмачев).

Шта су све наше врлине без смјерности? Ништа друго но прашина која одлази већ од првога дувања гордости. (Исти).

Смиреност је со свих врлина. Као што со додаје храни укус, тако смјерност даје врлинама савршенство. Без соли храна се лако квари; без смјерности врлина се лако квари гордошћу, таштином, нетрпељивошћу и тако гине и пропада. (Филарет Московски).

Смјерност је најсигурнији чувар свију врлина. (Св. Василије Велики).

Ако је по Апостолу од врлина највећа **љубав, која дуго трпи, не завиди, не горди се, не раздражава се** (1 Коринћ. 13, 4-8), то је стога, што њу подржава и потпомаже смјерност. (Филарет Московски).

Напредовати у врлинама значи напредовати у смјерности. (Св. Василије Велики).

Не толико грешнику колико доброме нужно је старати се о смјерности.

Зашто дрво, уколико више расте утолико дубље пушта своје жиле у земљу? Оно, растући у вис смирује се (тј. понижава се идући дубље у земљу), а смирујући се - узвишава се. Тако и ти, хришћанине, треба да чиниш. Ако се поносиш преимућствима, умним или моралним, природним или благодатним, спољним или унутрашњим, тим се више свагда и свуда смируј. Без дубоких жила смјерности, ти никада нећеш бити без опасности од падања.

Радуј се врлини када чиниш добро, али се њоме не поноси, да не претрпиш бродолом у самоме пристаништу. (Св. Нил Синајски).

Кад би ми, слично Апостолу Павлу, били уздигнути "**до трећег неба**" (2 Коринћ. 12, 2), ипак морали би се бојати низвргнућа у дубоку бездну са бунтовницима (ђаволима).

Не очајавајмо због гријехова, нити се одвише надајмо у своја добра дјела. (Св. Златоуст).

Опомињи се падања моћних, и смиривај се у врлинама својима. (Св. Јефрем Сирин).

Не поноси се вјером и светошћу својом, но до посљедњег издисаја свога буди у страху. (Св. Ава Исаија).

Као што човјек до посљедњег издисаја свога не може знати каква ће га болест изненада снаћи, тако нико, докле год може дисати, не може се ослонити на срце своје, да га не порази каква болест грјеховна. (Исти).

Док си год у животу не вјеруј себи, и докле не прођеш све власти - судове мрачних духова (тј. митарства). (Исти).

Дошао један старац другоме, и при разговору један од њих рекао је: "Ја сам за овај свијет умро". На то му други одговори: "Не ослањај се на себе (не вјеруј себи), докле год не изађеш из овога тијела; јер ако ти и говориш да си умро, али сотона није умро". (Стари Патерик).

Ти си стар, но враг наш ђаво није остарио; умртвљене су страсти, али је враг жив.

Смјерност душе јесте оружје, које се не може уништити. (Ава Евагрије).

Ничим се толико не жалости сотона и ничим се тако и толико не прогони и не разоружава, као када човјек воли смјерност и бешчашће (понижење, трпељивост).

Ко хоће да покрене камен, тај не поставља на врх ћускију (полугу), већ одоздо под камен, и тада га ласно покреће. Ово је слика за смјерност, или за смјерну мудрост. (Св. Јефрем Сирин).

Неће нас спасти ни постништво, ни бдјење, ни какав други труд, ако при овоме не буде истинске смјерности. Био један пустињак - испосник, који је изгонио из људи ђаволе. Једном приликом запитао их је: Чиме вас изгоне: да ли постом? Они одговорише: Па ми не једемо и не пијемо. - Бдјењем? Они одговорише: И ми не спавамо. - Удаљењем у пустињу? Одговорише: И ми живимо у пустињама. - Па онда, шта вас изгони? Ђаволи одговорише: Ништа нас друго не побјеђује, осим смјерности. (Преподобна Теодора).

Који има смјерност тај смирује ђаволе, а онога који нема смјерности ђаволи исмијавају. (Ава Мојсеј).

Чинити свагда добро и мало о себи мислити, знак је смјерности. (Тома Кемпијски).

Благо ономе ко живи високим, светим живљењем, али су му мисли кротке и смјерне.

И праведник треба да пред Богом говори: ја нисам праведан.

Је ли могуће назвати богаташем онога човјека који има на расположењу читаве милионе државнога новца, а свога у своме џепу нема ни динара? Тако и човјек, савршено и искрено

познавши своју грешност, чак при анђелској светости не може ипак сматрати себе друкчије него као најгрешнијега и посљедњега међу грешницима.

Све што ми у духовном животу имамо, јесте дар благодати Божје, Наша сопственост јесте само ништавило, по ријечи блаженога Августина, и, што је још грђе од ништавила - гријех.

Чему ви приписујете зрео плод, који украшава дрво? Не гранама, на којима се држи, но жилама и стаблу, од којих су израсли. То се исто може казати и о вашим добрим дјелима. Зар то није Бог који вам је дао биће, који чува ваше моћи и дарива благодат своју, - зар Бог не дејствује и на срца ваша, и вољу вашу упућује добру? И добро које чините, зар не произилази од Њега јединога? Човјек, по ријечима Апостола, сам по себи не може ни помислити о добру. (2 Коринћ. 3, 5).

Ако ма чега доброга имаш, оно није твоје већ Божије; ти свога ничега немаш, осим гријехова, те стога и немаш узрока да се дичиш и поносиш оним што у себи имаш. Безуман и незналица би био онај слуга који би се хвалио богатством својега господара.

Ми својом сопственом снагом не можемо учинити ни једнога доброга дјела, те стога ако ти помоћу Божјом, уништивши у себи своје страсти, станеш сматрати себе бољим, онда би ти наличио на благајника који, добијајући и чувајући државне новце, сматра себе за богаташа.

Да ли си много или мало у своме звању учинио у славу Божију, не поноси се тиме, но говори са смјерношћу: **"Нисам се ја потрудио, већ благодат Божија која је са мном"** (1 Коринћ. 15, 10).

Учинивши добро дјело, сјети се Онога који је казао: "Без мене не можете ништа учинити" (Јов. 15, 5).

Бог ти је дао и даре које си му приносио и благу мисао да их посветиш. (Филарет Московски).

И учинивши и извршивши све, ми смо дужни називати себе "слугама који ништа не вриједе", како је заповједио Господ (Лук. 17, 10).

Добро живјети и добро чинити и добро мислити - није то жртва Богу, већ дуг човјечији пред Њим. (Схимонах Партеније).

Када нарушиш заповијест Божију, завапи митаревим гласом: **"Боже, милостив буди мени грешнику"**! А када је извршиш, реци себи: "Ја сам залудан слуга, и учинио сам оно што ми је само наређено". (Јеромонах Леонид).

"Залудни слуга" (Лук. 17, 10); "овца изгубљена" - ево поклича правих слугу Божијих, милих Богу, који привлаче Његово благовољење.

До краја живота свога треба се сјећати гријехова својих, не понављајући их уосталом, нити се опомињати гдје и када и како су учињени. Сјећање на своје гријехе прогони гордост.

Сјећање својих пређашњих гријехова јесте довољна узда да нас укроти и умудри. (Св. Златоуст).

Не заборављај сасвим ко си ти био, а сасвим заборављај ко си ти сада (тј. ако напредујеш у духовном побожном животу, онда то заборављај; но ако гријешеш - опомињи се тога и плачи).

Сјећај се у памети оних који те превазилазе у добру, да тако лакше сазнајеш своје недостатке. (Св. Исак Сириј).

Свагда размишљај не о томе шта имаш, него чега немаш; куд и камо треба више да жалиш о оним врлинама којих немаш, него ли да се хвалиш онима које имаш.

Представимо себи да остаје много чега што смо били дужни извршити, а међутим нисмо учинили (Лук. 17, 10), и тада све наше привидне и варљиве заслуге испољиће се у нашим сопственим очима као ништавне. (Прота П. Соколов).

Није mudar онај ко уображава себи да је mudar, него је mudar онај који је познао своје незнање и исцијелио се од сањарије, од занесености своје.

Смјерност је један од знакова праве мудрости.

Уствари је велики ко је сам у себи мали и за ништа не сматра ни највећу висину почасти. (Тома Кемпијски).

Када смјерност подиже човјека простога и неученога, онда расуди какву ће част она доставити великима и поштованима. (Св. Исак Сириј).

Благо ономе човјеку који себе сматра рђавијим од свију. (Ава Нил).

Хоћеш ли да се користиш првенством? - Уступи га најприје другоме. (Св. Златоуст).

Желиш ли да будеш велики? - Буди мањи од свију (Мар. 9, 35). (Св. Јефрем Сириј).

Умањуј себе у свему пред свима људима и бићеш узвишен пред кнезовима овога вијека. (Св. Исак Сириј).

Нећеш имати штете ако ставиш себе ниже свију људи; али ћеш имати штете ако себе макар над једним уздигнеш. (Тома Кемпијски).

Најбоља је мјера смјерности - сматрати себе рђавијим од свију твари. (Св. Димитрије Ростовски).

Не мисли да ћеш моћи ма и најмање покренути себе морално напријед, док се не осјетиш да си нижи од свију. (Тома Кемпијски).

Савршенство се састоји у томе да себи претпоставиш ближњега. (Ава Јаков).

Навикавај срце своје мало по мало да говори о свакоме брату: "Доиста је он бољи од мене". Таквим начином мало по мало навикнућеш да сматраш себе за грешнијега од свију људи.

Постоји пробни камен за злато и сребро, постоји пробни камен и за смјерност. Камен којим се испитује смјерност, јесте измирење са онима који су нас увриједили или које смо ми увриједили. (Јаков, архиеп. Нижеградски).

Мислити да смо смирени, а немати чврстине и јачине духа да се измиримо са онима који су нас увриједили или које смо ми увриједили, значи обмањивати себе, значи приписивати себи смјерност коју не-мамо. (Исти).

Многи се не стиде назвати себе пред људима грешницима, но не воле да то од других чују (тј. да их за такве сматрају и називају). А то већ није знак смјерности.

Не може се назвати смјерно мудрим онај ко самога себе куди; него онај који, будући укорен од другога, не умањава своју љубав према њему. (Св. Јован Лествичник).

Ми мислимо о себи да смо смјерни докле нас не дарну, али ово није смјерност. Ево правога смирења: када понижавају и вријеђају, а ти у себи говориш: право и имају, то је за гријехе моје. (Андријан Југски).

Ко је истински смјеран, тај се не може разгњевити и наљутити, стога што сматра себе заслужна сваког унижења. (Св. Тихон Задонски).

Ако хоћеш да постанеш истински смирен, навикавај се да храбро подносиш разне увреде од других. (Ава Серапион).

Савршенство смјерности састоји се у томе да с радошћу подносиш и сносиш лажна окривљавања и клеветања. (Св. Исак Сирин).

Смјерни су снисходљиви према слабостима других, стога што осјећају своје сопствене.

Као што мртавац не једе, тако и смирен не може осудити човјека, па макар га видио да се идолу клања. (Ава Лонгин).

Није сваки пустињак (усамљеник-ћуталица) смирено-мудар, али је сваки смирено-мудар пустињак. (Св. Исак Сирин).

Ако желиш да нађеш спокојства у овоме и у будућем вијеку (на ономе свијету), онда при сваком случају говори себи „ко сам ја“? и не осуђуј никога. (Ава Јосиф).

Понижавање себе јесте оно мјесто у коме се налази спокојство и мир. (Ава Исаија).

Ако будеш смјерно о себи мислио, наћи ћеш мир, па ма гдје ти био. (Ава Пимен).

Не може дуго остати у миру ко се није убиједио у то да себе сматра за најмањег и слугом свију. (Тома Кемпијски).

Сматрај себе најгрешнијим и посљедњим од свију, и имаћеш мира. (Ава Јован).

Ако будеш понизан и покоран, наћи ћеш спокојства, стога што онај који укорава себе бива трпељив у свима случајевима. (Ава Пимен).

Смјерни не памти зло које му је други учинио и не осуђује човјека који гријеш. Таквим начином он тројаким средством добија опроштај својих гријехова: као неосуђујући - не суди му се; као смирено-мудар - оправдава се; као прашталац - добија опроштај. (Св. Алексије Алексан.).

Ко не заборавља своје гријехе, тај ласно долази до смјерности. (Ава Исаија).

Као што човјек, зидајући кућу, дубоко копа ровиту земљу док не наиђе на тврду земљу, тако је и нама потребно дубоко копати и доспјети до саме унутрашњости, тј. дубине нашега срца, да сагледамо тамо мноштво угнијежђених страсти и порока, и кроз то се научимо правом покајању и смјерности. (Т. Голубински).

Некоме старцу говорили су о томе како су се неки удостојили да виде анђеле. На то је старац одговорио: "Срећнији су они, који непрестано виде гријех свој".

22. РАСУЋИВАЊЕ ИЛИ РАЗБОРИТОСТ

[садржај](#)

Ваља са расућивањем управљати својом душом. (Преподобна Синклитикија).

Срећан је посао чинити све са расућивањем. (Св. Јефрем Сирин).

Од свију врлина највећа је - расудљивост (тј. разложност, разборитост). (Св. Антоније Велики, Древни Патерик).

Што је свјетлост у видљивој природи или со у јелима, то је и расућивање у дјелима људским, или у опште рећи - у овом привременом животу. (Прота Аврам Некрасов).

Лађа без крманоша пропада; пропада и живот наш, којим разум не управља.

Свакоме предузећу треба да претходи расућивање; без њега и оно што изгледа да је добро преобратиће се у гријех, ако се не чини у своје вријеме, или у нешто прекомјерно. (Св. Василије Велики).

Оно што вршимо без разлога, није добро. (Св. Петар Дамаскин).

Без расућивања, и оно што изгледа да је добро није пријатно Богу. (Исти).

Има људи који су изнурили своје тијело постом, па су се ипак од Бога удаљили, а то стога што нису били расудљиви. (Св. Антоније Велики).

Никада не треба да почињеш никакав посао прије него ли прорасудиш о њему и Богу се помолиш. (Св. Димитрије Ростовски).

Радити нешто без размишљања о томе, слично је поћи на пут без икакве спреме.

Прије него ли изиђеш из своје куће, поразмисли шта имаш чинити; повративши се, размисли шта си урадио. (Клеобул).

Прије него ли речеш што, упитај се најприје какво ће бити дејство од тога шта будеш казао; и још строжије: прије него ли што урадиш, упитај се шта ће оно говорити, јер дјела говоре силније од ријечи. (Филарет Московски).

Никада не треба одмах поћи за својим мислима, ако би чак. и добре изгледале, но их неко вријеме подврћи критици. (Схимонах Партеније).

Не мислите, не говорите и ништа не предузимајте докле се најприје не увјерите да ли је ваша мисао, ријеч и дјело у сагласности са ријечју Божјом - Светим Писмом. (Прота Аврам Некрасов).

Ко хоће да се спасе, нека не вјерује своме помислу, јер бива да ђаволи сију у човјеку зло сјеме и представљају ствари и догађаје друкчије него ли какви су они у самој ствари. (Св. Варсануфије Велики).

Ма гдје био, ма шта радио, свагда се сјећај и добро памти да те Господ посматра и види све шта мислиш, шта желиш и шта радиш. (Св. Василије Велики).

Никада се на самога себе и свој разум потпунице не ослањај, него о ономе што мислиш чинити или радити прво се Богу помоли, дубоко поразмисли и присне пријатеље и у опште добре људе за савјет припитај. **"Всја са совјетом чините"**, вели мудри син Сирахов.

23. САБЛАЗАН - РАЗВРАТ И САБЛАЖЊИВЦИ - РАЗВРАТНИЦИ

[садржај](#)

Саблазан је слична заразној болести (куги, тифусу итд.), која се појави на једноме човјеку, а потом зарази многе који у близини живе. (Св. Тихон Задонски).

Саблажњени и на гријех наведени готово свагда постају саблажњивци других.

Чувај се, колико је могуће, да не саблазниш ближњега твога. Зар је мало у нама сопствених гријехова! Зашто оптерећивати себе туђим гријесима?

Ништа теже нема, ништа погубније и штетније, него ли шкодити не само себи него и ближњему. (Ава Доротеј).

Одобравати гријех много је теже и несрећније него ли кад сам гријешеш.

Ко наводи на гријех, тај чини већи преступ и безакоње, него ли онај који само за себе гријешеш. (Ориген).

Саблажњивац и развратник јесте велики непријатељ Божји, ближњега и себе самога. (Прота Ј. Толмачев).

Ко друге навлачи на оно што је шкодљиво и штетно, тај се показује дрзак према Богу, неправичан према ближњему и суров према себи самоме. (Исти).

Шта може бити страшније од развратника и саблажњивца или уопште од покварена човјека. Ужасавају се од паликућа, лопова, убица, тровача, но каквог је ужаса заслужан хришћанин који свуда разноси заразу гријеха, одузима од своје браће благодатну моћ живота, предаје их у ропство ђаволу, баца их у пакао? (Исти).

Не мисли да ти ниси убица ако си упутио ближњега твога на гријех... Ти развраћаш душу онога кога саблажњаваш, на зло наводиш, и отимаш од њега оно што припада вјечности. (Блажени Августин).

Кад је Ахар био строжије кажњен што је украо један златник од добитка, Господу посвећенога (Исуса Навина 7, 20-25), каквој ће казни бити предани они који отимају од Господа Исуса Христа душе, које је Он откупио и задобио не цијеном злата и сребра но божанственом крвљу себе као невина Јагњета? (Д. Собољевски).

Увлачећи друге у гријех, ми ћемо бити дупло кажњени. (Св. Златоуст).

Памти, хришћанине, да гријех који си учинио не само пред очима хришћанина ближњега, него и пред свим Царством Божијим, осветиће ти се као распрострациоцу и сијачу гријеха, по ономе: „Ако ко укине једну од ових најмањих заповијести и научи тако људе, назваће се најмањи у Царству небескоме" (Мат. 5, 19). (По Филарету Московском).

Саблажњавање и развраћање немоћне браће тако је тежак гријех, да ми, да би га избјегли, дужни смо одрицати се чак и од дозвољенога по божанским и људским законима, уколико оно што је дозвољено може реметити и узнемиравати братову немоћну савјест и служити као сметња и спотицање за ближњега. (Прота Ј. Толмачев).

Сами Господ наш шта ли вели за саблажњивце и развратнике? "Тешко ономе од кога саблазан долази! Боље би му било да се воденички камен објеси о врату његову и потоне у море", или чак: "да се није ни родио"! Заиста, страшно!

24. ЂАВО - СОТОНА

[садржај](#)

Зашто је Бог допустио ђаволу да нас искушава и напада? - Ради тога да, стрепећи и очекујући његов напад, будемо на опрези и, одржавши побједу, умножимо себи вијенце, тј. награду на ономе свијету. (Духовни Маргарит).

Кад не би било сотоне, који нас искушава и притјешњава, не би се могло јасно и јавно сазнати ко је урдан, а ко је без опита и љењив.

Треба бити врло обазрив и пажљив, стога што наш непријатељ ђаво не спава: он је у старо доба истјерао човјека из раја, а сада не допушта узлазак на небо. (Св. Јован Посник).

Ми се толико не старамо о своме спасењу, колико ђаво о нашој погибији и пропасти.

Ђаво у току скоро осам хиљада година упражњава се у искуству да вара људе. (Прота Аврам Некрасов).

Дух зла неријетко и особито у садашње вријеме савјетује грешнику да не вјерује ни у само биће злих духова, да га тако што јаче подчини своме упливу и утицају.

Када животињи (коњу, волу, мазги) вежу очи, она мирно иде куда је воде (нпр. при извлачењу воде из водојаме итд.); ако ли јој не завежу очи, она неће да иде одређеном стазом. Тако и ђаво, ако може да завеже очи човјеку (у духовном смислу), онда га баца и гура у све видове гријеха. Када су човјеку отворене очи (опет у духовном смислу, тј. када је познао жалосно стање у коме му се ојађена душа налази), тада се он ласно сачува од лукавства ђаволског. (Древни Патерик).

Ђаво ради тога и убјеђује неке да мисле како нема пакла, да их лакше баци у пакао. (Св. Златоуст).

Нико не може бити преварен ђаволом, ако се сам не сагласи с њиме или се не пода вољи његовој. Јер је казано: "Успротивите се ђаволу, и побјећиће од вас" (Јак. 4, 7). (Ава Сирин).

Војна са ђаволом прекраћује другу војну - против Бога. Боримо ли се са ђаволом, значи да се миримо са Богом. (Св. Златоуст).

Ђаво окривљује Бога пред људима, људе пред Богом и људе пред људима.

Макар да нешто и корисно савјетују ђаволи, и тада Господ забрањује да их слушамо.

Ђаво од памтивјијека, не само кроз пороке него и кроз врлине, подмеће ногу човјеку: нпр. некеме препоручује строги пост, те овај оболи и падне на терет другоме; некеме савјетује да што украде и, бајаги, приложи за неко хумано дјело, дакле под видом милостиње учи га крађи, итд.

Непријатељ нашега спасења, ђаво, обично поступа овако: када живимо у безакоњу, он нам износи гријех као неку маленкост, до које се Цару неба и земље ништа не тиче; а када спази да се ми почињемо кајати за гријехе своје и ријешимо се да покидамо везе страсти, он нам слика Бога као немилосрднога судију, а гријехе наше представља као сасвим неопростиве. (Инокентије Херсонски).

Сотона духовно ослијепљава човјека ради тога да га наведе у гријех, а после му отвара очи да би га довео у очајање и у погибао (Мат. 27, 3; Јеврејима 3, 13). (Прота П. Соколов).

Ђаво, склањајући на гријех, износи нам пред очи милост Божју, а бацивши у гријех, представља правосуђе Божје.

До падања и погибелји наше ђаволи нам представљају Бога човјекољубивим, а по падању - неумољивим. (Св. Јован Лествичник).

За примање заповијести Божијих буди прост и искрен, а за одбијање лукавства ђаволског буди препреден и вјешт. (Св. Јефрем Сирин).

Ђаво, прије него ли учинимо гријех, слика нам Бога милостивим, а после гријеха - правосудним. То и јесте његово лукавство и подмуклост. А ти пак супротно томе чини. Прије гријеха представљај себи правосуђе Божије, да не згријешеш, а када сагријешеш помишљај о величини милосрђа Божијега, да не паднеш у очајање Јудино. (Св. Тихон Задонски).

Чувај унутрашњи мир усред искушења; и ако осјетиш неспокојство у срцу твоме, не објелодањуј га никаквим спољашним знацима, да би удаљио ђавола који, не могавши продријети у дубину душе, суди о њој по спољним твојим поступцима, и, изгубивши наду овладати њоме, одступа од тебе можда баш у то вријеме када си ти већ ослабио и готов био предати му се. - Слично томе, непријатељ, опкољујући град који се храбро заштићава и показује готовост да издржи дуговремену опсаду, понекад уклања опсаду баш у оно вријеме или минут када је град већ рјешавао да се преда; а ово зато, што непријатељ није знао ни за штете које су тешка оруђа наносила у граду, ни за метеж и страх опсађених становника.

Ђаво је исто што и ловац птица: буди већи од његових замки и кљуса. (Св. Златоуст).

Обраћајте се умом и срцем вашим к небу и вјечности, и нећете бити уловљени од ђавола. Птица, што већма у висину лети, тим је безопаснија; а када се спушта наниже на земљу, онда лако може бити ухваћена или убијена. (Св. Тихон Задонски).

Ради непрестано нешто добро, да би те ђаво свагда налазио у послу. (Блажени Јероним).

Ђаво нема никоме тако zgodније да прије него ли онеме који живи у нераду и љености. (Св. Тихон Задонски).

Занимајмо се свагда дјелима духовним, а особито молитвом, да би свагда, чим ђаво само приступи, чим само опроба да нам се приближи, нашао срце наше затворено за њега и наоружано.

Када лонац ври на ватри, онда ни мува ни каква друга животињица не може се њега дотаћи; а када се охлади, тада сједају на њега, а муве чак и улијетају. То бива и са човјеком: док се занима духовним пословима, непријатељ ђаво не може га ранити ни поразити. (Ава Пимен Велики).

Молитва вјерујућега јесте велико мучење и ужас за зле духове. (Св. Нил Синајски).

Срдачна у молитви топлота, јесте за ђаволе опаљујући пламен.

Као што нико не смије приближити се ономе који с царем земаљским разговара, ни пресијецати разговора, тако ни ђаволи немају смјелости да се приближе ономе ко с Богом молитвено разговара. (Св. Симеон Нови Богослов).

Као што јак вјетар подиже са земље прашину и носи је, тако и нашега супарника ђавола прогони глас слављења Бога, молитве и сузе. (Св. Јефрем Сирин).

Онај не може бити побијеђен ђаволом, у коме Христос, Побједилац ђавола, живи.

Христос је Својом силом побиједио кушача ђавола, и ми силом и именом Исусовим можемо га побјеђивати.

Име Исусово јаче је од челика, тврђе од гранита. Нема јачега штита, нема моћнијега оружја у духовној борби, него ли што је молитва Исусова (тј. "Господе Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме грешнога". Ово се назива **молитвом Исусовом.**) (Ава Јов).

Као што пас, када види батину којом је некад изударан, брзо и далеко побјегне, тако и ђаво, видећи знамење Крста којим је некада његова сила смлаћена, боји се и дрхти и бјежи од вјерних. (Петар Могила).

25. ГРИЈЕХ

[садржај](#)

Нема зла, нема несреће, нема биједи, која би била погубнија и страшнија од гријеха. (Филарет, арх. Черниговски).

Шта може бити несрећније од гријеха, од кога проистичу све остале биједи? Он раставља човјека од Бога, ставља га у непријатељство с људима, дијели самога себе од себе. (Филарет, митроп. Московски).

Од свију зала људских, само је једино гријех право зло. (Св. Златоуст).

Убица раставља душу од тијела, а гријех убија и душу и тијело.

Гријех лишава душу мира, ум - свјетлости и просвјећености, тијело - нетрулежи, земљу - благослова, сваку твар - сваке добротe. Гријех почиње тиме што упућује човјека у пакао, а завршава тиме што човјека баца у пакао. (Филарет Московски).

Гријех је ужаснији и од самога ђавола: стога што је гријех превратио свијетлога анђела у самога ђавола (тј. сами је свијетли анђео постао ђаво због гријеха).

Као што аспиде (змије отровнице) својом рођеном појавом на свијет убијају своју мајку, тако и гријеси губе оне који их чине. (Св. Исидор Пелусиот).

Нема грешника који на крају свога живота не би казао са Јонатаном: "**Једући окусих мало меда, и ево ја умирем**" (1 Царства 14, 43). (Инокентије, архиеп. Херсонски).

Сладак је човјеку гријех, но горки су и тешки плодови његови.

Гријех је најгорчији грозд, од употребе кога наступа претешка мука и туга. (Блажени Августин).

Сваки гријех јесте пијанство, и после истрежњења наступа велика непријатност и досада. (Прота Ј. Толмачев).

Гријех и туга су у тијесној, нераскидној вези. "Невоља и туга на сваку душу човјека који чини зло" (Римљан. 2, 9). (Исти).

Гријех бива сладак на кратко вријеме, а горак на дуже вријеме. (Св. Димитрије Ростовски).

Наслађивање грјеховно је привремено, а муке су због њега вјечне.

Кратка је сладост гријеха, но вјечна смрт долази за њиме. (Св. Тихон Задонски).

Путеви су порока и безакоња с почетка глатки и пријатни, по њима се иде лако, брзо и непримјетно, но посљедице њихове гледају на дно пакла. (Димитрије, архиеп. Волински).

Роб гријеха личи на човјека који силази са високе и стрме планине: с почетка води хоризонт опширан, многи су изгледи пред очима, стаза под ногама; али што иде даље и ниже, тим је хоризонт ужи, тим је мање изгледа и трагова, и, напосљетку, остаје једна путањица (стазица) која води или боље рећи примамљује у провалију.

Ти, мили мој, бјежиш од ватре да ти тијело не изгори; бјежи и од гријеха да ти тијело заједно с душом не сагори у ватри која се не гаси. (Св. Јефрем Сирин).

Добро без награде, а зло (или гријех) без казне неће остати.

Ко зло живи, зло ће и дочекати.

Ко чини зло, зло ће га и снаћи.

Ако од рђавога дјела имаш добитка, сматрај то залогом несреће.

Злим начином задобивено, на зло ће се и утрошити.

Чиме ко гријеш, тиме се у већини случајева и кажњава: сагријешо је Захарије устима, преко уста је и кажњен (немилост) (Лук. 1, 20). Таква је правда Божија. (Прота П. Соколов).

Шта ко сије, то и пожање.

Добра употреба сусретања непријатности у животу састоји се у томе: да поразмислимо какав нас је корак или поступак довео до те непријатности, и то ће нам у будуће прописати правила опрезности. (Филарет Московски).

Ако избјегаваш говор о ономе што чиниш, онда престани то чинити, па неће бити ни говора. (Св. Исидор Пелусиот).

Ако те ко срамоти (пањка, бешчасти, грди), не љути се, него плачи и уздиши, не због тога што те руже, него због гријеха који те је подвргао таком бешчашћу. (Св. Златоуст).

Бјежи од похвале и похваљивања, али се стиди укоравања. (Св. Нил Синајски).

Понижавајуће владање у друштву, није исто што и хришћанска смјерност.

Добро је тражити опроштаја од Бога и од људи због учињеног гријеха, али је боље не чинити оно за шта треба тражити опроштај. (Филарет Московски).

Гријех је сам себи казна (Јерем. 2, 19; Сим. 2, 9), слично као што је и врлина сама себи награда (Мат. 5, 6).

Кривац, ма како вјешто да се извуче испод казне за свој преступ, ипак тај преступ свагда са собом носи.

Зла дјела, још прије пакла, муче овдје савјест.

Буди увјерен да ти ништа друго не приличи него ли добро (тј. да само добро чиниш).

Загледај подубље у срце твоје и сам ћеш видјети да свака зла мисао, свака зла жеља, свако зло дјело доносе теби стид и срам, не гледајући на то што нико не зна твоје мисли, жеље и дјела. А доћи ће вријеме када ће сви све дознати.

Много је лакше претрпјети зло и несрећу, него ли бити њиним узроком. Човјек са чистом савјешћу страда, но мир његове душе није помућен ни поремећен; човјек чинећи зло другоме, носи то зло у себи самом. Оно му не да мира ни дању ни ноћу; оно је црв који га гризе и подгриза непрестано.

Онај порок за којим ревносно трчимо, после нас гони свуда.

О! гријех је најужасније зло у свијету. Бјежите од гријеха, у крајњем случају бар ради тога да, уколико је могуће, мање вас притискују биједи земаљског живота. (По Филарету, архиеп. Черниговском).

Онај је слијеп код очију који не види колико је убитачан његов гријех. (Св. Григорије Богослов).

"Сваки који чини гријех, роб је гријеху" (Јов. 8, 34). Зар је слободан користољубац? Зар није окован у златне ланце? Зар је слободан похотљивац и угађач тијелу. Зар није везан, ако не чврстим везама, а оно меким мрежама искушења? Зар је слободан гордељивац, честољубац и славољубац? Зар није прикован, не по рукама и ногама, већ главом и срцем за свога сопственог идола? (Филарет Московски).

Као што зарђало гвожђе губи чврстину и снагу толико, да, док га раније није могла сломити ни велика снага, сада, као зарђало, ломи се и кида од малог напрезања, премда му

је дебљина и количина иста; тако и код грешника остаје сав знак слободе, он је у неким случајевима слободнији по изгледу и од самога праведника, који је свагда везан савјешћу и страхом Божијим; но грешник нема унутарње моћи за добро, и при малом напрезању на какво добро, грешник се осјећа слаб као дијете. (Св. Златоуст).

Неваљалци и безбожници, премда наизглед живе, али су они несрећнији од умрлих. (Св. Амвросије Милански).

Безбожни и покварени плаше се ондје гдје сасвим нема страха (Псал. 52, 6); а гдје би и од чега би имали разлога да се плаше и да страхују, они су без плашње и без страха. (По проти П. Соколову).

Многи гријеше из бојазни да их свијет не презире због тога што презиру законе или уредбе овога свијета. (По Филарету Московском).

Ми не треба да се осврћемо на увреде или исмијавање људи, ако бисмо, задовољавајући њих, вријеђали Бога.

Боље је изабрати смрт или умријети, када то нужда устребује, него ли сагријешити. (Нпр. зли људи те напали и траже да будеш саучесник или помоћник каквога њихова злочинства. У овим и оваквим случајевима боље је и погинути, него ли у њиховом безакоњу учествовати). (По Св. Тихону Задонском).

И један гријех, као увреда бескрајне величине Божије, заслужује вјечну казну и смрт.

Један гријех свагда привлачи другоме гријеху.

Сматрај себи за велику несрећу, ако у чему било задовољиш своју похотљивост. Јер задовољење једне пожуде или тјелесне насладе подстиче и побуђује на многе друге.

Сваки нови гријех ставља нови печат (мрљу) на душу нашу.

Боље је лишити се хиљаду украса тијела, него ли изнијети пред Свевидца најмању мрљу на души и савјести својој.

Ништа није сакривено од Судије Бога; стога је узалудно старање гријешити у тајности и скривено. (Св. Нил Синајски).

Један старац рекао је: "Чудна ствар! Ми се молимо Богу тако као да је Он уз нас и слуша наше ријечи (што у ствари и јесте); а када гријешимо, то чинимо тако као да нас Он не види. (Древни Патерик).

Бог је Судија не само спољашњих наших дијела, него и унутрашњих мисли.

Што се стидиш чинити пред људима, о томе ни мислити не приличи. (Ава Исаија).

Што је страшно чинити пред људима, о томе је страшно помишљати у срцу пред Богом. (Духовни Маргарит).

"Забрањене празне ријечи, чак и празне мисли, то је већ одвише тешко", говоре лакомислени; "без нужде је строго", мисле други који не разумију; "празне (узалудне) ријечи нису штетне, а празне мисли - још мање", веле трећи. - Да, малени инсекти већином нису отровни и смртоносни, па ипак, зар би ти живио у ваздуху који је њима испуњен, гдје они непрестано падају на очи и у очи, или зује око ушију, узнемиравају осјетљивост наших чула и у стотинама наносе ти збиља не смртоносне ране? (Филарет Московски).

И мали гријеси нису маленкост ни ситница.

И са малим гријесима немогуће је ући у Царство Небеско.

Јабука, коју су наши прародитељи у Едему (земаљскоме рају) појели, није била велика, но какве су отуда произашле посљедице и сам знаш.

Из примјера оних који постају лов ловца, научи се не пренебрјегавати и маленкости. Јер се дешава да птица, павши у замку, задржава се тамо једним ноктом, у ком случају не помажу јој ни крила ни то што је сва, осим нокта, изван замке, те тако бива уловљена. (Св. Јефрем Сирин).

Оно што се чини да је од мале важности, добива понекад не мали значај. (Филарет Московски).

Мале и незнатне погрешке често су умањивале славу великих људи.

Када се на бурету налази мали отвор, вино истече прије него ли господар о томе дозна, ако је небрежљив; тако и пренебрјегавање најмање и незнатне по изгледу ствари или околности, губи плод код нерадна и немарна човјека. (Ава Исаија).

Не говори да је ово или оно ништавна ситница: ситнице много значе у животу. Рана, задобивена иглом, понекад поражава већма него ли болест која обухвата сво тијело. Понекад од мале варнице постаје пожар који се ласно не може погасити и који немилосрдно уништава све што је годинама течено и пажљиво чувано. (Кирил, епископ Мелитонски).

Мало важно није маловажно и незнатно, када производи нешто велико. (Св. Григорије Богослов).

Нека би мали гријех и не био велики сам по себи, али зато много сличних гријехова чини велики гријех.

Ако би ко, напунивши врећу пијеска, запливао са њиме по дубокој води, од тежине његове могао би исто тако потонути као и од великога камена, када би га на леђима носио. Тако и од малих гријехова, који могу у маси саставити тежину равну великоме гријеху, или чак

превазићи тежину великога гријеха, човјек може тако погинути као и од великих гријехова. (Петар, епископ Томски).

Излишности и у малим стварима нису маленкости. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Ко жели својој души спасења, тај треба да се чува и од малих наизглед гријехова и да се и за њих каје, стога што много пута понављање и малих гријехова води или непосредно ка безакоњима, или већему самртном гријеху који лишава душу њених благодатних моћи.

Бјежи чак и од најмањих гријехова, стога што, ко се не удаљава од малих, насигурно ће пасти у велике и тешке гријехе.

Ко бива побијеђен у малим стварима, тај бива побијеђен и у великима. (Ава Исаија).

Ко не чува себе од малих погрешака, тај ће мало по мало и у велике падати. (Тома Кемпијски).

Ко сагрешења своја сматра за мала, тај пада у тежа и рђавија од пређашњих. (Св. Исак Сириј).

Сматрајући ово или оно малим, зар се не долази до тога да никакав гријех не сматрају великим? (Филарет, архиеп. Черниговски).

Лакомисленост се смије над побожношћу и долази до безбожног живота. (Исти).

И мали гријех може довести човјека до великих злочина.

Лакрдијаш (шалција, разуздан) може постати злочинац, а досјетљивац (домишљат) - богохулитељ.

Ма колико да се један гријех чини малим, он је ипак зло сјеме из кога може израсти огромно зло. То је исто што и сјеме отровног растиња: у почетку садржи мале дозе отрова, а кад порасте - колике тек онда дозе! Такве су нпр. пробе неуздржљивости у пићу, које често прелазе у пијанство (у страст пијанства). Таква је наклоност слушати исмијавање других и чак оговарање и клеветање: испочетка је то само као шала, а међутим се доцније претвори у навику подсмјевања, оговарања, сплеткарења. Сваки преступник (кривац) спочетка је био невин и није одједанпут постао великим грешником. Први корак његов на путу порока једва је приметан, но не задржан и не заустављен, он је послужио као почетак ужасних злочина. Душегубилац може бити да је у почетку удавио само птицу. - Не треба, дакле, допуштати ни мале почетке зла. Гријех је што и ватра, којом је опасно играти се. Један неваљао поглед, једна саблажњавајућа ријеч може довести човјека до великих гријехова.

Чувај се малог гријеха, да не паднеш у велике.

Кад би се ми чували од малих (гријехова) и од онога што нам се чини ништавним, то не би падали у велике и тешке. (Ава Доротеј).

Не буди немарљив ни тада када ти се учини незнатан преступ и погрешка. У противном, доцније ћеш наћи у њему нечовјечнога господара и бићеш пред њим као везани слуга. (Св. Исак Сириј).

Чувај се и малога (гријеха), па нећеш пасти ни у већи.

Не чини зло чак ни у шали, јер се дешава да понеки шалећи се чини зло, а последице и преко воље примамљује се и заноси се њиме. (Ава Доротеј).

У свему и свагда, а тим више у зломе дјелу, важан је само први корак. Учинити га - није ласно; други корак већ је лакши, а потом човјек већ не иде, него јури по утврђеном и глатком путу зла.

Страшни гријех када се понавља бива мање страшним.

Ко данас украде једну бакарну пару, сутра ће украсти двије, затим три, и напоследку доћи ће и до крађе сребрних.

Док је погрешка или преступ још мали и није сазрео, уништи га прије него ли пусти и рашири гране и стане зрети. (Св. Исак Сириј).

Пазимо на себе и побринимо се о лаком, док је оно лако и не постане тешким, стога што и добротина и гријеси почињу од малога и воде ка великоме добру или злу. (Ава Доротеј).

Свему што се рађа, зачетак му је мали, и будући мали помало се храни и расте. (Св. Марко Посник).

Гријех је што и ватра. Уколико се умањава материјал који ју подражава, утолико се угаси; уколико се додају дрва утолико се већма распаљује. (Св. Марко Посник).

Зло је слично варници (искри), зато је гаси. У противном, наступиће пожар и ти ћеш изгорјети у пакленој ватри.

Гаси варницу док не пређе у пламен, и убијај врага (рђаве мисли, жеље, дјела) док је он мали. (Св. Тихон Задонски).

Лакше је не потчинити се пороку у почетку и избјећи га када је он само близу нас, него ли га пресећи и дићи се више њега када је он већ у нама учинио успјех; као што је лакше подупријети и задржати камен у почетку, него ли га подићи у висину у вријеме пада. (Св. Григорије Богослов).

Допустивши у себе почетак, немој рећи: он ме не може побиједити. Јер уколико си му се ти предао, утолико си њиме побијеђен. (Св. Марко Посник).

Немогуће је преодолити велико, ако не одолиш маловажноме. (Св. Исак Сирин).

Ко бива побијеђен у маломе, тај бива побијеђен и у великоме, и ко побјеђује оно прво, тај побјеђује и ово друго. (Ава Исаија).

Чувајте се пренебријегавати мало, не презирите га зато што је мало и ништавно; оно није мало стога што се преко њега ствара рђава навика. (Ава Доротеј).

Уништавај гријех у почетку док је он мали, док је ласно противити му се. Ако ли то не учиниш и попустиш да се осили и оснажи у теби, из њега ће, као пламен из непогашене жишке, постати **грешна навика**.

Нема већег тиранства, које би било тако неподношљиво, као навика; не називају њу узалуд другом природом. (Св. Златоуст).

Када сваки гријех помрачава духовни вид, онда навика за гријех производи, може се рећи, у нашим очима мутну воду, против које нема љекарства. (Прота Ј. Толмачев).

Ма колико да су гадни и одвратни гријеси, навика их чини маловажнима и ништавнима. (Блажени Августин).

Хроничне болести могу се излијечити само при великом старању, сталности и усиљавању; то се исто може рећи и за грешне навике. (Св. Василије Велики).

Ласно је гријех учинити, али није ласно од гријеха се ослободити.

Да не би трпио терете грјеховне, треба бити трезвен, бодар над собом, пазећи не само на своје ријечи и поступке, него чак и на своје мисли, осјећаје и жеље, и не давати себе у ропство најљућему од свију непријатеља и најужаснијему од свију зала, то јест гријеху.

Предуприједити зло лакше је, него ли га надвладати. (Прота Ј. Рождественски).

Шта пожелиш о томе ћеш се и побринути, ка томе ћеш и тежити, то ћеш и тражити, а чега не пожелиш, о томе нити ћеш се бринути и мислити, нити ћеш га тражити.

Грешна жеља исто је што и бачено зрно у земљу. Зрно посијано у земљи сваким даном све се више и више развија, расте и узрасте у велико дрво. Исто тако и порочна жеља; у почетку се она развија лагано, затим све више и више, и на посљетку овлада свим бићем нашим. Тако су штетне и погибаоне за нас рђаве и грешне мисли.

Уништавајмо у себи гадне мисли, да због њих не дођемо до гадних дјела. (Прота Евгеније Поп).

Ако не употребиш силу над собом, нећеш побиједити порок. (Тома Кемпијски).

Да би побиједио неку твоју слабост и ману, никако јој не попуштај.

Ми би себе могли избавити од ма каквих страдања, само када би одлучно казали саблазни и злу, **не!** (По Лафаетру).

Реци једном на свагда гријеху: "ја сам непријатељ твој", и при сваком искушењу говори свакоме лукавом помислу: „ја сам непријатељ твој". (Кирило, епископ Мелитонски).

Треба омрзнути гријех; у том случају, ако је ко поклизнуо у гријеху, ускоро може изићи из мреже његове. (Св. Нил Синајски).

Ко није омрзнуо гријех, тај ако и не чини гријех, убројава се у грешнике. (Исти).

Ко гледа на зло без одвратности, тај ће ускоро почети да га гледа и посматра са задовољством.

Да би омрзнуо гријех, размишљај чешће, а особито тада када те нападну искушења, о убитачним посљедицама гријеха, о штети која ти се због њега може нанијети кроз сву вјечност, ако се не покајеш.

Тада ћеш омрзнути порок, када расудиш да је то смртоносни ђаволски, сијевајући над нама мач. (Св. Нил Синајски).

Душа се може противити гријеху, али не може без Бога побиједити или уништити зло. (Св. Макарије Велики).

У борби са гријехом обраћај се за помоћ Ономе, који је казао: "**Без мене не можете чинити ништа**" (Јов. 15, 5) и ти ћеш изићи из борбе као побједилац.

Кад је сотона имао толико моћи да посије у нама гријехе, Исус Христос, као Творац наш, има разумије се куд и камо већу силу да их из нас искоријени. Учини само опит и пробај, ријеш се на истребљивање гријехова при помоћи Његове моћи, и ти ћеш се увјерити колико је то за Њега лако.

Велика је моћ гријеха, но стотину је пута већа сила благодати Божије. (Инокентије, архиеп. Херсонски).

26. ПОМИСЛИ – МИШЉЕЊА

[садржај](#)

Као што је немогуће забранити вјетру да допре до отворених груди, тако је немогуће зауставити прилив и навалу помисли, стога што је човјечија душа по самој природи својој (а услијед грјеховнога пада наших прародитеља) откривена за дејство утицаја зла. (Ава Пимен).

Један брат дошао је код Аве Памва и жалио му се на своју душевну борбу са по мислима. Памво му је, између осталог, рекао ово: "Немој се чудити томе шта се са тобом догађа. Ти видиш мене како сам стар; седамдесет година живим у овој колибици, у старању за моје спасење. У овој и оваквој старости, ево, до сада трпим искушења и напасти (од помисли).

Искушења не може нико избјећи, али се могу избјећи падања (у гријех). (Теофан, еп. Владимирски).

Острво које лежи насред мора, може ли зауставити да га таласи не запљускују? Па ипак острво даје отпор и противи се таласима. Тако и ми не можемо зауставити навалу мисли, али се можемо њима противити и давати им отпор. (Св. Јефрем Сирин).

Ти не можеш, разумије се, зауставити летеће птице, али јој можеш спријечити да своје гнијездо овдје или ондје намјести. (Прота Ј. Толмачев).

Не треба очајавати услијед борбе коју нам ствара нападај мисли. Ако се ревносно противимо помислима, онда борба са њима плете нам драгоцене вијенце. (Древни Патерик).

Преподобна Сара била је нападана помислима блуда читавих тридесет година, и никада се није помолила о томе да се тај нападај удаљи од ње, но се је само молила Богу да јој да храбрости и трпљења у тој борби.

Ако ли понекад безбожне и неваљале мисли узнемирују твој ум, немој очајавати, него се опомињи у памети Божије милости. Кома је повјерена лађа, тога господар лађе никада неће укорити ријечима: Зашто си допустио да таласи бију моју лађу? Можда ће само казати: Зашто се ниси старао о лађи и ниси се противио таласима? (Св. Јефрем Сирин).

Ми бивамо осуђени не зато што улазе у нас грешне мисли, но услијед злоупотребе са њима (тј. што их примамо, усвајамо и њима се потчињавамо, тако да се мисли претварају у дјела).

Не потпадамо под осуду због тога што помисли улазе у нас (или правилније: наилазе на нас), него што им дајемо рђав правац. (Св. Варсануфије Велики).

Не буди лијен и нерадан при помислима. Јер се никаква мисао не може сакрити од Бога. (Св. Марко Посник).

Никада не допуштај ући у срце твоје помислу који би Бога прогњевио. (Ава Силуан).

Буди стражарем срца твога да не би у њега туђинци улазили: непрестано говори долазећим помислима: "Јеси ли од наших или од непријатеља наших" (Ис. Навин 15, 13). (Ава Стратигије).

Безопасније је не пустити непријатеља у кућу своју, него ли пуштивши га борити се са њим. (Св. Тихон Задонски).

Сваку грешну мисао одмах гони из срца, као што збацујеш и најмању варницу са своје хаљине.

Као што не би задржао шкорпију под пазухом својим, тако не задржавај рђаве мисли у срцу твоме. (Ава Евагрије).

Гаси варницу док се није у пламен претворила, и убијај непријатеља (рђаву мисао) док је још мали. (Св. Тихон Задонски).

Као што је ласно варницу или жишку угасити прије него ли букне у пламен, тако се и рђава жеља ласно уништава у самоме почетку њеном. (Јаков, архиеп. Нижеградски).

Лукава помисао са врлинама у души тешко напредује као год и трава на лејама засађеним поврћем или биљем. (По Св. Је-фрему Сирину).

Ако будемо рђаве помисли одсијецали, одсијецаћемо с њима и гријехе. Од помисли бива и гријех, као од жила - дрво, или као од сјемена - плод. Повади или исијечи жиле, и дрвета неће бити; згњечи или уништи сјеме, и плода неће бити. (Св. Тихон Задонски).

Не постаје облак без дувања вјетра; и страст се не рађа без мисли. (Св. Марко Посник).

Као што неискусно теле, трчећи за травом да се напасе, лако се надује, тако бива и са душом коју мало помало заваравашу и саблажњавају помисли. (Св. Марко Посник).

Није долазак помисли гријех, него другарска (пријатељска) бесједа ума са њиме. (Исти).

Сваки гријеш због тога што, при нападу рђавих мисли, не одбацује их истог минута противљењем њима. (Ава Серен).

Лукаве помисли чупај и искорјењуј другим мислима. (Св. Нил Синајски).

Помисао ти слика сладости грешнога дјелања, али ти помишљај о заповијести Божјој, која забрањује то дјелање, помишљај о оним плачним посљедицама до каквих доводи кратковремена сладост гријеха и тада ће се грешна мисао удаљити од тебе.

Често подижи ум на молитву, па ћеш истријебити помисли које прилазе срцу твоме. (Ава Таласије).

Моли се снажно и са уздасима у вријеме напада рђавих помисли. Моли се: „Господе, помилуј ме! Господе не остави мене!" "**Боже, похитај да ме избавиш; Господе, да ми поможеш**" (Псал. 70, 1-2), или слично томе, те тако рђаве помисли те неће савладати.

Не гој нашироко тијело твоје, па ће се умањити у теби скрнавне и гадне мисли. (Ава Евагрије).

Као што љута или горка љекарства умањују жестоке болести, тако и молитва са постом прогони зле помисли. (Преподобна Синклитикија).

Као што је **поглед на бакарну змију**, коју је Мојсеј у пустињи на дрво уздигао, а која је била праобразом крста Христова, брзо исцјелјивао онога кога је отровна змија ујела, тако и поглед покајања, вјере и молитве на распетога Исуса брзо исцјелује душу, израњављену отровним утисцима похотљивих помисли. (Филарет Московски).

Као што змија, извучена из тамне рупе на свјетлост, стара се да побјегне и сакрије се, тако и зле помисли, будући објелодањене искреним признањем и исповијешћу, старају се да побјегну од човјека. (Ава Мојсеј).

27. СТРАСТИ

[садржај](#)

Човјек не може бити савршено слободан од страсти. Може их држати у својој власти, али да их никако нема, немогуће је. (Св. Златоуст).

Страсти живе и у светима, но они их обуздавају и укроћавају. (Ава Аврамије).

Није опасно што нас нападају страсти, јер се и ми боримо са њима; али је жалосно то ако због љености и нерада паднемо пред њима - својим противницима. (Св. Јефрем Сирин).

Старај се свагда да будеш побједник својих страсти, а не побијеђен од њих.

Прави мир срцу може се наћи само у отпору и савлађивању страсти, а не у служењу њима. (Тома Кемпијски).

Помилујеш ли непријатеља, ти ћеш имати врага; и ако поштедиш страст, она ће устати против тебе. (Св. Нил Синајски).

Привидно, лажљиво задовољење, које ми достављамо својим страстима, ништа друго није него ли варљива и илузорна храна, која само побуђује и изазива већу глад и јачу жеђ у нашој души, не могући никада задовољити њене захтјеве. Као што путник, обманут привиђењима (фатаморгананама) која се чешће јављају у пустињама на истоку, види пред собом зелена брдашца и млазеве извора који, уколико им се он приближава утолико као да одмичу у дно пустиње, - тако исто и сваки грешник, на путу својих прижељкивања, чини се да види усхићавајуће слике задовољства и блаженства; но то задовољство као илузија бјежи од њега, утолико уколико му се грешник приближава, и он узалудно губи снагу своју јурећи за варљивим гледањем, до онога времена, докле оно на посљетку не ишчезне, оставивши несрећнога грешника у немоћи од обманутих нада, у несносној жеђи која све више и више јача, суши му и подгриза његово срце.

Страсти су сличне вулканима, који наскоро сву околину претварају у пустош и ужас.

Ништа нам не доноси толико страдања, као дјелајуће у души страсти. Све друге несреће и биједи дејствују споља, а ове (страсти) рађају се унутра; због тога и произилази отуда особито велико мучење. Нека би нас цијели свијет огорчавао, но ако ми не увриједимо и не огорчимо сами себи (потчињењем ма каквој страсти), онда ништа за нас неће бити тешко. (Св. Златоуст).

При бури, зубља (буктиња) гаси се; тако се и разум и расуђивање од буре страсти помрачава.

Страст често изопачава и оно што је природно: види и у природном неприродно, и неприродно оправдава као природно. (Михаил, епископ Черниговски).

Докле тијело задовољава страсти, дотле душа не зна за Бога.

Докле год хранимо у себи ову или ону страст, ми не сазријевамо за блажени и вјечни живот. (Филарет, арх. Черниговски).

Не може се назвати слугом Божијим онај који угађа страстима; он је слуга онога који влада њиме. (Ава Исаија).

Убитачне посљедице страсти ничим се тако боље не предупређују и сузбијају, као тврдом ријешеношћу одбацити од себе све што побуђује ка саблазни, па макар то било блиско и мило нашем срцу.

Мучно је растати се са страшћу, али није мучније него ли вјечно страдати. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Страст је слична псу. Као што пас трчи за нама и гони нас када ми бјезимо од њега, а када станемо или га гонимо он бјежи од нас, тако и страст гони онога ко јој се подаје и слуша је, а уступа ономе ко јој се противи. (Св. Тихон Задонски).

Ко се занесе страшћу, тај бива слуга страсти. (Ава Нестерој).

Ко попушта једној страсти, да би кроз њу ослабио друге, тај отвара врата свима страстима.

Страсти се држе једна за другу као бечузи на ланцу. (Ава Исаија).

Ако душа макар једну страст преобрати себи у навику, онда враг када му се хоће баца је под ноге своје (тј. побјеђујеју), јер се душа налази у његовим рукама и то је узрок те страсти. (Ава Доротеј).

Ко мрзи страсти, тај сијече и узроке њихове; а ко борави међу узроцима који их производе, тај и не хотећи пати од страсти. (Св. Марко Посник).

Брат је упитао Аву Сисоја Великог: "Зашто не одступају страсти од мене"? На то му је старац одговорио: "Разлози или узроци њихови налазе се у теби; врати им њихове разлоге (узроке) и страсти ће одступити од тебе".[1]

Тијело је сједиште (пријестоница) свију страсти, као што учи Касијан; тому се може увјерити сваки опитом, те стога и строгост према тијелу јесте умањивање страсти. (Теофан, еп. Владимирски).

Ко из самога почетка даје отпор и противи се страстима, тај ће ускоро надвладати их и загосподарити над њима. (Св. Исак Сирин).

Сваку страст лакше је побједити у самоме почетку њене појаве, него ли када она ојача и преобрати се у навику и узгосподари над тобом, као друга природа.

Укроћуј благовремено појавивше се у теби страсти и не дај им да се ојачају и оснаже у теби; трње, када је мало, лако га је почупати, а када порасте и пусти дубоко у земљу жиле, тада је трудно савладати га.

Укроћуј и смиравај помисао гордости прије него ли гордост, обративши се у страст, смири тебе. Одбаци помисао високоумља прије него ли она обори тебе. Скруши и уништи похотљивост прије него ли она скруши тебе. (Св. Јефрем Сирин).

Надати се да ће се жар страсти умањити у току година - значи врло мало познавати својство страсти. Својство им је ненаситимо. Могуће га је задовољити минутно, но потпуно - немогуће је. Отровна чаша њихова умјесто да утољава жеђ, само је већма распаљује. Задовољавање служи само јачању њиховом. Уколико им више угађаш, утолико оне већма потражују. Таквим начином ток година умјесто да их умирује и стишава, само их већма успављује; умјесто да их дуговременост ослаби и умањи њихов терет, на против их чини још тежима.

Докле се год налазиш у тијелу, не буди небрижљив и не вјеруј самоме себи, па макар понекад и осјећао слободу од страсти. (Ава Исаија).

Никада не вјеруј самоме себи, па макар примјећивао кад-тад умирење страсти, јер страсти и ђаволи често се крију са лукавством: - да ли се човјек неће олијенити и заборавити срце

своје, мислећи да је већ чист од њих (страсти); када то демони примијете, онда изненада и неочекивано нападају на биједну душу, овладају њоме као птицом, и срамоте је свакојаким гријесима, немилосрдније и злобније него ли у са-моме почетку.

Срце човјечије јесте њива која је обрасла трњем гријеха; обрађујући ову њиву, хришћанин треба насигурно да зна да жиле страсти у њему нису сасвим почупане и истријебљене до саме смрти; и при најмањој са наше стране расијаности и небрижљивости, могу пустити из себе младице које ће без сметње подавити добро сјеме, с трудом посијано и са муком и трудом одњеговано. Зар се не догађа често да је довољно само један минут моралнога дријемања и нерада, да се у наше срце зло усели, за што су послије потребне цијеле године живота да се то зло истријеби и уништи?

Докле се год и најмање подвргаваш гријеху, дотле не сматрај себе да си слободан од страсти. (Ава Исаија).

Чистоту моралну (тј. живот без страсти) није стекао нити је имао онај који се понекад мало узбуђује страстима, а понекад бива тих и спокојан, него онај који је сасвим поштен и проводи живот без страсти; који се не поколеба ни тада када су узроци страсти крај самога њега, а поглавито пак онај коме не досађују мисли о страстима. (По Ави Теоносту).

Савршену моралну чистоту има онај који нема склоности и пристрашћа ни ка стварима, ни ка успоменама о њима. (Ава Таласије).

Ко је чист само од тјелесне скрнавости тај не треба да себе сматра сасвим чистим. Јер има и скрнавости (поганштине) духа, као што има и тијела поганштине (скрнавости). Такав је и тврдичлук (среброљубље); и пијанство је поганштина (гадост); али и гордост, и завист, и гњев (јарост) - то исто. Једно чини човјека слично нечистој животињи, а друго - нечистоме духу, ђаволу.

Једне страсти својствене су тијелу, друге души. Чистити једне, а бити немаран према другима, значи поступати тако као кад би ко оградио виноград високим зидом против звјерова, а међутим би га оставио сасвим откривена за грабљиве птице. (Блажени Августин).

Море се таласа од вјетра, а срце од страсти; таласе морске може стишати једино Бог, а узбуђења срца може умирити Свемогућа благодат Божја, ако се само томе не успротиви само срце.

Чим осјетите у себи попуштање да се покорите искушењу које вам ласка, нека вам тада служе за примјер мала дјеца: она чим спазе звјерку, брзо од страха бјеже у наручја оца или мајке, или их зову у помоћ. При сваком искушењу и опасности, похитајте и ви ка Свевишњему, молећи Га за помоћ и заштиту.

У Старом Завјету стоји написано да је поглед на бакарну змију исцјељивао људе од змијиних уједа и рана. А сада, у Новоме Завјету, мислени поглед на Крст Христов, на

трпљење Христово, много може помоћи у исцјелјивању рана које задају безаконе змије - страсти. (Јаков, архиеп. Нижегородски).

НАПОМЕНА:

1. Примједба. Залог или узрок страсти дотичнога лица налази се у њему самоме. Нпр.: Узрок блудне страсти јесте угађање тијелу, прекомјерно једење и пијење, трбољубље (стомакољубље) и осуђивање ближњег, итд.

28. ГЊЕВ

[садржај](#)

Нема веће побједе него ли побиједити свој гњев и срдњу. (Св. Тихон Задонски).

Лакше је побиједити царства, него ли свој гњев. Јунаци, поставши побједиоцима царева, постајали су слуге свога гњева. Стога Свето Писмо одаје преимућство побједитељу гњева свога над побједиоцима народа. "Стишавајући гњев, већи је од онога који окупира град" (Приче, 16, 32). (Јаков, арх. Нижегородски).

Да би одржао побједу над страшћу гњева потребно је, ради тога, чешће размишљати о оним погубним посљедицама, које и какве производи у нама та страст.

Раздражење (љутња, напраситост, осорљивост) у човјеку јесте јама и ров за њега; ко је побиједио у себи раздражљивост, тај је прешао ту јаму. (Св. Јефрем Сирин).

Бити гњевљивим и срдитим, ништа друго није него ли кажњавати самога себе за туђе погрешке и глупости.

Када падате у јарост, ви постајете сами себи целат, ви губите сами себе. Шта може бити жалосније од раздражљива човјека. (Св. Златоуст).

Помисли раздраженога шта су друго него ли чеда ехиднина (тј. љуте змије), која губе срце које их је изродило. (Св. Нил Синајски).

Гњев је опасан савјетник за свакога; што се год предузме у гњеву и љутини, никада не бива паметно. (Св. Григорије Богослов).

Често се догађа да лукавство (подмуклост, злоба) подстиче на гњев са једним циљем - испитати његову тајну или га узети у своје руке када се замори.

Онај који плане гњевом на ближњега, свагда више себи шкоди него ли колико му шкоди онај који га је увриједио. Стога паметни људи већином са трпљењем подносе непријатности које им се наносе. "Муж мудри много трпи", вели Соломон (Приче 14, 17). (Јаков, арх. Нижеградски).

Гњев и осветољубље јесте страст слабих душа; по томе су жене гњевљивије, љуће и осветољубивије од људи. (Јувенак).

Злоба је недостатак ума.

Гњев је почетак безумља.

Гњев и упорство (тврдоглавост) јесте снага глупака.

Што бура производи у ваздуху, то гњев производи у уму. Бура често замрачи ваздух, гњев често помрачава ум. Због тога људи најдаровитији и најумнији, у минути гњева често су гријешили и произносили такве судове којих су се после сами стидјели. (Јаков, арх. Нижеградски).

Раздражљивост је опијање душе: она тако изводи душу из памети као вино. Представи себи раздраженога: он сам себи није господар, не познаје себе, не познаје присутне, на свакога напада, говори што му на ум дође; он се не да уздржати, псује, бије, пријети, куне се, виче, растрже се. (Св. Василије Велики).

Љута је змија и шкорпија, али је много злиши (злбнији) од њих гњев. (Св. Јефрем Сирин).

Ко се предаје гњеву, тај од себе ствара призор и појаву крајње непријатну за друге. Погледајте на разјаренога човјека: крв се његова узруја и појури крајевима његова тијела; очи му затрепере и засвјетлуцају некаквом сагоријевајућом ватром; звуци гласа су неприродни; ријеч се прекида; сво лице некако се искриви. Истину је рекао премудри: "Жестоки (плаховит) Муж, рђаво изгледа" (Приче Соломонове).

Љутина или срдња јесте фирма, која против воље човјекове сама себе показује. (Св. Григорије Богослов).

Платон, Атински философ, савјетовао је свакоме срдитом и плаховитом човјеку да погледа на огледало, те да види ненаравност лица свога у вријеме гњева.

Кад би разјарени човјек могао у вријеме гњева свога да види себе не би му потребан био никакав савјет да се умири, стога што нема ништа непријатније од лица разјаренога. (Св. Златоуст).

Пријатна је појава - мирно море, но још је пријатније - мирно стање духа човјекова. (Св. Нил Синајски).

Гдје је мир, тамо је и Бог мира.

Гдје је злоба и гњев, тамо Не долијеће Дух кротости (Дух Свети). (Св. Златоуст).

Ако се ти гњевиш на ближњега свога, онда се и сам налазиш под гњевом Божјим.

Гњевљив (љут, јаростан) човјек нека би чак и мрвога оживио, није у вољи Богу. (Ава Агатон).

Храна је ватри - дрва; а храна раздражености и љутњи јесте - гордост. (Св. Јефрем Сирин).

Немогуће је некеме наљутити се на ближњега, ако се најприје није срцем уздигао над њим, ако га није понизио а себе узвисио над њим (тј. сматрајући себе за бољега од њега). (Ава Доротеј).

Ономе ко се живо сјећа својих слабости и гријеха, ко види себе ниже свију по покварености душе своје, томе није до тога да се узбуњује гњевом (тј. да се љути) на другога. (Филарет, арх. Черниговски).

Истријеби из себе двије мисли: не признај у себи да си достојан нечега великог, и не мисли да би неки други човјек био мањи од тебе по врлинама и достојанству. У таквом случају, увреде које би ти се наносиле, никада те неће наљутити и разгњевити. (Св. Василије Велики).

Ко не сакрије себе, тј. не смири се, тога гњев побјеђује. (Ава Исаија).

Ни на кога се не љути и не презири, но само себе самога. (Тома Кемпијски).

Не љути се на онога ко те је увриједио, него се прије љути на сами свој гријех, који те подстиче да се љутиш на вријеђача. (Св. Димитрије Ростовски).

Гњев се више свега и најчешће код нас испољава када чујемо од ближњега противријечење према нама, и изобличавање и опадање, али правога хришћанина све то не љути и не раздражава, исто тако као што га не горде и не надимају похвале, које и какве од других чује.

Побожни слушалац свагда се користи. Ако га хвале за добра дјела, он бива јачи и ревностији у чињењу истих; а ако га изобличавају због рђавих дјела, он принуђава и гони себе на покајање. (Св. Марко Посник).

Не одбацујмо изобличавање. Ако га нисмо заслужили, тим мирније можемо га слушати, и оно ће нам помоћи да га у будућности не заслужимо; но ако смо га, по несрећи, заслужили оно ће нам помоћи да се поправимо. (Филарет Московски).

Немој са гњевом већ са љубављу примати наставу, савјете и укоравања од других, па макар ти био и врло паметан. По ријечима Премудрога, то је један од доказа мудрости (Премудр. 9, 8).

Буди мудар и уста оних који рђаво о теби говоре заграђуј ћутањем, а не гњевом и псовком. (Св. Атанасије Велики).

Ко се налази увријеђен када о њему ружно говоре, тиме доказује да је истинито оно што се о њему говори; а ко се смије, тај пред присутнима одбија од себе свако подозрење (тј. тиме их увјерава да је изнешено против њега - лаж). (Св. Златоуст).

Када те оговарају и нападају, обрати пажњу на себе: да ли ниси доиста штогод учинио чиме си заслужио то нападање. Нађеш ли да ниси, онда то оговарање и нападање сматрај као ишчезавајући дим. (По Св. Нилу Синајском).

Када те осрамоте и понизе, радуј се умјесто љутње и туге, стога што ако је неправично то што је према теби учињено, тј. ниси то заслужио, онда те очекује велика награда; а ако ли је пак умјесно, онда чим се опаметиш, избавићеш се од казне. (По Св. Нилу Синајском).

Ако те когод укори ма за какви вид гријеха, од којег си ти далеко, смири себе пред укорачем, па ћеш добити неувели вијенац (тј. Небесно Царство). (Св. Антоније Велики).

Не треба да се жалостимо онда када нас оговарају и клеветају, него онда ако је оно правично и умјесно. (Св. Златоуст).

Немој се смућивати и раздраживати на ближњег свог, ако те он за што укори. Размисли, да ли је укор умјесан? Ако је неумјесан, онда је стријела пролетјела покрај тебе, и зашто си онда болестан када те она није ранила? Ако ли је умјесан, не жали се на укорача као на непријатеља који ти рану задаје, него му још заблагодари као љекару који ти је указао на рану и побуђује те да је лијечиш. - Не љути се ако би те и на дјелу озлоједио. Размисли шта је лакше бити: увријеђеним или вријеђачем? Разумије се да је боље бити невиним него ли кривцем. Размисли и о томе да ли је боље једити се и љутити или трпити? Раздражљивост може одједанпут довести до кривице и веће несреће; и обратно, трпљењем се може и невиност сачувати и несрећа умањити. (Филарет Московски).

Кротост и трпљење имају више моћи, него ли гњев и узрујаност; мека вуна већма слаби моћ пушчаног танета, него ли тврди зидови.

Гњев се гњевом не лијечи. (Филарет Московски).

Ватру ватром не погаси, већ водом; и гњев гњевом не савлада, но кротошћу и дуготрпељивошћу.

Чувши ријеч која те вријеђа или срамоти, чувај се да не планеш срдњом и гњевом, **"јер срдња човјечија не чини правде Божије"** (Јак. 1, 20). Боље реци себи: ево случаја поучите себе трпљењу и смјерности, и одговори вријеђачу и ономе ко те понижава или ћутањем или, ако је баш потребно, благом ријечју правде. (Филарет Московски).

Љутита, опора или осорљива ријеч и добре чини рђавима, а блага и љупка ријеч користи свима. (Древни Патерик).

Боље је осмјехом пресећи раздражљивост, него ли горопадити се и бјеснити непомирљиво. (Св. Јефрем Сирин).

Слушајући укорје ћутећи, ми подражавамо Христу.

Љутити се у природи је човјечијој, али стишавати и сузбијати љутњу (гњев) - у природи је хришћанској. (Блажени Јероним).

Опомени се ријечи Псалмопјевца: **"Гњевети се не гријешите"** (Псал. 4, 5), тј. ако је већ немогуће уздржати се од гњева, стога што тај покрет нашега духа зависи од природе а не од слободне воље наше, онда не треба бар псовати, а ово је сасвим у нашој вољи. Ријечна вода, слијевајући се са брда, постаје мутна и блатњава; тако и осјећања гњева, изражавајући се у ријечима блатњаве душе онога који говори у гњеву, вријеђа онога који слуша и обојицу води ка гријеху. (Св. Амвросије Милански).

Не допуштај гњеву да се подигне до гркљана твога. (Ава Исидор).

Ко не уздржава језика свога у вријеме гњева, тај се неће уздржати ни од својих страсти. (Ава Иперехије).

Кад си узбуђен ништа не говори, стога што зло не рађа добро. Него потрпи докле се твоја мисао умири, и тада ћеш мирно казати. (Ава Јован).

Као што се ватра у добро покривеном суду брзо гаси, тако и у души, затвореној ћутањем, скоро се умирује чувство негодовања.

Када у себи осјетиш јаку навалу гњева, постарај се ћутати. А да би и само ћутање било за тебе корисно, обраћај се мислено Богу и читај у себи какве било кратке молитве, нпр. молитву Исусову ("Господе Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме") или коју другу.

Један незнабожачки философ казао је: "Када се наљутиш, ништа не говори, и тога момента стани и прочитај азбуку". Незнабожац ништа боље од азбуке није нашао ради умирења духа, али ми, хришћани, знамо бољу азбуку или ријечи које могу утишати буру ума и срца. (По Филарету Московском).

Да би љубав могла побједити силу гњева, моли се у вријеме гњева за ближњег, и из дубине срца говори: "Господе, опрости сагрешења вријеђачу моме, он је човјек као и ја". - Вјеруј, молитва ће дати мир души твојој. (Филарет, архиеп. Черниговски).

За звјера је неприродна кротост, а за човјека неприродна је жестокост.

И лавове укроћавају и чине их питомима. А човјек понекад допушта да буде необузданији од самога лава!

Какво ћеш извињење и какав одговор наћи пред судом своје савјести, када лава неким начином чините човјеком, а сами из људи постајете неукроћени лав? (Св. Златоуст).

Не треба бити звијер чак ни у опхођењу са звјерком.

И кротак може планути са разумом, али не повриједити у себи савршенство кротости. Остати непокретан, или не испољавати негодовање, када за то разлога има, доказ је непокретне (лијењиве) природе а не кротости. (Св. Василије Велики).

"Гњевите се, али не гријешите", говори Свето Писмо (Ефесц. 4, 26), тј. гњевите се, љутите се на дјело незаконито и неваљало, но тако да не прелазиш границе правичности. (Филарет Черниговски).

Негодовање (протест, љутња) треба да је растворено са расуђивањем. Јер нож употребљавају и убице, а употребљавају га и љекари. Но једни дејствују ножем по гњеви и немилости, чине њиме најбезумнија дјела, убијајући себи подобне. А други пак ножем дејствују са расуђењем, доносећи њиме корист тиме што спасавају (нпр. при операцијама) живот оних који су у опасности. Тако и онај који умије да негодује по разуму, доприноси велику корист ономе против кога негодује, исправљајући његову лијеност или лукавштину; док онај, којим је овладала страст гњева, ништа паметно ни корисно не може учинити. (Св. Василије Велики).

Ако ти, кога укоравају, паднеш у јарост и љутњу, тиме само задовољаваш своју страст; таквим начином да би спасао другога, ти губиш самога себе. (Св. Макарије Велики).

Не треба хвалити оне који су одвише милостиви; али и зле треба кажњавати ради самога добра и правде, а не ради сопствене страсти. (Св. Антоније Велики).

Било да кога укориш или казниш, по срцу га и у души воли.

Тешко је владати собом и својим гњевом, особито пак вама који сте у власти, вама предстоји велики подвиг. Вама је потребно и да се љутите гдје је потребно, и у љутњи не гријешити, тј. не допуштати кужних покрета гњева у дубини срца. У овом случају ви сте дужни бити слични мору, чија је површина у вријеме буре грозна и страшна, али је дубина његова тиха, непокретна. (Јаков, архиеп. Нижегородски).

Нико у гњеви не може толико учинити ближњему зла, као старјешина или чиновник. Стога он треба особито да се чува гњева, љутње, срдитости, а особено јарости, и, налазећи се у таком стању, да ништа не говори нити чини. Прекрасно је неко из старих времена казао кривцу: "Ја би те казнио, да се нисам наљутио".

29. ТАШТИНА, ОХОЛОСТ И САМОХВАЛИСАЊЕ

[садржај](#)

Шта може бити свирепије од таштине - гордости, која баш тада највећма бијесни и лудује када јој се највећма чине услуге? Таквога својства немају чак ни звјерови; напротив, постају кроткији када им се поклања пажња. А таштина, тј. гордост поступа сасвим супротно: када се презире, она се укроћава, а када се поштује она свирепствује и наоружава се против својих поштовалаца. (Св. Златоуст).

Ја сам сагласан да боље будем мио роб код варвара и дивљака, него ли код једнога гордељивца. (Св. Златоуст).

Таштина претпостављене чини гордељивцима, а оне које презире - осветољубивцима. (Св. Јован Љествичник).

Што не уништи мољац, што не покраде лопов, то разграби таштина.

Таштина (охолост) и добра дјела људска чини некориснима. (Св. Златоуст).

Јагода, која падне на земљу, убрзо иструли; и добротинство пропада ако се чини по гордости (тј. ако хоће да му се име чује и људи да га хвале). (Ава Леонтије).

Као што плод у влажном мјесту трули, тако пропада и добро дјело учињено по таштини. (Духовни Маргарит).

Добро дјело гордога јесте сломљена, уништена жртва (Лев. 22, 22) и неће се ставити на жртвеник Божији.

Као што се ђубре не може употријебити и не употребљава се за кађење, тако и Бог не прима молитве поноситога - гордога човјека.

Уздржљивост охолога јесте дим из пећи; и једно и друго растура се по ваздуху. (Св. Нил Синајски).

Вјетар са прашином завије трагове човјечије, и таштина у ништа претвара милостињу. (Исти).

За оне који су имали успјеха у подвизима побожности, таштина и гордост су исто што и подводно камење, које се налази близу пристаништа, и које, последице великога труда при пловљењу по мору, подвргава опасности и погибији оне који нису претрпили пораз своје лађе усред таласа порока и буре неваљалих мисли.

Таштина и охолост јесте подводни камен; ако на њега наиђеш, ти ћеш свој иметак изгубити. (Св. Нил Синајски).

У горду душу поново се враћају страсти из које су некада биле побједом истеране. (Св. Исак Сирин).

Као што бршљан, обавивши се око винове лозе, уништава њен плод, тако и таштина или самохвалисање (поноситост, гордост) уништава све трудове и подвиге подвижника. (Ава Исаија).

Врећа подерана (са рупама) не може сачувати оно што се у њу наспе; тако и таштина упропашћава награду врлина. (Св. Нил Синајски).

Горди подвижник или трудбеник (посник) јесте исто што и бесплатни радник: подноси велики труд али награде неће добити. (Исти).

Чувај своје срце од помисла гордости исто тако као што чуваш свој иметак од лопова, хаљину од мољаца, свој виноград од грабљивих звјера и птица.

Реците помислима таштине и користољубља када се приближе вашим добрим дјелима: бјежите ви који упропашћујете виноград (Пјесма над пјесмама 2, 15), ми хоћемо да сачувамо Господу виноград и његов плод. (Филарет Московски).

Таштина је опасна и тада када се она тек рађа у души човјечијој, слично трулежи и црву унутра у клади. Још је убитачнија када се испољава у самохвалисању себе пред људима и у чињењу својих добрих дјела ради хвале.

Боље је ништа особито ни похвално не учинити у овоме свијету, него ли учинивши, преко мјере хвалити се. (Св. Димитрије Ростовски).

Учинивши ма какво добро, као што говоре Оци пустиње, додајеш своме душевном здању један камен; но испривавши о томе другима у духу гордости и самохвалисања, не само да се овај камен но и цијели ред (камења с душевне зграде) обара и растура. (Прота Т. Голубински).

Сакривај трудове и врлине своје, и чувај се да их не би твој језик покрао од тебе и уништио. (Ава Исаија).

Или оно народно: "Ко се хвали, сам се завали", тј. падне.

О, колико ли је много напакостила своја врлина онима који су је објавили и примили због ње похвалу од људи. (Тома Кемпијски).

Фарисеј је због самохвалисања постао гори од митарара - цариника. (Види Јеванђеље Лукино о томе).

Сваки рад Божији бива нам штетан када од њега очекујемо не Божију него нашу славу. (Св. Тихон Задонски).

Самохвалисање се не слаже са мудрошћу.

Најлакше је обманути и преварити себе, и гордећи се пустом и празном славе, сматрати себе за нешто, а у самој ствари бити нико и ништа. (По Св. Григорију Богослову).

Размислимо колико је неблагородно, и тегобно, и бескорисно живјети само ради тога да је на видику (овога свијета) као да је човјек нешто, као што многи чине и у моралноме и у друштвеном и у домаћем животу. Све показују и испољавају: ја сам тај и такав; ја сам то и то урадио, ја чиним то и то; о свему трубе на све стране; свако ништавно дјелце, које учине, објављују праском самохвалисања, као кокош своје снесено јаје. Најзад, кокош још има и права што објављује своје снесено јаје, јер оно стварно и постоји, а таштина и самохвалисање објављује оно чега нема као да је учињено (тј. ако је шта учињено). (По Филарету Московском).

Онај који открива и разглашује своја добра дјела, сличан је човјеку који сије на површини неоране земље, јер долијећу птице и поједу сјеме. А онај који сакрива живљење своје, сличан је сијачу који сије на узораној земљи - у бразде, и он ће пожети обилат плод. (Стари Патерик).

Не хвали се собом и не говори много у похвалу своју, па чак ни оно што је стварно, истинито, да не би ко помислио о теби нешто више него ли колико види у теби или чује од тебе.

Важно је и главно то какви смо ми у очима Божијим, а не оно како људи о нама мисле.

Ма како људи мислили или говорили о нама, у самој пак ствари ми смо свагда такви какве нас Бог види.

Ако хоћеш да те Бог зна, буди по могућности непознат међу људима. (Ава Теогност).

Ако желиш да Бог покрије твоје гријехе, онда не испољавај пред људима своју врлину ако какву имаш. Јер како ми поступамо са нашим врлинама, тако Бог чини са нашим гријесима. (Св. Марко).

Ако хвалиш самога себе, нећеш бити похваљен од Бога.

Сматрај за рђаву сваку ону ријеч којом будеш себе хвалио.

Шта може бити неразумније, него ли тражити похвале за своја дјела од потчињених и немоћних људи, и тим хваљењем презирати онога који је моћан да награди за дјела, Њему угодна? (Св. Златоуст).

Ако да човјек, Бог неће дати; а када не да човјек, Бог ће дати.

Благо ономе ко не располаже тако животом и дјелима својима да би само на земљи и од људи добио награду своју! (Мат. 6, 2). (Филарет Московски).

Бјежи од таштине - и удостојићеш се славе у будућем вијеку. (Ава Исаија).

30. ГОРДОСТ

[садржај](#)

Сви су гријеси мрски пред Богом, али је гордост мрскија од свију. (Св. Антоније Велики).

Људима је гнусна биједи и сиромаштво, али је пред Богом много гнуснија душа гордељива и ум поносит. (Св. Исак Сирин).

Гордошћу нашом ми чинимо Бога непријатељем нашим. (Ава Исаија).

Ничему се Бог тако не противи као гордости, стога што се у њој скрива обожавање себе. (Филарет Московски).

Ко сматра да је на добром путу или на своме мјесту, тај је се уклонио с пута Божијега. (Исти).

Један старац пустињак рекао је: "Боља је побјеђеност са смјерношћу, него побједа са гордошћу".

Боље је бити смиреним грешником, него ли гордељиво хвалити се врлинама. (Блажени Августин).

Бог воли смјернога грешника, који срцем и душом тугује због својих гријехова, а одбацује гордога праведника који не признаје да је грешник.

Грешници који се смиравају, и без добрих дјела бивају оправдани, а праведници због гордости губе и многе трудове своје.

Нека би ко учинио безбројна добра дјела, и сваку врлину извршио, а сам о себи високо мислио (сматрао себе да је он нешто особито), такав је бједнији и окајанији од свакога. (Св. Златоуст).

Не поноси се дјелима својима, па ма каква та дјела била. (Св. Атанасије Велики).

Падајући и (гријешећи) уздиши и плачи, а успијевајући у врлинама и у добру, не поноси се. (Св. Нил Синајски).

Ако почне овлађивати тобом гордост, опомени се како због ње гину сви плодови врлина, и она ће побјећи од тебе. (Ава Исаија).

Сви пороци имају моћ само у незаконим дјелима, а гордости се треба чувати и при самим врлинама. (Блажени Августин).

О лукаштине самољубља! Јер се може гордити чак и смјерношћу. (Гроф Блудов).

Онај порок, којим је најприје побијеђен човјек, побјеђује се после свију. Зато што, када побиједимо све гријехе, остаје та опасност што, видећи се у добру, можемо се похвалити собом: "видиш како ја, богме, добро успјех" итд., а не у Господу. (Блажени Августин).

Гордост је подводни камен, о који су се разбијали они који су се дуго противили бурама страсти и разних искушења. (Св. Златоуст).

Гордост је мајка порока и гријехова, због које је и ђаво постао ђаволом, а таквим није раније био. (Исти).

Гордост је слична високоме, трулом дрвету, у којег су све гране крте, и ако се ко попне на њ, одмах пада с висине. (Св. Јефрем Сирин).

Не узноси се високо, да не паднеш дубоко. (Св. Григорије Богослов).

У данашњем вијеку чујемо ову изреку: "Војник који не мисли постати ђенералом, није никакав војник." Ово није Соломонова прича, није мудрост, него мудровање тјелесно и сујетно. Права прича говори: "**Ко зида своју кућу високо, тражи погибао**" (Приче 7, 19). И још: "**Мрзак је Господу ко је год поносита срца**" (Приче 16, 5). Са овим се саглашава прича и Онога који је већи од Соломона: "**Сваки који се сам подиже, понизиће се**" (Лук. 18, 14). (Филарет Московски).

Тежња уздићи се високо јесте уједно тежња понижењу. (Инокентије, архиеп. Херсонски).

Ко сам себе постави високо, тај сам себи спрема падање. (Филарет Московски).

Обожавајући самога себе, човјек сам себи постаје непријатељ.

Адам је хтио да постане богом, па је изгубио и оно што је имао од Бога.

Подигни себе боље животом, а не мишљу. Живот те може учинити богосличним, а мисао доводи до великога падања и погибије. (Св. Григорије Богослов).

Велика је висина - смјерно и кротко мудровање, дубока је провалија - високоумље; и стога савјетујем: заволи прво, да не би пао у друго. (Ава Исидор).

Када онај који се горди добрим дјелом, све тиме губи, какву ли казну заслужује горди грјешник? Такав човјек неспособан је већ и покајати се. (Св. Златоуст).

Згријешити и мислити о себи много и високо, горе је од самога гријеха. (Исти).

Не сматрај за понижење, ако те као виђена омаловажавају; а ако си незнатан и нечувен, не сматрај да си нешто и да вриједиш. (По Св. Исаку Сирину).

Буди незналица у мудрости твојој, и не истичи се да си паметан, будући да си незналица. (Св. Исаак Сирин).

Горди а глупи људи слични су празном класју (влатовима пшеничним), који се, будући празни, истичу у висину над осталим класјем пуним зрневља.

Гордељив а глуп богаташ сличан је позлађеној статуи (кипу), која ништа друго није него ли грудва глине или комад дрвета.

Свјетлост сунчева није твоја свјетлост, и радије се не поносиш њоме! Не поноси се ни умом својим: ако има у њему свјетлости (знања, умјења, мудрости), то је дар Божији, а ако ли је мрак у уму, већ се немаш са чим ни гордити.

Ко се поноси природним даровима, то јест оштроумљем, појмљивошћу, вјештином у читању и произношењу, бистрином разума и другим способностима, задобивеним без труда нашега, тај никада неће добити натприродна блага. Јер невјеран у маломе - и у многоме је невјеран и охол. (Св. Јован Љествичник).

Онај ће отпасти од премудрости Божије ко сматра себе за мудра. (Св. Исаак Сирин).

Ако ти себе сматраш за умна, већ ниси уман.

Гордост је доказ оскудности ума. (Св. Златоуст).

Ништа не чини толико глупим као гордост и надувеност. (Исти).

Најјачи доказ обмане јесте - сматра-ти себе умнијим, вјештијим од других.

Бити одвише незадовољан собом - јесте слабост; бити одвише задовољан собом јесте - глупост. (Сабле).

Гордост је огромна фирма мале и ниске душе.

Скромност или понизност знак је и доказ величине душе, а гордост и надувеност - нискости душе.

Нискост и гордост - рођене су сестре.

Самоуображеност је потврда унутрашње празнине.

Горди и охоли, поносити није ли сличан надувеном мјехуру, или човјеку који страда од водене болести и силног отока (надутости)? Није ли сличан шаљивом дјетету с напућеним образима?

Горди не може дуго ћутати, стога што му се хоће да се покаже паметан и блиста пред другима.

Гордељивац тражи да га поштују они које он сматра за ништавила.

Гордељивац сматра за ништавило оне који га поштују, а част коју му они указу-ју особито цијени. (Св. Златоуст).

Ко хоће на опиту да сазна шта је то вјечито неспокојство (немир у души), тај нека се само погорди, и он ће носити у себи прави пакао, мучну тежњу ка прохладном осјећају људскога уважења, којега никада не може достићи. (Зајлер).

Ви који сматрате да се вјера у постојање пакла не слаже са достојанством човјека, проникните, удубите се у вашу унутрашњост у оне моменте, када се планови ваше охолости преобраћају у ништа, и ви ћете наћи у самима себи пакао којега одбацујете ван себе. (Исти).

Много је теже бити мудрац за друге, него ли за самога себе.

У сваком послу сматрај себе глупим ради тога да би могао учити, и кроз цијели живот свој сматраћеш се за паметна. (Св. Исак Сирин).

Ко сам себе узноси и (велича), на тога не обраћају пажњу, а ко сам себе искрено пред свима унижава, тога и свако љуби.

Смјернога многи воле, а гордељивца и надувенога мрзе чак и они, који су с њиме једнога духа. (Ава Јаков).

Не мјери себе хватима, а друге аршинима.

Сматрај свакога човјека бољим од себе. (Св. Варсануфије Велики).

Нека си и паметан, али имаш потребе у другоме.

Паметна мисао, и ако туђа, свагда ће боља бити од бесмислице коју си ти сам пронашао; говорим ово људима који хоће да нађу све у себи и не желе да позајме ума или памети од ближњих. (Бејл).

Не сматрај за нешто велико ако ти се учини да си бољи од рђавих, но се жалости што те превазилазе добри. (Св. Григорије Богослов).

Многи себе сматрају за праведне при упоређењу са јавним зликовцима. Но нека упореде себе са светим Божијим људима, и тада ће свакако видјети да су они жалосни грешници. (Прота П. Соколов).

Не пењи себе више других, да не паднеш сувише ниско пред Богом.

Не узносимо се један пред другим, стога што ће нас земља све уравњати, и свакоме ће дати подједнаки дио. (Св. Димитрије Ростовски).

Тешко гордومه! када сиђе у гроб тада ће сазнати шта је он. (Св. Нил Синајски).

Земљу носимо, по земљи ходимо, и земља ћемо бити.

Благо ономе ко има пред очима дан смрти своје и омрзио је гордост прије него ли је објелодањена наша ништавност трулежом у гробу. (Св. Јефрем Сирин).

Да ли се можемо ма чиме гордити, када немамо никакве друге сопствености осим гријеха и слабости?

Наша вриједност (ваљаност) ничега другога није достојна осим времене и вјечне казне.

Шта смо ми друго него ли сиротиња. Шта је код нас наше? Ништа и ничега осим гријеха. Неко се хвалио у Откривењу: "Богат сам и обогатио сам се, и ништа ми више не треба", ни у чему немам нужде ни недостатка. И њему је било казано: "Зар не знаш да си нико и ништа, и биједан, и сирома, и слијеп, и го" (Откр. 3, 17). Каква понижавајућа лекција против наше гордости!

О човјече, не горди се, будући да си прах и пепео! Што подижеш трепавице или очи своје, које ће ускоро обузети трулеж? Не уздижи се више облака и знај да си ти - земља и пепео; од земље си створен и у земљу ћеш скоро поћи. Велики си ти и частан и чист докле ти Бог помаже; Богом си створен, Богом и живиш; не одбацуј дарове и не заборављај Дародавца. Нека си испунио и извршио што је требало, али то је стога што ти је Бог помогао. (Духовни Маргарит).

Чему се имаш хвалити, када треба прослављати Бога? (Филарет Московски).

Бој се и бјежи не само од гордости, него и од свега што к њој води, а особито таштине (поноситости) као порока, који претходи гордости, на љествици моралнога пада. Сијевање муње предсказује грмљавину и громовни удар, а на гордост указује појава таштине (кочоперења, поноситости). (Св. Нил Синајски).

Почетак гордости је - крај таштине. (Св. Јован Љествичник).

Кога није уловила таштина, тај неће пасти у безумну гордост, која устаје на Бога. (Св. Јован Љествичник).

31. ЗАВИСТ

[садржај](#)

Завист је туга против среће и напретка ближњега. (Св. Василије Велики).

"Зашто је тај човјек невесео", упитали су једног мудраца, при показивању једнога завидљивца који је свагда ишао натмурена и жалосна лица? "Због тога", одговорио је опитни познавалац природе човјечије, "што му је се догодила каква несрећа, или му је се ближњи нечим усрећио".

Завидљивац сматра туђе несреће својом срећом, а срећу и напредак других својом несрећом. (Св. Златоуст).

Сиромашак не тугује толико због своје сиромаштине, колико завидљивац - напретком ближњега; а од овога шта може гадније бити?

Ђаво ђаволу не завиди, већ човјеку; а човјек човјеку - сличан сличноме завиди. Тако је сотона својим отровом заразио срце наше! (Св. Тихон Задонски).

Бијес, тј. ђаво завиди људима, а никако другом ђаволу; а ти, о човјече, завидиш човјеку, устајеш против једноплеменог и једнородног теби, што не чини ни ђаво! Какав ће ти бити опроштај, какво оправдање! (Св. Златоуст).

Многи од нас плачу са плачућима, али се не радују са радоснима.

Благо ономе, који је тако у морално-ме погледу васпитан да се може радовати срећи и напретку других, па макар сам отуда не имао никакве користи.

Завидљивац се ни мало не разликује од човјека који није ничим покривен и на кога сви бацају стријеле. (Св. Василије Велики).

Завидљивац тугује при погледу на веће, не видећи себе да је њима раван; малаксава видећи равне себи, желећи преимућства пред њима; јадикuje при погледу на ниже, плашећи се да се они не би сравнили са њиме или да га чак. и не надмаше. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Завист не дозвољава наслађивати се оним што се има, стога што се узнемирава жељом онога што недостаје. (Исти).

Завидљивац сматра за непријатеље себи и оне који га ничим нису увриједили.

Завист је најнепобједивији род непријатељства. Понеке, који нам добра не желе, у неколико умекшава добро које им се учини, док се завидљивац још више раздражава учињеним му добром. Он се више нађе увријеђен моћи благодјејања него ли што осјећа благодарност за учињено му добро. (Св. Василије Велики).

Завидљивац је гори од звјерова, јер ови нападају на нас само тада када се нуждавају у храни, или их ми најприје раздражимо; а они - завидљивци, учинивши им добро, често поступају са својим добротворима као са непријатељима. (Св. Зла-тоуст).

пси, ако их хране, постају кротки; лавови, када их пазе и надгледају, постану питоми и кротки (чак и за домаћу употребу); а завидљивци још постају горопаднији и грубљи, када им се учине услуге. (Св. Григорије Богослов).

Не бринући о својим недостатцима, завидљивац се мучи усавршавањима других.

Завист не може трпити да би похвалили другога за добра дјела: стога завист и хуљење (оговарање, пањкање, злобност, мржња) нису одвојени једно од другога. (Прота П. Соколов).

Завидљивац, ако не може преокренути врлине ближњега у пороке, он им приписује рђаве побуде.

Као што многи инсекти, пролазећи покрај здравога, јуришају на трулеж, тако и завидљиви човјек, не обраћајући пажњу на добре каквоће неког лица, на свијетле стране његова живота, тражи у њему само слабости, недостатке и ка овима се приљубљује као жаоком језиком својим.

Чувство зависти грешно је, стога што је противно љубави према ближњему, и некорисно, стога што нам завист не може доставити оно чему завидимо, већ нас само мучи. Оно чувство није нам ни нужно, стога што Бог Премудри и Свеблаг, разумије се, није нас ставио у такав положај да би ми, по правичности, могли завидјети другим људима, о којима као да провиђење није водило рачуна. (Филарет Московски).

Завист према срећи ближњега ставља нас у непријатељске односе према Богу, Којега судбе и наредбе дозвољавамо себи критиковати и, може бити, осуђивати. (Кирил, епископ Мелитонски).

Завист је страст неправична по томе што узнемирава спокојство свију добрих, и неправична је стога што испија и слаби оне који ју хране у себи. (Св. Григорије Богослов).

Завидљивац прије самоме себи шкоди, него ли онеме коме завиди. (Св. Златоуст).

Завидљивац желећи да погуби другога, убија самога себе. (Исти).

Завист је слична мољцу, који једе и квари ону хаљину у којој се родио. И она (завист) једе оно срце, у коме се рађа. (Св. Димитрије Ростовски).

Као што о ехиднама (змије отровнице) говоре да оне при рађању прогризају утробу мајчину, тако и завист обично губи душу која се њоме мучи. (Св. Василије Велики).

Као што рђа једе гвожђе, тако и завист душу у којој она живи. (Исти).

Не толико мољац и црв једу дрво и вуну (вунену материју, сукно), као што јарост зависти гризе саме кости завидљивца и трује и уништава здравље душа њихових. (Св. Златоуст).

Ако је завист туга и јад, то је у завидљивца толико јада и страдања, колико код других има различних добара и савршенства. Ова болест (завист) јесте почетак вјечних туга, залога бескрајних страдања. Ђаво се мучи таквом муком, а завидљивци на земљи могу већ осјећати и поимати шта су то паклене муке.

Кад се ми плашимо ђавола и пакла, толико треба да се бојимо и зависти, јер је она кућевни ђаво који је у стању привући у срце завидљивца легион стварних духова злобе, а то је већ паклено мучење, прије Страшнога Суда Божјега, које мучење подстиче паклену ватру у души грјешниковој.

Ко је нашао завист, тај је с њоме нашао ђавола (тј. гдје је завист ту је и ђаво). (Св. Исак Сирин).

Завист је корен убиства. (Св. Златоуст).

Завидљивац није никако за небо, стога што и онамо (на небу) постоји разлика у наградама; он се не би радовао, већ би загорчавао блаженство других.

Ми се можемо сачувати од зависти ако од људских ствари не будемо сматрали за што велико и особито, ни оно што људи називају богатством ни пролазном славом, ни тјелесно здравље, него будемо тежили да задобијемо блага вјечна и права. (Св. Василије Велики).

Када видиш богатство, или славу, или свјетску власт размисли о томе шта у њима има ништавнога, па ћеш избјећи примамљивање. (Св. Нил Синајски).

Ако те стане мучити завист, помисли да смо сви ми чланови и органи Христови, и да како част тако и бешчашће у свију нас је опште, и - избавићеш се од ње. (Ава Исаија).

Завист је кћер гордости: убиј мајку (гордост), и њена ће кћер погинути. (Блажени Августин).

32. ОСУЂИВАЊЕ ДРУГИХ

[садржај](#)

Људи тихи и смјерни судије су својих дјела, док људи брзи су испитивачи туђих дјела. (Св. Григорије Богослов).

Да окривимо друг друга свагда смо готови, а да исправљамо оно у чему смо сами криви и потпадамо под одговорност, на то смо свагда спори! (Св. Златоуст).

Често људска суђења и осуђивања бивају слична овоме: као кад господар од дома, не очистивши своју кућу и окућницу од блата и ђубрета, почне да напада оне који му долазе у дом блатњави и прљави.

Ми хоћемо и тражимо да други буду савршени и уљудни, међутим своје недостатке и мане не поправљамо. (Тома Кемпијски).

Више смо склони да замјерамо ближњима за незнане недостатке и манице, него ли да сазнамо и исправљамо своје сопствене недостатке и мане (Мат. 7, 3).

О! како смо ми склони да осуђивамо поступке ближњега прије него ли их провјеримо. А то, разумије се, бива због тога што ми сами у своја дјела свагда више уносимо нечисте побуде и цјељи[1].

Чиста душа не вјерује лако у могућност неправедних дјела. (Филарет, митроп. Московски).

Ко није расположен на зло, тај није способан за подозрење. (Св. Григорије Богослов).

Добар човјек сматра све људе за добре, а зли и лукави не само криве но и право ходеће (у духовноме смислу) подозрејева, укорава, осуђује и хули. (Духовни Маргарит).

У кога је срце чисто, тај све људе сматра чисте и поштене; но у кога је срце оскрнављено страстима, тај никога не сматра за чистог, но мисли да су сви слични њему. (Ава Исаија).

И врлине и пороци чине ум слијепим: при првима (тј. врлинама) ум не види пороке код ближњега, при другима (тј. пороцима) он не види врлине. (Ава Евагрије).

Зли и порочни човјек налази да су сви људи такви, какав је он сам. И то је природно, као што је природно да болесник, који страда болешћу која се називље жутицом, види све ствари обојене жутом бојом. (Петар, епископ Томски).

Баците какву хоћете ствар у смрдљиви суд, и та ствар ће издавати од себе рђав задах. Исто тако бива и са поступцима другога у души рђавога човјека. Он мисли да на свијету уопште нема добра човјека, ни добрих људи. Лопов сматра и друге за лопове; лицемјер не допушта да има људи искрено побожних; роб тијела неће да вјеру-је да је могуће сачувати непорочност и невиност душе и тијела. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Када код нас не би било недостатака и мана и слабости, онда у нама не би било таквога задовољства да их код других примјећујемо и налазимо.

Не старај се да истражујеш и дознајеш за туђа дјела, јер и у самоме теби наћи ће се исто то у чему подозријеваш другога. (Св. Нил Синајски).

Будимо врло обазриви према себи, и онда нећемо се усудити да се подсмјевамо другима, стога што и у нама самима има много чега таквога зашта се другима подсмјевамо. (Исти).

Слијепац се не усуђује смијати сакатоме.

Суди и осуди најприје себе, ако хоћеш да осуђујеш другога. (Кирил, епископ Мелитонски).

Ако би били непристрасни према себи самима, тада бисмо правичније поступали према другима.

Људи, дубоко упућени и искусни у моралном животу, примјећивали су у сва времена један и исти закон узајамности: ко је строг према себи, тај је снисходљив према ближњима; а ко је снисходљив према себи, тај је строг према ближњима. (Анастасије, архиеп. Воронешки).

Уколико ко строжије и непристрасније суди о својим сопственим дјелима, утолико је снисходљивији и уједно истинитије суди о поступцима браће око себе.

Уколико је ко даље од рђавих дјела, тим искреније сажалева рђаве људе.

Праве слуге Христове знаду по опиту како је тешко борити се са страстима и како, при свој својој жељи да ништа рђаво не учине, лако бива оно што не ваља; стога су они снисходљиви према другима, а строги према себи. (Филарет Черниговски).

Ништа толико не објелодањује нашу душевну чистоту, и уједно ништа тако не свједочи о нашем непознавању свога душевнога стања, као наше осуђивање ближњих својих.

Навика осуђивати ближње јесте дјело душе која се ни мало не стара о своме сопственом спасењу и која сасвим не познаје саму себе. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Човек, који осуђује друге, личи на огледало које у себи све одсликава, а себе не види. (Св. Димитрије Ростовски).

Брат је упитао Аву Стратигија: "Због чега ја осуђујем братију (браћу)?" Старац одговори: "Због тога што још ниси познао самога себе; јер ко познаје и види себе, не види недостатке брата свога".

Због чега ми осуђујемо ближње своје? Зато што се не старамо да познамо саме себе. Ко је заузет познавањем самога себе, тај нема времена да што примјећује другима. (Св. Серафим Саровски).

Ко осјећа тежину својих гријехова, тај не обраћа пажњу на гријехе ближњега. (Ава Мојсеј).

Ко непрекидно размишља о гријесима својим, тај нема језика да би говорио о дјелима ма кога другога човјека. (Ава Исаија).

Опомињући се сопствених гријехова, о туђима никада нећемо ни помислити.

Ако будемо пазили на своје гријехе, нећемо обраћати пажње на гријехе ближњега. Лудост је оставити свога мртваца, и ићи те плакати над мртвачем ближњега. (Ава Мојсеј).

Кад би се занимали својом душом, кад би знали своје гријехе, своје душевне болести, своју голотињу духовну, не би нам ни на ум пало да се распитујемо о сусједу. Када своја кућа гори, трче да се што се може спасе (ако не може све); онда се не води разговор о сусједу. (Филарет Черниговски).

Осуђујући себе, престаћеш осуђивати друге. (Ава Јован).

Непрестано се загледај у своје гријехе, и нећеш осуђивати друге.

Довољно ти је и својих злих дјела, и нема потребе да гледаш гријехе туђе. (Св. Димитрије Ростовски).

Познај себе, и то је довољно за тебе.

Када видиш да брат гријеш, никако га не осуђуј, већ у себи реци: И ја сам нисам без гријеха, и какво онда право имам да осуђујем другога? (Кирило, епископ Мелитонски).

Не осуђуј другога него се старај да самога себе исправиш, да сам не будеш достојан осуде. (Св. Златоуст).

Уздржимо се од осуђивања других; осудимо наше погрешке и гријехе.

Осуђујући порочне људе, ми сами себе осуђујемо, стога што и ми нисмо слободни од гријехова.

Бојмо се да нас некада не изобличи наше сопствене ријечи.

Осуђујући друге, удара печат на своја зла дјела. (Св. Марко Посник).

Када прикријемо сагрешења брата свога, и Бог ће покрити наша сагрешења; а када објелоданимо гријех брата, и Бог ће објавити наше гријехе. (Ава Пимен).

"Ево једнога од најкраћих путова који воде опроштају гријехова", говори Св. Јован Љествичник, "на име: не осуђивати! Ако не судите, неће и вас судити" (Лук. 6, 37). - "Ево пута спасења без поста, без бдјења и труда!", потврђује Св. Атанасије Синаит. Он прича, као очевидац догађаја, да је један брат лијењивог живота при смрти својој видио како су Анђели за једну врлину његову - за то што никада никога није осуђивао - поцијепали списак свију његових безакоња и испунили душу његову небесним весељем при њеном изласку из тијела његова. (Чети Минеј, 30 Новембра).

Уздахни при гријешењу ближњега, да би уједно с тиме уздахнуо и о себи, стога што смо сви кривци због гријехова и подлежемо казни. (Св. Нил Синајски).

Ко вјерује да ће, по изласку из тијела, морати предстати Суду Божијему, тај ни у каквом случају неће осуђивати ближњега, стога што ће и сам дужан бити да одговара пред Богом за сва дјела своја. (Ава Исаија).

Не гледај на туђе гријехе, већ гледај на своја зла дјела, јер се за прве неће судити, али ћеш за своја дјела сигурно одговарати. (Св. Димитрије Ростовски).

Нека би ти и био чист од гријеха, па и тада не осуђуј ближњега за гријехе, да тим самим осуђивањем не паднеш у гријех.

Не осуђуј другога за гријех, но избави самога себе од гријеха осуђивања.

Не осуђуј блудника, па макар ти и невин био, стога што и сам ти, као и он, преступићеш закон ако га осудиш. Јер Онај који је рекао: "**Не чини прељубу**" (Мат. 5, 27), рекао је такође: "**Не осуђуј**" (Мат. 7, 1). (Древни Патерик).

Нека си и праведан, ипак не треба да осуђујеш грешника, стога што, рецимо, твој прошли живот био је без тих гријехова које сада налазиш код ближњега и за које би га хтио осудити, али за твој будући живот и живљење не можеш јамчити да нећеш погријешити.

"Ја знам једну личност која је свагда падала у исте гријехе, за које је друге осуђивала".

Када се у каквом гријеху не налазиш, то може бити да си већ у њему био; ниси ли био, можеш бити и можеш још више сагријешити него ли ближњи твој, којег за тај гријех осуђујеш.

Нема гријеха који је човјек учинио, а који не би могао сваки други учинити.

Сви истим случајевима подлежемо. Ближњи твој данас, а ти сутра можеш то исто учинити, ако не дјелом а оно ријечју или мишљу. (Св. Тихон Задонски).

Што се једноме догодило, то се исто може догодити и другоме.

Свети Ава Агатон, када је видио какво недјело и помисао га гонила на осуђивање, говорио је самоме себи: "Агатоне, не чини то!" И помисао га је та остављала.

Осуђујући ближњег, а немајући у себи потребнога осјећања смирености и чувања самога себе, ускоро можеш и сам пасти у исте оне гријехе за које си друге осуђивао и осуђујеш.

Ко свагда обраћа погледе своје на своје недостатке, тај свагда налази да су други бољи од њега, и само такав стоји на чврстом постољу и не пада.

Не мисли никоме зла, у противном сам ћеш злим постати.

Не одбацуј грјешнике због мана њихових, да и ти сам не би пао у иста искушења у која су они пали.

Не исмијавај и не осуђуј павшега у искушење, но се чешће моли да и сам не паднеш у искушење. (Св. Јефрем Сирин).

Када што неваљало видиш код ближњег твога или чујеш, ти зачепи уста своја ћутањем, а за њега уздахни ка Господу да га Он исправи; за себе пак се моли, да и сам у такав порок не паднеш, стога што смо као немоћни склони на свако падање и гријешење. (Св. Тихон Задонски).

Нипошто не осуђуј никога, па макар ко и пред твојим очима сагријешо ужасним гријехом. Не заборави да ако те благодат Божја остави, и ти можеш све превазићи својим гријесима. (Прота А. Некрасов).

Сваки пада и гријешо, када га Бог не укријепи; без Бога и помоћи Његове ми опстати не можемо. (Св. Златоуст).

Када увидиш ближњег твога да гријешо, обрати се Богу и са призивањем, као Блажени Августин, реци Му: "Ох, Господе! Ако би Ти попустио, ја бих још горе од њега урадио".

Никога не треба осуђивати, једно због тога што то Св. Писмо забрањује: "Не судите, да не будете осуђени" (Лук. 6, 37), а друго и због тога што треба да признамо да смо грешнији од свију. Уз то још и због тога, што сагрешење братово треба да сматрамо за своје сопствено, и да мрзимо ђавола који га је и навео на гријех. Када би ко кога гурнуо у провалију, ми би напали и наљутили се на онога који је гурнуо, а не на онога који је пао у провалију; тачно је то тако и овдје. (Јован).

Ако својим очима видиш брата да гријешо, и мисао ти каже да га осудиш, одмах уклони од себе ту мисао и реци јој: "Анатема теби, сотоно! Ти си кривац, а брат мој шта је учинио?" И укријепи срце своје да не осудиш брата; у противном ће милост Божија одступити од тебе. (Духовни Маргарит).

Колико је тежак гријех осуђивања, види се из сљедећег примјера: Једном Св. Јован Саватијски, сједећи у својој ћелији, рекао је ово: "Ох, тешко њему" (а тицало се једнога брата о коме се рђаво говорило). Он је затим био лишен покрива благодати Божије, и тек послије седмогодишњег плакања и труда била му је благодат повраћена.

Судити и осуђивати јесте - безобразна отмица достојанства (тј. својства) Божијег. (Св. Јован Љествичник).

Нема ништа теже, нема ништа рђавије од осуђивања. (Ава Доротеј).

Језик осуђивача злији је од самога пакла: пакао ће узети себи само зло, а језик осуђивача прождире и зло и добро. (Ава Харитон).

У отровним устима клеветника сматра се: храброст - дрскошћу; благоразумност - плашљивошћу; кротост - слабошћу; сталност - жестокошћу; отвореност - нескромношћу; пажљивост - притворношћу; достојанство - гордошћу; скромност - нискошћу; чување иметка свога - цицијашлуком; великодушност - распикућством.

Грабљивац и отимач отима од других имућство, то је црно дјело душе! Зар су љепша, зар су човјечнија дјела клевете, која одузима од другог добро име, а понекад и срећу свега живота. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Тежак је гријех осуђивање ближњих, а особито је виша степен тога гријеха - клеветање и опадање на ближњег. А зар ми баш највише не падамо у тај гријех? Дужност и љубав хришћанска тражи да ми и туђи учињени гријех покривамо или извињавамо; ово тим прије и више што и ми, при критиковању туђих дјела и поступака, чешће понешто додајемо, чега у самој ствари није било, или у простој ријечи или поступку ближњег истражујемо и налазимо преступне узроке?

Ако ми у ичему највише и најчешће гријешимо то је - у осуђивању других људи.

Ми сви знамо и говоримо да човјек често не наличи на себе, да мисли, ум, карактер и све способности душе наше осјећају утицај околности, које од нас не зависе; а како ли ми судимо о људима? Само по једноме дјелу, по једноме дану? (Гроф Блудов).

Макар ти и својим очима видио гријешећег, и тада не осуђуј; јер се често и очи обмањују. (Св. Јован Љествичник).

Душа брата јесте - затворени храм за мене. Рецимо, ја видим дјела брата, но видим ли расположење душе његове? А расположења врло много значе у поступку: она мијењају карактер поступка. (Филарет, архиеп. Черниговски).

Догађа се да човјек нешто ради што се нама чини неприличним, али се то ради по доброј намјери чиниочевој. (Ава Јован).

Ти често, не знајући, ружиш и строго осуђујеш човјека, који је од тебе ближи ка спасењу.

Не осуђуј ближњег; гријех ти је његов познат али покајање није извјесно. (Ава Доротеј).

Никога не укоравај, но говори: "Бог зна свакога". (Ава Мојсеј).

Чувај се осуђивати ма кога било прије него ли сам Бог осуди. (Св. Исидор Пелусиот).

Суд Божији још није дошао. И онда, не осуђуј прије времена ни једнога човјека. Јер грешник се може поправити, а добри постати рђавим.

Не очајавај ни у чијем спасењу, докле човјек има још времена да се покаје. (Прота П. Соколов).

Од великога грешника може постати велики светитељ (Лук. 19, 9; 1 Тимот. 1, 15). (Исти).

Не треба очајавати због злих, већ се треба молити за њих прилежније да постану добри. Број светих свагда се умножавао од броја грешних. (Блажени Августин).

Не осуђујмо никога прије времена: они, за које мислимо да су далеко од Царства Божијег и које ми, може бити, презиремо због тога, могу постати свецима и постати нашим судијама.

Не осуђуј грешника ма колики били велики гријеси његови, стога што, ако он осјети тешкоћу својих престопа и обрати се Богу, може више завољети Бога него ли онај који нема тешких гријехова.

Чуваћеш се осуђивања оних који гријеше, ако се свагда будеш сјећао да је Јуда био у сабору ученика Христових, а разбојник у броју убица; но у једноме магновењу догодила се са њима чудна промјена. (Св. Јован Љествичник).

Прије смрти никога не прослављај, и прије смрти не очајавај ни за кога. (Св. Јефрем Сирин).

Не треба заборављати изреку једнога мудраца: "Никада не говори рђаво о онима који одсуствују".

О ономе брату који је одсутан (тј. није присутан кад се о њему говори) не треба ништа говорити са намјером оцртати га; јер то би била клевета, макар би речено било и истинито. (Св. Василије Велики).

И јавне гријехове не треба разглашавати.

Строги суд о ближњему не може се на-звати пријатељством, већ мрзошћу према човјеку.

Доказ љубави према ближњему јесте - не осуђиваше ближњег. (Ава Исаија).

Ако је што и у шали казано о ближњему - не с намјером да му се тиме учини зло -, може много увриједити част његову.

Рана, нанесена са играјућим се ножем, исто тако боли као да је и непријатељем јавно нанешена. Слично овоме и част ближњег, о коме се проносе рђави гласови, услјед ма каквога лажнога суђења и осуђивања казанога у шали, не мање страда као и од злонамјерне клевете.

Права љубав према ближњима не само не објелодањује недостатке ближњег свога, него напротив, колико је могуће стара се покрити их од погледа свију људи. (1 Петр. 4, 8).

Онога који је пао, добро је подићи га на ноге, а не исмијавати. (Св. Јефрем Сирин).

Посавјетуј и уразуми гријешећега, а не осуђуј падајућега, јер ово посљедње дјело је злојезичнога клеветника (опадача, оговарача, вријеђача), а оно прво је онога који жели да исправи. (Св. Нил Синајски).

Друго је осуђивати ближњег са рђавим расположењем, а друго је - уразумљивати га са љубављу: чини ово посљедње, а избјегавај ово прво. (Прота П. Соколов).

Ко растужи и ожалости другог на покајање, тај му не чини увреду (2 Коринт. 2, 9). (Св. Златоуст).

Гријешећему пријатељу и другу напмени о Судији. Тиме ћеш му учинити добро, а и себи, стога што је то љекарство савјета, као опште, корисно и за тебе и за њега. (Св. Нил Синајски).

Не хитај изобличавати свога ближњег, но потражи за то подесна времена.

Пријатељ или друг који изобличава тајно - јесте мудри љекар, а онај који изобличава јавно, пред многим очима, јесте псовач. (Св. Исак Сирин).

Бјежимо од злојезичности, гријеха толико великога и, по несрећи, толико општега међу нама. Не задржавајмо се, слично несносним мувама, на туђим ранама; угледајмо се свагда на паметну пчелу, која свагда сједа на цвјетове. (Св. Златоуст).

Слично пчелама сишимо мед са свију цвјетова, тј. видјети и налазити прекрасна својства у сваком нашем ближњем и побуђивати у себи жеље да им подражавамо. (Франц де Сал).

Ако хоћеш да испитујеш дјела других, разматрај онда добра дјела а не зла. (Св. Златоуст).

Изналазимо у другима врлине, а у себи налазимо гријехе.

Никада не говори о другима оно што не желиш чути о себи самоме.

Ти говориш рђаво о другима, дакле се не бојиш да ће они почети да о теби говоре рђаво, јер ти сам дајеш томе повода. (Хилон).

Ти говориш рђаво о другима, примјећујући у њима мале пороке и мане; слједствено, ти се не бојиш што ће они почети говорити о твојим великим пороцима?

Боље је о себи чути што рђаво, него ли о другима говорити рђаво. (Св. Григорије Богослов).

Ми сами себе бешчастимо и срамотимо, када пањкамо и омаловажавамо част других.

Ко увеличава сагрешења својих ближњих, тај је одвећ мали у очима Божијим.

Ко се подсмјева над производом (дјелом), тај се подсмјева над самим вјештаком. Ко се руга човјеку, тај љути Онога који га је створио (Приче 17, 15).

Обратимо наш језик на благосиљање. Свакога дана разбирајмо наш сопствени живот; и оставимо суд о животу других Ономе, који до ситница зна тајне. (Св. Златоуст).

Ако те помисао принуђава да кажеш ма што рђаво о брату твоме, помисли колико је то штетно за душу и противно Богу, и успокојићеш се. (Ава Исаија).

Злојезична душа има тришиљкаст језик: она шкоди самој себи и ономе који је слуша, а понекад и ономе кога опада и клевета. (Ава Таласије).

Осуђујући ближњега ти си учинио да постане рђавији и онај ко те је слушао. Ако је то грешник, он постаје немарљив за своје стање нашавши себи садруга гријеху; а ако је праведник, он пада у гордост и поноси се због туђег гријеха, добијајући повода да високо о себи мисли. (Св. Златоуст).

Змија је изагнала Еву из раја клеветом; по томе онај који зло о ближњему говори сличан је змији. Он губи душу онога ко га слуша, а не спасава ни своју. (Ава Иперехије).

Постави правило савјести: никада не говори рђаво ни о коме. Ако ти не можеш забранити другима да не клеветају, онда напосљетку, покажи им својим ћутањем да ти не узимаш никаквога учешћа у њиховом поступку оговарања, клеветања и вријеђања.

Не само да не треба оговарати ближњега, него не треба ни слушати оговараче и клеветнике. (Св. Златоуст).

Између клеветника и оних који са задовољством слушају га, такав је однос какав је између преступника (разбојника) и његових сукриваца (јатака).

Онај који клевета и оговара, и онај који га слуша, обојица имају уза се по ђавола: један је на језику, а други у уву. (Франц де Сал).

Чувши ријеч која понижава и осуђује ближњега, чувај се да преко слушања не узмеш учешћа у гријеху туђега језика. Не саједини срца твога ка ријечима које су штетније за осуђивача него ли за онога кога осуђују. (Филарет, митр. Московски).

Свагда при ријечима осуђујућих, држите се правила: не вјеровати. Један старац, када је њему пришао некакав човјек и почео да рђаве ствари прича о другоме, упитао га је: "А од куда ти то знаш"? Онај му одговори: "један добар човјек казао ми је о томе". "А не, он није добар" - одговори старац. "Да је он добар, не би се усудио да рђаво о другоме говори", заврши старац. (Теофан, еп. Владимирски).

Сам Бог, чувши вику Содомљана, није повјеровао док није својим очима видио (Постање, 18, 21-22), па тако и ми не треба свагда да вјерујемо ријечима против ближњега. (Ава Пимен).

Ако брат осуди брата пред тобом, пази и не раздражи га још већма, и не реци "Да, доиста је тако", него или ћути, или му реци "Ја сам и сам грешан, и не могу осуђивати другога", - и тиме ћеш и себе и њега спасти. (Духовни Маргарит).

Када ко почне теби да оговара и пањка брата свога, обори очи своје доле. Чим то учиниш, показаћеш се тиме и пред Богом и пред њим опрезним. (Св. Исак Сириј).

Ако ниси у стању да затвориш уста осуђивачева (тј. онога који осуђује брата), онда напосљетку избјегавај с њиме дружење. (Исти).

Чувај се клеветника, као што се чуваш од човјека који је заражен кугом, да се неби и сам од њега заразио и погинуо. (Св. Тихон Задонски).

Ко се уклања од човјека који клевета ближњега, тај ће и сам избјећи порока злојезичности. (Св. Нил Синајски).

Ако будеш чувао слух, нећеш ни језиком сагријешити. (Ава Исаија).

Не саглашавај се и не дружи се са клеветником, не забављај се његовим манама - оговарања, хуљења, пањкања, псовања; али и не мрзи онога који срамоти ближњега. (По Ави Мојсеју).

Гријех треба да мрзимо, али грешнике, као људе слабе, у којима је образ и подобије Божије, треба да волимо.

Чувајте се и бојте се осуђивати ма кога било, чак и у срцу своме, а не само јавно. (Ава Исаија).

---

33. ЛАСКАЊЕ И ЛИЦЕМЈЕРСТВО

[садржај](#)

Ни од чега тако брзо и лако није могуће себи нашкодити, као од ласкања.

Нема тежега искушења, него ли наићи на ласкавога и лукавога човјека. (Св. Златоуст).

Ласкави и лукав човјек страшнији је од свакога звјера. Какав је звијер сам по себи, такав се и показује, а овај (ласкавац) често под видом смјерности и добротинства прикрива свој отров, тако да је одвећ тешко сазнати и сачувати се од његове преваре. (Св. Златоуст).

Лукавоме је на језику мед а на срцу јед! Он ријечју мир обећава, док у ствари мач спрема! (Св. Тихон Задонски).

Лукави човјек - то је Јоав, који грли Амесаја са намјером да га убије (2 Цар. 20, 9-10); то је Јуда који је љубљењем издао Сина Божијега (Лук. 22, 47, 48).

Ласкавац хвали у нама чак саме оне пороке које ми сами себи не одобравамо. (Св. Григорије Двојеслов).

Чувај се да ма кога, па макар и исти-нит био, хвалиш у лице, стога што смјерни то не воли, а гордељивац постаје од тога још гордељивији. (Прота П. Соколов).

Постоји у свијету нешто што се не може назвати ласкањем, али наличи на њега, а то је: **учтивост**. (Гроф Блудовски).

Не буди сам удворица (никоме не пузи) и не допуштај унижавање ни пузење других пред тобом, нити да ти се ласка: прво је својство човјека препреденога, подмуклога и злобнога, а посљедње - сујетнога и гордога. (Св. Амвросије Милански).

Када нас ласкавци почну хвалити опоменимо се у памети свију безакоња својих и ласно ћемо према њима провјерити варљиви и лажљиви глас ласкавца. Тада шарена маска и копрена, којом нас други хоће да покрију, бива неподесна за наше прљаво лице. (Прота Т. Голубински).

Наличје неких наших врлина одвратније је од многих порока. (Данило Стерн).

Дешава се да се понеки смирава ради славе. (Ава Доротеј).

Понеки има на устима ријеч цариника ("Боже, очисти ме грешнога"! Или: "Боже, милостив буди мени грешнику!"), но у њему су мисли и срце фарисејево.

Многи на ријечима следују Богу, али наравима својим бјеже од Њега. (Св. Григорије Двојеслов).

Понеки је готов сво човјечанство загрлити као брата - ово на ријечима, док на дјелу у самој ствари ни брата не грли.

Пада у очи да непоштен човјек непрестано говори о поштењу. Не поклањајте повјерења ономе који одвише хвали поштење и дарежљивост, и не тражите заштите у онога који неумјерено и посвуда прича о храбрости. (Друсо).

Лицемјери обично куде и осуђују код других оно што сами чине, и притом много чешће (Лук. 13, 15; Рим. 2, 12). (Прота П. Соколов).

Код лицемјера је као и у пчеле: на устима мед, а у грлу жаока. (Монтењ).

Жалосно је и тешко стање када је на устима светост, а у срцу безакоње и злоба. (По Ави Исаији).

Жалосно је када се зло чини, а још је жалосније када извлаче (оправдавају) зло. (Филарет, митроп. Московски).

Мржња или завист под покривалом побожности јесте што и горка вода у златним судовима. (Св. Јефрем Сирин).

Боље је, будући добрим сматрати се по мнијењу других за рђава, него ли будући рђавим имати славу доброга, и бити за људе окречени гроб који је унутра пун смрада од труљења мртваца, а споља изгледа бијел и својим бојама и љепотом примамљује погледе људи. (Св. Григорије Богослов).

Да не буде једно на устима нашим, а друго на срцу. Не варајте се: Бог се не да ружити (Гал. 6, 8). Он подједнако види и оно што је тајно, и оно што је јавно. (Ава Исаија).

Причувај језик свој говорити оно што ти је на срцу. (Ава Пимен).

Испитуј себе да ли говориш оно што имаш на уму, и носећи у устима мед, не држиш ли понекад у срцу отров и жуч? (Прота П. Соколов).

Јавна је превара када се вама друго чини, него ли што говоре и обећавају уста.

Нема одвратније и гадније обмане и преваре него ли код онога који скрива злобу и лаж под копреном (маском) искренности и ставља се под заштиту религије.

Не буди двојезичан, то јест друкчији на ријечима а друкчији у савјести. Јер такав по Св. Писму подлеже проклетству (Сир. 28, 15). (Св. Марко Посник).

Ко има једно на срцу а друго на језику по лукавству, тога су молитве и подвизи ништавни. (Ава Исаија).

Као што црв, зачевши се у средини плода, уништава сву унутрашњост плода, остављајући само његову кору, тако и лицемјерство уништава сву суштину врлина. (Игњатије, еп. Кавкаски).

Ради свагда тако да би повод и узрок твога дјелања могао послужити за опште правило свему човјечијему роду. (Кант).

Не изгледај само да си праведан, него уствари буди такав. Јер се зна да онај нема праведности, ко хоће да се покаже само да изгледа правичан и поштен.

Треба бити, а не изгледати.

Носи на себи слику врлине, али не ради тога да би обмануо оне који те виде, већ да им пружиш користи. (Св. Нил Синајски).

Ти си дужан свакако да будеш онакав каквим желиш да се покажеш, ако желиш себи добра.

Ми би имали веће користи ако би се јављали онаквима какви смо у самој ствари, него ли показивати оно чега у нама нема.

Са лицемјерима се често догађа оно што и са кртицама, које сматрају себе да су без опасности у својим рупама; али раније или доцније излазе и бивају откривене. И лицемјери, ма колико да себе прикривају плаштом правде, напосљетку се објелодањује њихова ниска душа.

Ничега нема тајнога, што се доцније, прије или после, неће открити. (Лук. 8, 17).

- Крај прве књиге и Богу слава и хвала. -

12. децембра 1919. године

у славном Српском манастиру ХИЛАНДАРУ

Св. Атонска Гора.

Преводаилац

Е. М.

ПОГОВОР

[садржај](#)

У поговору претходног хиландарског издања прве књиге Епископа Мелентија Хиландарца: "**Духовно злато којим се небо купује**" (Солун 1967 г., прештампано са првог издања из 1924 г.), дата је кратка духовна биографија Преосвећеног Еп. Мелентија Тимочког, написана од Еп. Охридског Николаја. Све што је тамо речено, свака од тамо наведених духовних карактеристика овог ретког српског христољупца и човекољупца сасвим је тачна и на месту, тако да ми овде немамо томе шта да додамо. Јер, шта ко и може боље и лепше рећи о оваквом Божјем човеку од нашег српског Златоуста, Охридског и Жичког, који је Епископа Мелентија и лично познавао и био са њиме истога духа и истих врлина. Овде бисмо хтели да данашњем читаоцу изнесемо само најкраће податке из животописа Епископа Мелентија, ове заиста "велике и светле појаве у животу Српске Цркве" новијег доба.

Љубомир Вујић, потоњи епископ Тимочки и подвижник Хиландарски Мелентије, рођен је у селу Осечиници код Ваљева, од оца Живојина и мајке Ане. Основну школу завршава у Крчмару, у сеоској школи крај цркве подигнуте на темељима старог порушеног манастира, а гимназију у Београду, да би се затим одмах замонашио (25. јуна 1877 г.) у манастиру Враћевшници и добио монашко име Мелентије. Као монах завршава Београдску богословију (1883 г.) и на позив Митрополита Михаила, изгнаног тада у Русију, одлази као питомац у Кијевску Духовну Академију, коју и завршава 1887. године. По повратку буде постављен за ректора у Призренској богословији, где корисно и благотворно ради у овом вековном српском просветном расаднику. Најзад, на предлог његовог добротвора Митрополита Михаила, Свети Архијерејски Сабор, Српске Цркве у краљевини Србији изабере га за Тимочког епископа и посвети 10. октобра 1891 године.

Као Тимочки владика, Преосвећени Мелентије радио је више од 20 година, апостолски марљиво и трудољубиво, са неизмерном љубављу према своме свештенству и својој од Бога му повереној пастви. Иако слабог здравља, он проводи строго подвижнички живот, што му опет није сметња да се светоотачки ревносно залаже на раду у винограду Господњем, у верском поучавању и духовном изграђивању своје пастве, у борби против страних секташа и домаћег празноверја. Као архијереј радио је само по својој савести и служио Христа Бога и свој народ; био је пример племените дисциплине и духовне власти, власти која није сурова, него очински правична, блага, кротка и спасоносна за поверени му народ. Његова скромност, ретко продоховљена побожност, природна честитост и христолика љупкост целокупног лика његовог остављали су незаборавни и неизгладиви утисак у срцима и душама његове пастве и свештенства. "Његово енергично настојање да се ниво побожности пастве све више узвиси, да се морал код народа што боље учврсти, а свештенство одушеви и што боље загреје за свој пастирски рад, све то беше главни циљ

његовог архипастирствовања" (Прота Драг. Милетић, Реч на трогодишњем парастосу, 1924).

Са своје епархије Еп. Мелентије чешће је навраћао и у свој родни крај, своје село и родну цркву, и на дивну планину Маљен, где је бројне часове проводио у молитвеној усамљености. В његову родну кућу долазили су му људи истога као и он кова и духа: Митрополит Михаило, Патријарх Димитрије, Епископ Николај. У своме селу подигао је за народ три камене чесме са питком водом; цркви у Крчмару поклонио је свете иконе, урадио камену часну трпезу, подарио нове свећњаке, и крај цркве помогао подизање нове школе. Уза све ово, Владика Мелентије стигао је да два пута оде и у Свету Земљу, а Свету Гору је упознао још од раније.

Трудећи се и сагоревајући у архипастирском раду на својој епархији у Крајини, особито на побољшању духовног, просветног и материјалног стања свога народа и свога свештенства, Владика Мелентије је једнога дака, после 22 године рада, осетио да не може даље како треба и како жели да обавља своју дужност, па је замолио да буде пензионисан (15. јуна 1913 г.). Одмах по разрешењу, одлучио је да иде у Свету Гору, на нове и другојачије подвиге. Одлазећи са епархије, дао је следећу изјаву: "Одлазим са управе епархије стога што нисам био у стању да испуним своју дату реч парохијском свештенству за преуређење његовог материјалног стања (тј. хтео је да своје свештенство обезбеди, да би укинуо незгодни начин наплате свештеничке зараде). А одлазећи у Свету Гору да тамо послужим манастиру Св. Хиландару, дајем своју српску владичанску реч да се нећу вратити на владичански положај све дотле док не чујем да је свештеничко стање обезбеђено на поузданој материјалној подлози".

Но, Преосвећени Мелентије није се више вратио на епархију; остао је у Светој Гори, по речи Владике Николаја, на троструком подвигу: на "послу око исправљања самога себе, на послу око исправљања братства Хиландарског, и на послу писања поучних списа за Српски народ". (Једино је приватно долазио у Београд и у своје село, две године по ослобођењу Србије, тј. после И светског рата, и том приликом је Св. Архијерејском Сабору поднео извештај о стању у Хиландару, настојећи да се тамо обнови манастирско општежиће).

Ионако слабог здравља, овај апостолски подвижник у Хиландару је изгарао у смиреним монашким подвизима. После краће болести, упокојио се мирно у Господу, у праскозорје 24. октобра (7. новембра по новом) 1921 године. Погребен је на Хиландарском манастирском гробљу. По његовом блаженом упокојењу, његов школски друг, проф. Атанасије Поповић, дао је (у "Гласнику" Патријаршије, бр. 22, 1921 г.) о њему овакву карактеристику: "Блаженопочивши Мелентије, као јерарх био је смеран, смирен, кротак, мирољубив и трпелив; као монах вазда је био одушевљен монаштвом и монашким идеалом; а као човек био је диван, частан, поштен и правичан. Као пензионисани епископ у Хиландару благотворно је вазда деловао међу монасима и био, нарочито млађим монасима, као прави духовни отац и неуморни саветник. У њему Црква Српска губи ваистину узоритог јерарха, монаштво свога угледног представника, српско свештенство истинског пријатеља... Био је заиста прави Владика, чија је одлика у његовом све коликом

архипастирском раду и животу била: смерност, доброта и човечност - у правом хришћанском значењу ових речи".

У време свога подвижничког монаховања и молитвеног тиховања у Хиландару, пуних осам година, Епископ Мелентије радио је и на пољу умне делатности, тј. црквено-хришћанске књижевности, чега је између осталог резултат и поменуто "Духовно злато којим се небо купује", као и ова "**Духовна Градина**", коју нам његови и наши Хиландарци сада пружају као духовну храну Српском народу. Богомудар и богожедан Владика је и пре Хиландара, као архипастир Тимочки, написао и објавио више пастирских, духовних, богословских и историјских радова (као што су: Пастирске и празничне Посланице и Беседе; О Часном Крсту и крсном знаку; О Св. Тајнама по учењу Православне Цркве са кратким разматрањем погрешних мишљења; Историјска заслуга Српског свештенства оба реда у служби Св. Православља и народа свога, и др.). У Хиландару пак оставио је иза себе приличан број дела у рукописима, што тек предстоји да се проучи и објави, ако Бог да.

Ова "**Духовна Градина**" издаје се овде са првог издања из 1926. године (изд. Православна Народна Хришћанска Заједница у Крагујевцу, у две свеске), с тим што смо били принуђени да језик и правопис из првог издања макар донекле исправимо и савременом читаоцу прилагодимо. То смо учинили и са разлога што смо дошли до закључка да редактор првог издања, очигледно имајући пред собом још несређен и непречишћен рукопис Владике преводиоца, није се најбоље снашао у том рукопису; притом је и сам правио или пропустио низ језичких, стилских и штампарских грешака. Када једнога дана, ако Бог да, будемо имали увид у саме рукописе трудољубивог и богомудрог Владике Мелентија (који се смирено крије иза речи "превео", "средео", мада је био више него обичан преводилац или састављач), онда ћемо, надамо се, моћи дати један свакако бољи текст него што је овај, на брзу руку поправљан и исправљан. Том приликом рекли бисмо и нешто више о самом садржају ове дивне "збирке мудрих изрека Светих Отаца о духовном животу". А дотле, она ће и овако, својом богомудрошћу и истинским духовним искуством, сигурно бити од користи многим љубомудрим и богочежњивим читаоцима.

Јеромонах Атанасије